

**PLANŲ IR PROGRAMŲ
STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO VADOVAS**

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija

Suomijos aplinkos institutas

AUTORIAI:

Mindaugas Raulinaitis

Panu Kontio

Marja-Leena Kosola

Tarja Söderman

REDAKTORIAI:

Vitalijus Auglys

Banga Laurutėnaitė

Rūta Revoldienė

Miglė Masaitytė

Džiugas Anuškevičius

Leidinyi išleistas Suomijos aplinkos ministerijos lėšomis

ISBN 9955-9845-1-1

Turinys

1.	Įvadas	4
2.	Bendra informacija apie strateginį pasekmių aplinkai vertinimą	5
2.1.	Pagrindinės planų ir programų rūšys	6
2.2.	Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo būdai	6
2.3.	Kaip pasirinkti strateginio pasekmių aplinkai vertinimo būdą	7
3.	Tarptautiniai ir nacionaliniai teisės aktai, reglamentuojantys strateginį pasekmių aplinkai vertinimą	8
3.1.	Tarptautiniai teisės aktai, reglamentuojantys planų ir programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą	8
3.2.	Nacionaliniai teisės aktai, reglamentuojantys planų ir programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą	8
4.	Aktualūs strateginio pasekmių aplinkai vertinimo aspektai	10
4.1.	Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo integravimas į planavimo dokumentų rengimo procesą	10
4.2.	Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo objektas. Privalomo strateginio pasekmių aplinkai vertinimo atvejai	10
4.3.	Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ir planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūrų tarpusavio ryšys ir eiliškumas	12
4.4.	SPAV teisės aktų taikymo išimties. Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ir planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo teisės aktų taikymo atvejai	13
4.5.	Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo proceso dalyviai	15
5.	Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procesas	16
5.1.	Nustatymas, ar planas (programa) gali daryti reikšmingą poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms ir ar todėl privaloma atlikti strateginį pasekmių aplinkai vertinimą	17
5.1.1.	„Natura 2000“ ekologinis tinklas ir poveikio jam vertinimas	17
5.1.2.	Nustatymas, ar planas (programa) gali daryti reikšmingą poveikį „Natura 2000“ teritorijai	18
5.1.3.	Reikšmingumo nustatymo kriterijai	18
5.2.	Atranka strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui atlikti	20
5.3.	Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumento rengimas ir nagrinėjimas	21
5.4.	Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitos rengimas ir nagrinėjimas	23
5.4.1.	Vertinimo ataskaitos sudėtis	23
5.4.2.	Vertinimo ataskaitos sudėtis, kai rengiamas planas ar programa gali daryti reikšmingą poveikį „Natura 2000“ teritorijoms	25
5.4.3.	Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitos rengimo ir nagrinėjimo procedūros	26
5.5.	Sprendimo dėl plano ar programos patvirtinimo priėmimas	27
5.6.	Plano ar programos įgyvendinimo pasekmių aplinkai monitoringas (stebėseną)	27
6.	Planų ar programų įgyvendinimo pasekmių aplinkai nustatymo ir įvertinimo metodai	30
7.	Visuomenės dalyvavimas strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procese	40
7.1.	Visuomenės dalyvavimas atliekant teritorijų planavimo dokumentų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą	40
7.2.	Visuomenės dalyvavimas atliekant kitų planų ir programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą	40
8.	Dažniausiai užduodami klausimai	42
9.	Nacionaliniai teisės aktai, reglamentuojantys planų ir programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą	45
9.1.	Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 patvirtintas Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas (Žin., 2004, Nr. 130-4650)	45
9.2.	Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. D1-456 patvirtintas Planų ir programų atrankos dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas (Žin., 2004, Nr. 136-4971)	54
9.3.	Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. D 1-455 patvirtintas Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarkos aprašas (Žin., 2004, Nr. 136-4970)	61
9.4.	Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. rugsėjo 18 d. nutarimu Nr. 1079 patvirtinti Visuomenės dalyvavimo teritorijų planavimo procese nuostatai (Žin., 1996, Nr. 90 - 2099; 2004, Nr. 112 - 4189)	68
9.5.	Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymu Nr. D1-255 patvirtintas Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašas (Žin., 2006, Nr. 61-2214)	77
9.6.	2004 m. vasario 19 d. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 1 ir 2 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei įstatymo papildymo 27 straipsniu ir priedu įstatymas Nr. IX-2032 (Žin., 2004, Nr. 36-1179)	89

1.

Įvadas

Šiame vadove pateikiama bendra informacija apie planų ir programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą, nagrinėjami aktualūs nacionalinės teisinės bazės įgyvendinimo aspektai, apžvelgiami ir vaizdžiai schemomis pavaizduojami atskiri vertinimo proceso etapai ir procedūros bei aprašomi pagrindiniai planų ar programų įgyvendinimo pasekmių aplinkai nustatymo ir įvertinimo metodai. Be to,

vadove nagrinėjami strateginio pasekmių aplinkai vertinimo aspektai, aktualūs tais atvejais, kai rengiamas planas ar programa gali daryti reikšmingą poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms, aprašomas visuomenės dalyvavimas strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procese bei atsakoma į dažniausiai užduodamus klausimus apie planų ir programų strateginį pasekmių

aplinkai vertinimą. Paskutiniame vadovo skyriuje pateikiami šiuo metu galiojantys Lietuvos teisės aktai, reglamentuojantys planų ir programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą. Vadovas skirtas planų ir programų rengėjams, kitiems strateginio pasekmių aplinkai vertinimo proceso dalyviams bei visiems, besidomintiems strateginiu pasekmių aplinkai vertinimu.

Bendra informacija apie strateginį pasekmių aplinkai vertinimą

Lietuvos teisės aktuose strateginis pasekmių aplinkai vertinimas apibrėžiamas kaip tam tikrų planų ir programų įgyvendinimo galimų pasekmių aplinkai nustatymo, apibūdinimo ir vertinimo procesas, per kurį rengiami strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentai, konsultuojama, atsižvelgiama į vertinimo ir konsultacijų rezultatus prieš priimant ir (arba) tvirtinant planą ar programą, teikiama informacija, susijusi su sprendimu dėl plano ar programos priėmimo ir (arba) tvirtinimo. Išskiriami trys pagrindiniai vertinimo tikslai:

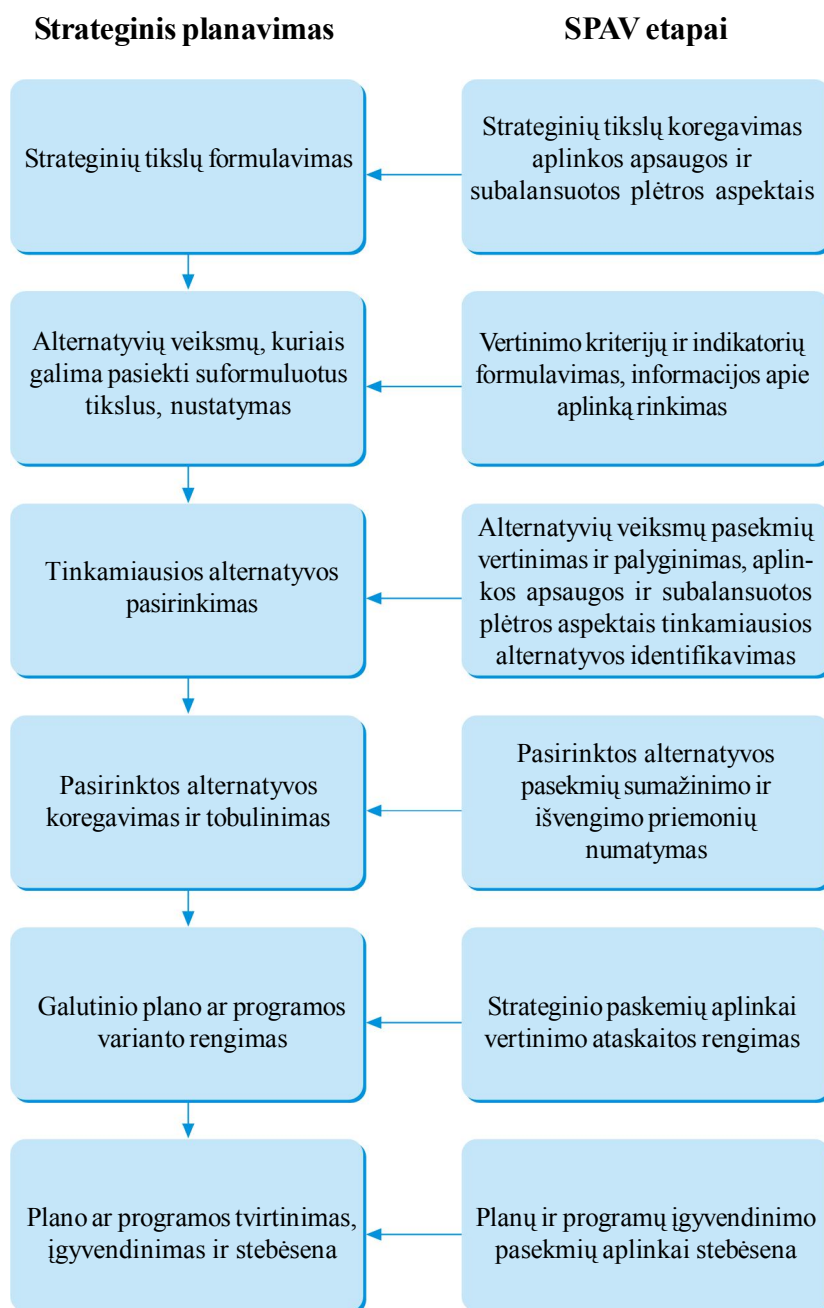
- nustatyti, apibūdinti ir įvertinti galimas reikšmingas planų ir programų įgyvendinimo pasekmes aplinkai;
- užtikrinti, kad bus konsultuojamasi su tam tikromis valstybės ir savivaldybių institucijomis, visuomene, atsižvelgiama į šių konsultacijų ir kitų viešumą užtikrinančių procedūrų rezultatus;
- užtikrinti, kad planų ir programų rengimo organizatoriai turės išsamią ir patikimą informaciją apie galimas reikšmingas planų ir programų įgyvendinimo pasekmes aplinkai ir atsižvelgs į ją.

Literatūroje pabrėžiami trys kertiniai strateginio pasekmių aplinkai vertinimo principai. Visų pirma vertinimo metu turi būti identifikuojamos ir lyginamos plano ar programos alternatyvos (arba alternatyvūs sprendiniai). Antra, vertinimo užduotis yra ne vien išanalizuoti plano ar programos pasekmes aplinkai, o patobulinti rengiamą plana-

vimo dokumentą aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektais. Siekiant įgyvendinti šiuos principus, strateginio pasekmių aplinkai vertinimo etapai turi būti integruoti į stra-

teginio planavimo procesą (žr. 2.1 schema), užtikrinant, kad vertinimo procesas būtų pradedamas kuo anksčiau, kol visos plano ar programos alternatyvos atviros svarstymui.

2.1 schema. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrą integruojant į strateginio planavimo proceso etapus

Trečia, viso strateginio pasekmių aplinkai vertinimo proceso metu privalo būti užtikrintas dialogas tarp plano ar programos rengėjų, vertinimo dokumentų rengėjų, suinteresuotų valstybės institucijų bei visuomenės.

Tinkamai atliekamas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas:

- padeda užtikrinti aukštą aplinkos apsaugos lygį, aplinkos kokybės išsaugojimą ir gerinimą, žmonių sveikatos apsaugą, apdairų bei racionalų gamtos išteklių naudojimą;
- pagerina rengiamų planų ir programų kokybę;
- padidina sprendimų priėmimo efektyvumą;
- padeda identifikuoti naujas plėtros alternatyvas;
- padeda išvengti klaidingų sprendimų;
- skatina tarptautinį bendradarbiavimą.

2.1. Pagrindinės planų ir programų rūšys

Politikos formavimo planuose ir programose dažniausiai nagrinėjamos strateginių veiksmų kryptys ir alternatyvos, nesiejant jų su konkrečia teritorija ar vietoje. Šiai programų rūšiai priskiriamos, pavyzdžiui, energetikos programos, kuriose numatomos energijos gamybos būdų (atominis, šiluminis, hidro, vėjo ir t.t.) plėtros kryptys ir apimtys. Kitas pavyzdys – atliekų tvarkymo strategijos, kuriose nagrinėjami atliekų tvarkymo ir rūšiavimo būdai (centralizuotas rūšiavimas, rajoninės rūšiavimo įmonės, atliekų deginimas, šalinimas sąvartynuose, pakartotinio perdirbimo ar atliekų kompostavimo proporcijos ir t.t.), tačiau nenumatomos kon-

krečios atliekų tvarkymo įrenginių vietos. Kaip atskira planų ir programų rūšis gali būti išskirti **ūkinės veiklos projektus numatantys planai ir programos**, skirti konkrečios ūkinės veiklos rūšių plėtros klausimams spręsti. Tokių planų ir programų strateginis pasekmių aplinkai vertinimas nuo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo lygmens skiriasi tuo, kad vertinama keletas (ar keliolika) alternatyvių ūkinės veiklos objektų ar skirtingų ūkinės veiklos rūšių. Tokių planų pavyzdžiai – susisiekimo sistemos plėtros planai, kuriuose siekiama išnagrinėti ir parinkti optimalius susisiekimo tarp dviejų didmiesčių būdus (oro susisiekimas, susisiekimas keliais, vandens keliais ar geležinkeliais) arba nacionalinio ar regiono lygmenų uostų plėtros programos, kuriose nustatomos ir išrenkamos tinkamiausios alternatyvios uostų įrengimo vietos. Trečioji planų ir programų rūšis – **konkrečių teritorijų naudojimo principus nustatantys planai ir programos**. Rengiant tokius planus, dažnai dar nėra žinoma, kokia konkreti ūkinė veikla bus vykdoma nagrinėjamoje teritorijoje, tačiau juose numatomos teritorijos naudojimo sąlygos ir ūkinės veiklos plėtojimo reikalavimai ir apribojimai.

Papildoma informacija apie planų ir programų rūšis (planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo objektą) pateikiama 4.2 skyriuje.

2.2. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo būdai

Vertinimas aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektų (tikslų) atžvilgiu

Atliekant strateginį pasekmių aplinkai vertinimą šiuo būdu, plane ar programoje numatyti strate-

giniai veiksmai ar tikslai vertinami aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektų (tikslų) atžvilgiu. Gali būti naudojami naujausiame Europos Sąjungos aplinkos apsaugos veiksmų plane ir (arba) Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje nustatyti aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektai arba sudaromi konkrečiam planui ar programai aktualūs tokių aspektų rinkiniai.

Vertinimas aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektų (tikslų) atžvilgiu dažniausiai atliekamas politines kryptis formuojantiems planams ir programoms, t.y. kai rengiant planą ar programą nėra žinoma, kokios ūkinės veiklos projektų plėtros pagrindus lems planavimo dokumentas, o turima informacija apie poveikį patirsiančią aplinką yra bendro pobūdžio. Nors šis vertinimo būdas nėra tinkamas išsamiam plano ar programos įgyvendinimo pasekmių įvertinimui, vertinimo rezultatai puikiai atspindi, kaip į planą ar programą buvo integruoti aplinkos apsaugos bei darnaus vystymosi klausimai.

Atliekant vertinimą aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektų (tikslų) atžvilgiu, dažniausiai naudojami pasekmių lentelių, daugiakriterinės analizės ar pasekmių diagramų metodai (žr. 6 skyrių).

Vertinimas pasekmių aplinkai atžvilgiu

Vertinimas pasekmių aplinkai atžvilgiu, kartais dar vadinamas PAV (planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo) būdu, atliekamas tais atvejais, kai rengiant planą ar programą jau yra žinoma, kokios ūkinės veiklos projektų plėtros pagrindus lems planavimo dokumentas ir turima pakankamai informacijos apie poveikį patirsiančią aplinką. Pagrindinis skirtumas tarp tokio vertinimo ir planuojamos ūki-

nės veiklos poveikio aplinkai vertinimo yra tai, kad vertinama keletas (ar keliolika) alternatyvių ūkinės veiklos objektų ar skirtingų ūkinės veiklos rūšių.

Atliekant vertinimą pasekmių aplinkai atžvilgiu, dažniausiai naudojami tradiciniai planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo metodai, tokie kaip kompiuterinis modeliavimas, geografinės informacinės sistemos ir pan.

Vertinimas poveikį patirsiančios aplinkos atžvilgiu

Vertinimas poveikį patirsiančios aplinkos atžvilgiu dažniausiai atliekamas rengiant planus ir programas, tiesiogiai susietas su konkrečia teritorija. Tokio vertinimo esmė – remiantis informacija apie teritorijos aplinkos sąlygas nustatyti teritorijos naudojimo sąlygas ir ūkinės veiklos plėtojimo reikalavimus ir apribojimus. Vertinimas poveikį patirsiančios aplinkos atžvilgiu dažniausiai atliekamas rengiant teritorijų planavimo dokumentus bei kitus strateginio planavimo dokumentus, nustatančius gamtos išteklių naudojimą ir apsaugą konkrečiose teritorijose. Dažniausiai taikomi metodai – geografinės informacinės sistemos, daugiasluoksniai žemėlapiai ir pan.

2.3. Kaip pasirinkti strateginio pasekmių aplinkai vertinimo būdą

Labai dažnai, rengiant planus ir programas, kuriose nagrinėjamos strateginių veiksmų kryptys ir alternatyvos, nesiejant jų su konkrečia teritorija ar vietoje (politines kryptis formuojantys planai ir programos), vienintelis tinkamas strateginio pasekmių aplinkai vertinimo būdas yra vertinimas aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektų (tikslų) atžvilgiu, nes nėra žinoma, kokios konkrečios ūkinės veiklos projektų plėtros pagrindus lems planavimo dokumentas, be to, dažniausiai trūksta ir informacijos apie poveikį patirsiančią aplinką.

Rengiant ūkinės veiklos projektus numatančius planus ir programas, galima naudoti visus tris aprašytus vertinimo būdus. Dažnai vertinimo būdas pasirenkamas atsižvelgiant ne tik į informacijos prieinamumą, bet ir į turimus finansinius išteklius. Akivaizdu, kad vertinimas pasekmių aplinkai atžvilgiu yra pats brangiausias būdas, kurio metu iš esmės būtų atliekamas visų ūkinės veiklos rūšių, kurių projektų plėtros pagrindus lems planavimo dokumentas, poveikio aplinkai vertinimas. Atsižvelgiant į tai,

kad atlikus strateginį pasekmių aplinkai vertinimą, konkrečiai ūkinei veiklai vėliau reikės atlikti planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą, strateginio planavimo etape galima pasirinkti ir bendresnio pobūdžio vertinimą aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektų (tikslų) atžvilgiu. Be to, atliekant tokių planų ir programų vertinimą galima taikyti ir visų aprašytų būdų samplaiką.

Rengiant planus ir programas, kurie yra tiesiogiai susieti su konkrečia teritorija, galima atlikti tiek vertinimą poveikį patirsiančios aplinkos atžvilgiu, tiek vertinimą aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektų (tikslų) atžvilgiu arba taikyti abu šiuos būdus. Vertinimo būdo pasirinkimas dažnai priklauso nuo nacionalinės strateginio bei teritorijų planavimo sistemos. Pavyzdžiui, Vokietijoje teritorijų planavimo dokumentai tradiciškai yra labiau orientuoti į konkrečių ūkinės veiklos projektų plėtrą, todėl palyginus su, pvz., Didžiąja Britanija, čia dažniausiai atliekamas vertinimas poveikį patirsiančios aplinkos atžvilgiu. Didžiojoje Britanijoje savo ruožtu dažniausiai taikomas vertinimo būdas – vertinimas aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektų (tikslų) atžvilgiu.

3.

Tarptautiniai ir nacionaliniai teisės aktai, reglamentuojantys strateginį pasekmių aplinkai vertinimą

3.1. Tarptautiniai teisės aktai, reglamentuojantys planų ir programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą

Išskiriami du pagrindiniai tarptautiniai teisės aktai, reglamentuojantys planų ir programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą: (1) 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/42/EB „Dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo“ ir (2) Jungtinių Tautų poveikio aplinkai įvertinimo tarpvalstybiniame kontekste (Espoo) konvencijos Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo protokolas.

Europos Sąjungos direktyva 2001/42/EB „Dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo“ siekiama suvienodinti Valsty-

bėse narėse taikomas vertinimo sistemas ir užtikrinti vertinimo kokybę, numatant bendrus procedūrinius reikalavimus, privalomą vertinimo dokumentų sudėtį, plano ar programos alternatyvų nagrinėjimo ir vertinimo būtinumą, privalomas konsultacijas su už aplinkos apsaugos klausimus atsakingomis valdžios institucijomis, visuomene bei kitomis Valstybėmis narėmis, kurių aplinkai gali daryti poveikį rengiamas ir vertinamas planas ar programa, bei įpareigoti Valstybes nares, kad rengiant planus ir programas ir prieš juos primant ar tvirtinant bus atsižvelgta į vertinimo rezultatus, valdžios institucijų bei visuomenės nuomonę bei į tarpvalstybinių konsultacijų (jei tokios vyko) rezultatus.

Šios direktyvos nuostatos 2004 – 2006 metais buvo perkeltos į ati-

tinkamus Lietuvos teisės aktus (žr. 3.2 skyrių).

Jungtinių Tautų poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste (Espoo) konvenciją Lietuvos Respublika ratifikavo 1999 m. spalio 7 d., LR Seimo įstatymu Nr. VIII – 1351, Žin., 1999, Nr. 92, o prie Konvencijos Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo protokolo Lietuva prisijungė 2003 m. gegužės 23 d.

3.2. Nacionaliniai teisės aktai, reglamentuojantys planų ir programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą

Lietuvoje planų ir programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą reglamentuoja šie nacionaliniai teisės aktai (žr. 9 skyrių):

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 patvirtintas *Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas* (Žin., 2004, Nr.130-4650). Šis aprašas reglamentuoja planų ir programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą ir šio proceso dalyvių tarpusavio santykius;
- Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. D1-456 patvirtintas *Planų ir programų atrankos dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas* (Žin., 2004, Nr. 136-4971). Šis aprašas reglamentuoja atrankos dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo atlikimo tvarką bei nustato plano ar programos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo atrankos dokumento rengimo tvarką bei šio dokumento turinį;
- Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. D 1-455 patvirtintas *Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarkos aprašas* (Žin., 2004, Nr. 136-4970). Šis aprašas reglamentuoja visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarką;

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. rugsėjo 18 d. nutarimu Nr. 1079 patvirtinti *Visuomenės dalyvavimo teritorijų planavimo procese nuostatai* (Žin., 1996, Nr. 90-2099; 2004, Nr. 112-4189). Šie nuostatai reglamentuoja visuomenės dalyvavimą teritorijų planavimo dokumentų bei jų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procesuose;
- Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymu Nr. D1-255 patvirtintas *Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašas* (Žin., 2006, Nr. 61-2214). Šiame apraše pateiktas reikšmingumo nustatymo klausimynas ir kriterijai, kuriais remiantis institucija, atsakinga už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, gali nustatyti, ar plano ar programos, ar planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimas (individualiai ar kartu su kitais planais ir programomis) gali daryti reikšmingą poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms ar todėl privaloma atlikti tokio plano ar programos strateginį pasekmių aplinkai vertinimą ar planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą.
- 2004 m. vasario 19 d. *Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 1 ir 2 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei įstatymo papildymo 27 straipsniu ir priedu įstatymas* Nr. IX-2032 (Žin., 2004, Nr. 36-1179). Įstatymo pakeitimas sudarė prielaidas kitų aukščiau išvardytų teisės aktų rengimui.

Aktualūs strateginio pasekmių aplinkai vertinimo aspektai

4.1. Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo integravimas į planavimo dokumentų rengimo procesą

Planų ir programų strateginis pasekmių aplinkai vertinimas, kaip ir planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas, yra prevencinis aplinkos apsaugos instrumentas, todėl vienas iš svarbiausių jo principų – užtikrinti, kad planų ir programų rengimo organizatoriai turės išsamią ir patikimą informaciją apie galimas reikšmingas planų ir programų įgyvendinimo pasekmes aplinkai kuo *ankstyvesnio* planavimo etapo metu. Galimybė integruoti aplinkos apsaugos aspektus į kuo ankstyvesnį planavimo etapą ir buvo viena iš strateginio pasekmių aplinkai vertinimo atsiradimo priežasčių, nes daugeliu atvejų planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo metu susiduriama su įvairiomis problemomis (pvz., visuomenės nepasitenkinimas, nagrinėtinų alternatyvių veiklos vietų trūkumas ir t. t.), kurias išspręsti ūkinės veiklos planavimo etape yra jau per vėlu.

Kaip minėta, prevencija yra esminė strateginio pasekmių aplinkai vertinimo savybė, todėl pagrindinis reikalavimas integruojant šį vertinimą į planavimo dokumentų rengimo procesą yra užtikrinti, kad jis bus atliekamas prieš priimant ir (ar-

ba) tvirtinant planus ir programas, kai dar nėra vėlu nagrinėti ir rinktis tinkamiausią plano ar programos sprendinių alternatyvą.

Kadangi strateginio pasekmių aplinkai vertinimo objektas yra bet kokio lygmens ar rūšies planavimo dokumentai, kurių įgyvendinimo pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai, jų rengimas nėra griežtai nustatytas, todėl plano ar programos rengimo organizatorius gali pats pasirinkti planavimo dokumento rengimo etapą (ar etapus), kurio metu bus atliekamas vertinimas. Svarbu, kad pasirinkto etapo metu būtų pakankamai konkrečios informacijos apie plano ar programos sprendinius, bet nebūtų per vėlu siūlyti ir svarstyti papildomas sprendinių ar vietos alternatyvas. Išimtis iš šios nuostatos yra teritorijų planavimo dokumentai, kurių rengimo etapai ir stadijos yra išsamiai reglamentuoti. Teritorijų planavimo dokumentų atveju strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūros yra integruotos į skirtingus šių dokumentų rengimo etapus ir stadijas: atranka strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui atlikti yra atliekama teritorijų planavimo proceso parengiamojo etapo metu, strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentas bei strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita rengiama teritorijų planavimo dokumento koncepcijos nustatymo metu.

4.2. Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo objektas. Privalomo strateginio pasekmių aplinkai vertinimo atvejai

Pagal planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašą, vertinimo objektas yra bet kokio lygmens ar rūšies planavimo dokumentai¹, kurių įgyvendinimo pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai, įskaitant tokių planų ir programų pakeitimus (žr. 4.1 lentelę).

SPAV tvarkos aprašo 7 punkte yra išvardyta, kokių rūšių planų ir programų (įskaitant jų visiškų ar dalinius pakeitimus) įgyvendinimo pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai, t. y. kokiais atvejais planų ir programų rengimo organizatoriai privalo atlikti strateginį pasekmių aplinkai vertinimą. Išskiriami keturi atvejai, kai strateginis pasekmių aplinkai vertinimas yra privalomas.

Pirmuoju atveju potencialus plano ar programos įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumas nustatomas, atsižvelgiant į plano ar programos paskirtį (sektorių²) ir susiejant planą ar programą su planuojamos ūkinės veiklos rūšimis, kurioms taikomos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo teisės aktų nuostatos. Kitaip tariant, jei rengiamas planas ar programa sudarys prielaidas plėtoti keletą vienos ūkinės veiklos rūšies objektų ar keletą ūkinės veiklos rū-

¹ Pažymėtina, kad strateginis pasekmių aplinkai vertinimas atliekamas tik planams ir programoms, kurie *rengiami, tvirtinami ir (arba) priimami pagal galiojančius teisės aktus ar kompetenciją, įgyvendinant viešąjį administravimą*.

² Planai ir programos, skirti pramonės, energetikos, transporto, telekomunikacijų, turizmo, žemės ūkio, miškų ūkio, žuvininkystės, vandens ūkio plėtrai, atliekų tvarkymui, žemės naudojimui (paskirčiai) nustatyti ar teritorijoms planuoti.

šių, įrašytų į Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (Žin., 1996, Nr. 82-1965; 2005, Nr. 84-3105) pirmą ar antrą (atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo) priedą, strateginis pasekmių aplinkai vertinimas yra privalomas.

Antruoju atveju potencialus plano ar programos įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumas siejamas su plano rūšimi, lygmeniu ir mastu. Šiuo atveju strateginis pasekmių aplinkai vertinimas yra privalomas rengiant nacionalinio, regiono ir rajono lygmenų bendrojo teritorijų planavimo dokumentus ar esminius jų pakeitimus.

Trečiuoju atveju atsižvelgiama į galimas reikšmingas plano ar programos įgyvendinimo pasekmes (poveikį) įsteigtoms³ ar potencialioms⁴ „Natura 2000“ teritorijoms. Ar plano (programos) įgyvendinimas gali daryti reikšmingą poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms, Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka sprendžia institucija, atsakinga už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą (Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos). Šiuo atveju, jei planų ir programų įgyvendinimas susijęs su įsteigta ar potencialia „Natura 2000“ teritorija ar artima tokios teritorijos aplinka ir minėta institucija nusprendžia, kad plano ar programos įgyvendinimas gali daryti reikšmingą poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms, strateginis pasekmių aplinkai vertinimas yra privalomas.

4.1 lentelė. Planavimo dokumentų rūšių bei planavimo dokumentų, kuriems taikomos SPAV procedūros, pavyzdžiai

Planavimo dokumentų rūšių, kurioms taikomos SPAV procedūros, pavyzdžiai	Planavimo dokumentų, kuriems taikomos SPAV procedūros, pavyzdžiai
<ul style="list-style-type: none"> • Regionų plėtros planai • Specifinės sektorinės strategijos • Lietuvos 2007 –2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos įgyvendinimo veiksmų programos • Teritorijų planavimo dokumentai 	<ul style="list-style-type: none"> • Valstybės ilgalaikės raidos strategija • Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtotės strategija • Bendra ūkio plėtros strategija • Nacionalinis plėtros planas • Ekonomikos augimo ir jos struktūros plėtotės strategija • Energetikos plėtotės strategija • Transporto ir tranzito plėtotės strategija • Pramonės plėtotės strategija • Kaimo ir žemės ūkio plėtotės strategija • Statybos sektoriaus plėtotės strategija • Regionų ekonomikos plėtotės strategija • Turizmo plėtotės strategija • Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa • Ekonomikos augimo veiksmų programa • Sanglaudos skatinimo veiksmų programa • Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas • Vilniaus miesto teritorijos bendrasis planas

³ Įsteigtos „Natura 2000“ teritorijos – tai Europos Bendrijos svarbos saugomų teritorijų bendras tinklas, susidedantis iš buveinių ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų, skirtas išsaugoti, palaikyti ir prireikus atkurti natūralius buveinių tipus, gyvūnų ir augalų rūšis Europos Bendrijos teritorijoje.

⁴ Potencialios „Natura 2000“ teritorijos – tai vietovės, atitinkančios nustatytuosius gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus ir įrašytos į sąrašą, patvirtintą aplinkos ministro 2005 m. birželio 15 d. įsakymu Nr. D1-302 (Žin., 2005, Nr. 34-1115).

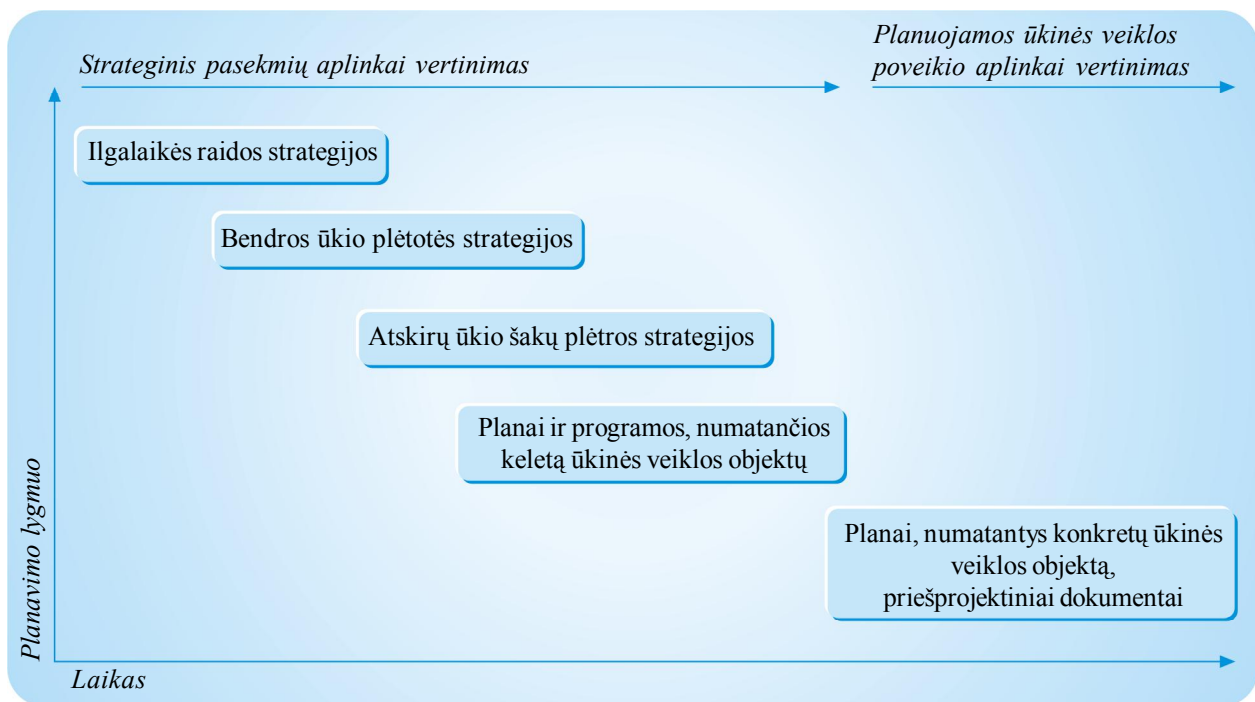
Ketvirtuoju atveju pats plano ar programos rengimo organizatorius nusprendžia, ar jo rengiamo plano (programos) įgyvendinimo pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai ir ar bus atliekamas konkretaus plano ar programos strateginis pasekmių aplinkai vertinimas. Šio sprendimo priėmimo procedūra SPAV teisės aktuose yra vadinama „atranka strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui atlikti“. Atrankos objektai ir procedūra išsamiau aprašyta 5.2 skyriuje.

4.3. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ir planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūrų tarpusavio ryšys ir eiliškumas

Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimą bei planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą reglamentuojantys Lietuvos teisės aktai buvo rengiami, perkeliant atitinkamų Europos Sąjungos direktyvų reikalavimus, todėl informacijos apie šių dviejų vertinimo procesų tarpusavio sąsajas galima rasti ne tik moks-

linėje literatūroje, bet ir praktiniuose vadovuose bei teisės aktų išaiškinimuose.

Mokslinės literatūros autoriai vieningai sutaria dėl poveikio aplinkai vertinimo ir strateginio pasekmių aplinkai vertinimo eiliškumo. Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas atliekamas rengiant įvairaus lygmens strateginio planavimo dokumentus, kurie tik sudaro prielaidas ūkinės veiklos plėtotei ir tuo pačiu sąlygoja žemiausiu, projektiniu lygmeniu atliekamą konkrečios ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą, t.y. :

Poveikio aplinkai vertinimo ir strateginio vertinimo atskyrimas laiko ir planavimo lygmenų atžvilgiu aiškiai atsispindi ir Europos Komisijos, kuri buvo pagrindinė strateginio pasekmių aplinkai vertinimą reglamentuojančių teisės aktų rengėja ir iniciatorė, pateiktos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) sąvokos išaiškiniame: „SPAV – tai procedūra, panaši į poveikio aplinkai vertinimą,

tačiau taikoma, rengiant planus, programas bei konkrečių projektų (ūkinės veiklos) grupes. Išskiriamos dvi pagrindinės SPAV rūšys – sektorinis SPAV, kuris atliekamas planuojant keletą vieno sektoriaus projektų ir regioninis SPAV, taikomas planuojant regione bendrą ūkio plėtrą“.

Be to, strateginio pasekmių aplinkai vertinimo direktyvos įgyvendinimo vadove, Europos Komisi-

jos Aplinkos generalinis direktoratas atskiria SPAV ir PAV etapus: „vertinimas pagal planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo direktyvą atliekamas vėlesniame sprendimų priėmimo etape nei strateginis pasekmių aplinkai vertinimas pagal Direktyvą 2001/42/EC, nes PAV metu vertinami atskiri projektai, o ne planai ar programos, nustatantys tokių projektų atsiradimo pagrindus“.

Mokslinėje literatūroje anglų kalba dažnai naudojama sąvoka „*tiering*“, reiškianti hierarchines sąsajas tarp strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ir planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procesų, t.y. dažnai strateginio pasekmių aplinkai vertinimo rezultatai lemia tai, kokia ūkinė veikla bus plėtojama projektiniu lygmeniu ir tuo pačiu, kokiems ūkinės veiklos objektams bus vėliau atliekamas poveikio aplinkai vertinimas. Be to, strateginio pasekmių aplinkai vertinimo metu turėtų būti nagrinėjamos platesnio masto strateginės bei vietos alternatyvos ir vertinamos bendro pobūdžio sąveikaujančios ir besikaupiančios keleto projektų pasekmės, o vertinimo rezultatai panaudojami vėliau vertinant kiekvieną konkrečią ūkinę veiklą poveikio aplinkai vertinimo metu, nagrinėjant specifines alternatyvas ir poveikio sumažinimo priemones (pvz., technologines) ir išsamiai vertinant konkrečios ūkinės veiklos poveikį aplinkai.

Tiesa, tam tikrais atvejais (pvz., kai rengiami teritorijų planavimo dokumentai, kuriems taikomi SPAV reikalavimai, tačiau juose numatomas konkrečios ūkinės veiklos objektas, kuriam privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimą) gali atsitikti taip, kad PAV ir SPAV teisės aktų reikalavimai sutampa ir dėl to gali būti atliekamos perteklinės ir pasikartojančios procedūros. Tačiau Europos Komisijos užsakyму parengtos PAV ir SPAV direktyvų sąsajų studijos teigimu, valstybės narės privalo užtikrinti, kad tais atvejais, kai vertinimas privalomas pagal abi direktyvas, turi būti taikomi tiek PAV, tiek SPAV reikalavimai, t.y. tokiais atvejais nepakanka atlikti vien strateginį pasekmių aplinkai vertinimą ar vien planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą.

4.4. SPAV teisės aktų taikymo išimtys. Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ir planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo teisės aktų taikymo atvejai

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimo Nr. 967 „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 3 punktą numato tam tikras išimtis, kai SPAV teisės aktai nėra taikomi.

Pirmos trys šio punkto dalys nustato, kad SPAV teisės aktai nėra taikomi rengiant planus ir programas, kurie skirti *tik* krašto apsaugos tikslams ar ekstremalioms situacijoms valdyti, planus ir programas, kurie skirti *tik* finansams ir (arba) biudžetui planuoti, ir teritorijų detaliuosius planus, kurie rengiami, derinami ir tvirtinami Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatyme ir Detaliųjų planų rengimo taisyklėse, patvirtintose Aplinkos ministro 2004 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. D1-239 (Žin., 2004, Nr. 79-2809), nustatyta supaprastinta tvarka.

Šio punkto ketvirta dalis reglamentuoja, kad viena tokių išimčių yra *teritorijų planavimo dokumentai, kurių sprendiniuose numatomas tik vienas ūkinės veiklos objektas*. Pagal planuojamos ūkinės veiklos apibrėžimą, pateiktą Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme, ir pagal bendrą praktiką, *vienas* planuojamos ūkinės veiklos objektas suprantamas kaip vienos rūšies ūkinė veikla su jos priklausiniais, be kurių ji negali pilnavertiškai veikti (pvz., planuojama ūkinė veikla – naftos gavyba. Jos priklausiniai – grėžiniai, naftos rezervuarai, vamzdynai, privažiavimo keliai ir pan.). Taigi, jei plane ar

programoje yra numatyta tik vienos rūšies ūkinė veikla su jos priklausiniais, taikomi ne strateginių pasekmių aplinkai vertinimą, o planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą reglamentuojantys teisės aktai. Tačiau, jei planavimo dokumente numatyta *keletas* vienos rūšies ūkinės veiklos objektų (pvz., degalinių išdėstymo schema), taikomi strateginių pasekmių aplinkai vertinimą reglamentuojantys teisės aktai. Pavyzdžiui, planuojant pramonės objektų valdų plėtrą (tokia ūkinė veikla įrašyta į planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 2 priedo 11.15. punktą), tais atvejais, kai plėtros projekte yra numatoma plėsti *vieno* objekto valdas, siekiant išplėsti toje teritorijoje jau vykdomą veiklą, taikomos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūros, o kai pramonės objektų valdų plėtros projekte (pvz., Laisvos ekonominės zonos teritorijos plėtra ar pan.), greta jau vykdomos veiklos numatoma plėtoti *kelių rūšių tarpusavyje nesusijusių ūkinę veiklą* (pvz.: vykdoma veikla – metilo esterio gamyba, planuojama veikla – metalų liejimas, plėvelės gamyba, baldų gamyba, cheminių medžiagų gamyba ir t.t.), taikomos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūros. Atlikus strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūras, pramonės objektų valdų plėtros projekte numatyta *konkrečiai vienai* planuojamai ūkinei veiklai taikomi Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo reikalavimai.

Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos 3 punkto penktoji dalis nustato, kad SPAV teisės aktai nėra taikomi ir rengiant *planus ar programas, kurie skirti teritorijos*

gamtosauginio tvarkymo klausimams spręsti, tačiau nenustato ūkinės veiklos projektų, kuriuos reikės derinti su atsakinga už aplinkos apsaugą institucija, plėtros pagrindų. 4.2 lentelėje pateikti dviejų planų pavyzdžiai: pirmasis planas yra skirtas (be kita ko) teritorijos gamtosauginio tvarkymo klausimams spręsti, tačiau nustato ūkinės veiklos projektų, kuriuos reikės derinti

4.2 lentelė. Gamtosauginio tvarkymo klausimus numatančių planų, kuriems taikomos arba netaikomos SPAV teisės aktų nuostatos, pavyzdžiai

	<i>Plano, skirto (be kita ko) teritorijos gamtosauginio tvarkymo klausimams spręsti, tačiau nustatančio ūkinės veiklos projektų, kuriuos reikės derinti su atsakinga už aplinkos apsaugą institucija, plėtros pagrindus, pavyzdys (šiam planui taikomos SPAV teisės aktų nuostatos – būtina atlikti atranką strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui)</i>	<i>Plano, skirto teritorijos gamtosauginio tvarkymo klausimams spręsti, tačiau nenustatančio ūkinės veiklos projektų, kuriuos reikės derinti su atsakinga už aplinkos apsaugą institucija, plėtros pagrindų, pavyzdys (šiam planui netaikomos SPAV teisės aktų nuostatos)</i>
<i>Plano pavadinimas</i>	Ažušilės kraštovaizdžio draustinio ir gretimos teritorijos, siekiant plėtoti šioje vietoje pažintinį ir poilsinį turizmą, turizmo ir rekreacijos infrastruktūros, specialusis planas	Vietovės, atitinkančios buveinių apsaugai svarbios teritorijos kriterijus, Zervyno ežeras ir jo apyežerės gamtotvarkos planas
<i>Pagrindiniai plano tikslai</i>	Planuojamoje teritorijoje nustatyti pažintinio ir poilsinio turizmo plėtojimo kryptis, prioritetus bei priemones, siekiant sukurti racionalų viešosios turizmo infrastruktūros objektų (turistinės automobilių, kinkinių, dviračių, slidinėjimo ir pėsčiųjų trasos, lankytini gamtos ir kultūros objektai, poilsio ir nakvynės aikštelės, stovyklavietės, paplūdimiai, regyklos, informacinė įranga ir pan.) ir kitų turizmo objektų (turizmo centras, kaimo turizmo sodybos, viešo maitinimo įstaigos ir pan.) tinklą bei turizmo paslaugų struktūrą ir įvairovę, racionaliai naudoti, atkurti ir gausinti turizmo ir rekreacijos išteklius	Užtikrinti ir palaikyti palankią vietinės balinių vėžlių (<i>Emys orbicularis</i>) populiacijos apsaugos būklę, įgyvendinant šiuos uždavinius: išlaikyti ir atstatyti būtinas balinių vėžlių gyvenimui ir veisimuisi reikalingas buveines; sudaryti sąlygas balinių vėžlių populiacijos savaiminiam atsistatymui; informuoti vietos gyventojus, ūkinę veiklą vykdančias institucijas apie vykdomą gamtotvarkinę veiklą ir skatinti savarankiškai prižiūrėti svarbias gyvūnų buveines
<i>Priežastys, kodėl šiam planui taikomos arba netaikomos SPAV teisės aktų nuostatos</i>	Plano sprendiniai sudaro prielaidas ūkinės veiklos projektams, kuriuos reikės derinti su atsakinga už aplinkos apsaugą institucija, pvz. (1) esamų stovyklaviečių ir atokvėpio vietų rekonstrukcija į kempingus, (2) esamo žvyrkelio rekonstrukcija, gerinant dangą, (3) apžvalgos bokšto rekonstrukcija (naujo bokšto statyba senojo vietoje)	Plane numatytos priemonės (medžių ir krūmų kirtimas gerinant hidrologinį buveinių režimą; šlaitų šienavimas; šlaitų velėnos ardymas; dėčių dengimas; draustinio ženklų ir informacinio stendo įrengimas) nesudaro prielaidų ūkinės veiklos projektams, kuriuos reikės derinti su atsakinga už aplinkos apsaugą institucija

su atsakinga už aplinkos apsaugą institucija, plėtros pagrindus (t.y. šiam planui taikomos SPAV teisės aktų nuostatos ir būtina atlikti atranką strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui). Antrasis planas taip pat yra skirtas teritorijos gamtosauginio tvarkymo klausimams spręsti, tačiau nenustato ūkinės veiklos projektų, kuriuos reikės derinti su atsakinga už aplinkos apsaugą institucija, plėtros pagrindų (t.y. šiam planui netaikomos SPAV teisės aktų nuostatos).

Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos 3 punkto šeštoji (paskutinė) dalis reglamentuoja, kad SPAV teisės aktai nėra taikomi rengiant planus ir programas, kurie bendrai finansuojami pagal tam tikrus Europos Tarybos reglamentus⁵.

4.5. Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo proceso dalyviai

Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo proceso dalyviai yra išvardyti Lietu-

vos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimo Nr. 967 „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 8 punkte. Tai – planų ir programų rengimo organizatoriai, vertinimo subjektai (valstybės ir savivaldybės (-ių) institucijos, atsakingos už aplinkos apsaugą, sveikatos apsaugą, saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, kultūros vertybių apsaugą) ir visuomenė.

Pažymėtina, kad atliekant skirtingo lygmens planavimo dokumentų vertinimą, procese dalyvauja atitinkamo lygmens subjektai (valstybės ir savivaldybių institucijos). Jei atliekamas nacionalinio lygmens planų ir programų vertinimas, jame subjektų teisėmis dalyvauja Aplinkos ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, Kultūros ministerija ir apskričių viršininkų administracijos. Jei atliekamas regiono lygmens planų ir programų vertinimas, jame dalyvauja Aplinkos ministerija ar jos įgaliota institucija (regiono aplinkos apsaugos departamentas),

Sveikatos apsaugos ministerija ar jos įgaliota institucija (visuomenės sveikatos centrai), Saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, Kultūros ministerija ar jos įgaliota institucija (Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos teritoriniai padaliniai), apskrities viršininko administracija ir regiono teritorijoje esančios savivaldybės. Tais atvejais, kai atliekamas rajono ir vietovės lygmenų planų ir programų vertinimas, procese subjektų teisėmis dalyvauja atitinkamas Aplinkos ministerijos regiono aplinkos apsaugos departamentas, atitinkamas Sveikatos apsaugos ministerijos teritorinis padalinys (visuomenės sveikatos centras), Saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, atitinkamas Kultūros ministerijos teritorinis padalinys ir rajono ar vietovės teritorijoje esančios savivaldybės.

⁵ Pagal 1999 m. birželio 21 d. Europos Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1260/1999, nustatantį bendras struktūrinių fondų veiklos nuostatas (2000–2006 metų programinis laikotarpis) ir 1999 m. gegužės 17 d. Europos Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1257/1999 dėl paramos iš Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo teikimo (EAGGF) kaimo plėtrai, iš dalies pakeičiantį ir panaikinanti tam tikrus reglamentus (2000–2006 metų ir 2000–2007 metų programiniai laikotarpiai).

5.

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procesas

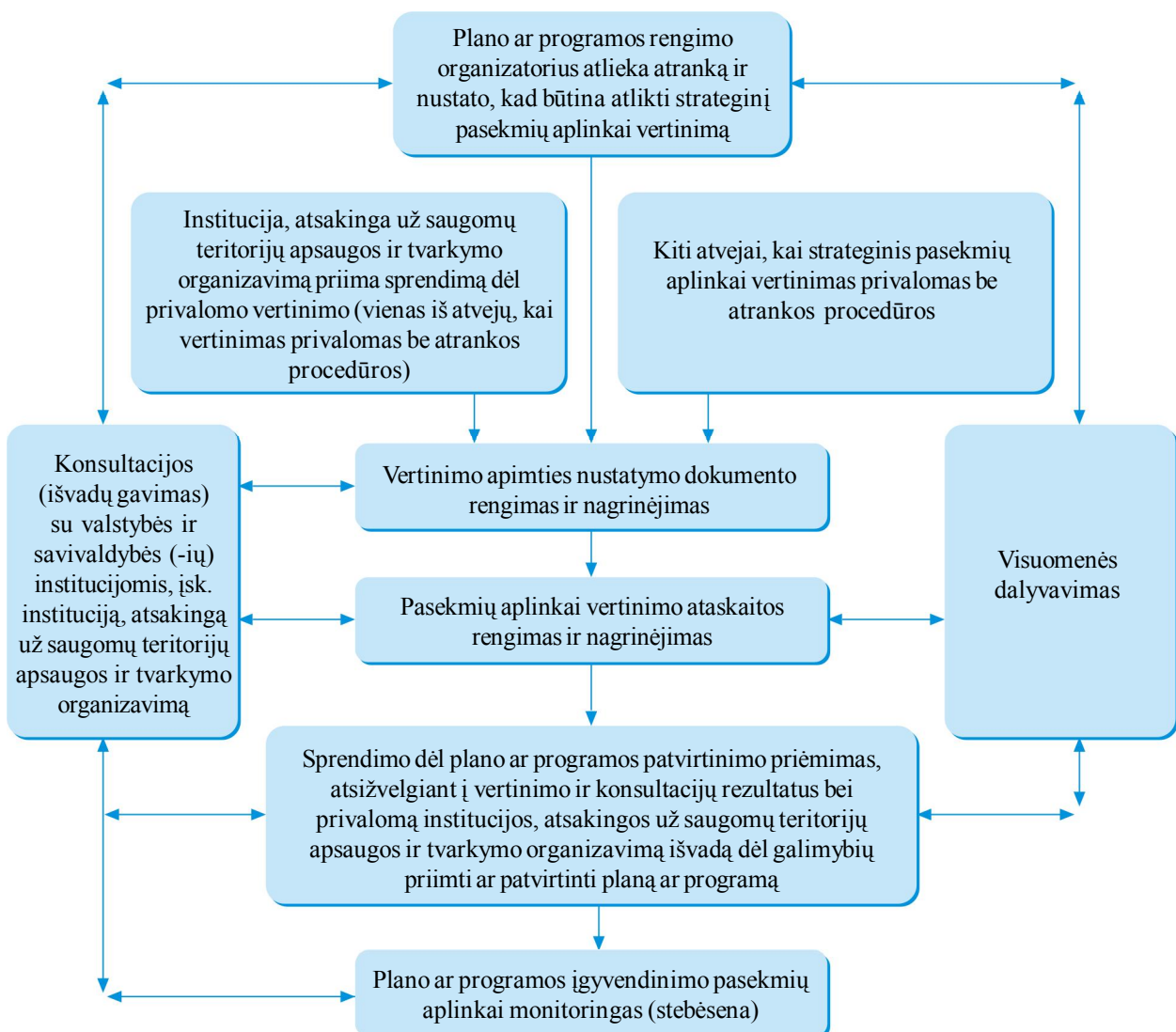
Atitinkamuose tarptautiniuose ir nacionaliniuose teisės aktuose, strateginis pasekmių aplinkai vertinimas apibrėžiamas kaip tam tikrų planų ir programų įgyvendinimo galimų pasekmių aplinkai nustatymo, apibūdinimo ir vertinimo procesas, per kurį rengiami strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentai, konsultuojamasi su visuomene ir valstybės bei savivaldybių institucijomis, atsižvelgiama į vertinimo ir konsultacijų rezultatus prieš priimant ir (arba) tvirtinant

planą ar programą, ir teikiama informacija, susijusi su sprendimu dėl plano ar programos priėmimo ir (arba) tvirtinimo.

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procesą (žr. 5.1 pav.) sudaro penki pagrindiniai etapai: (1) atranka strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui atlikti, (2) strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumento rengimas ir nagrinėjimas (įskaitant konsultacijas su visuomene ir valstybės bei savivaldybių institucijomis),

(3) vertinimo ataskaitos rengimas ir nagrinėjimas (įskaitant konsultacijas su visuomene ir valstybės bei savivaldybių institucijomis), (4) sprendimo dėl planavimo dokumento patvirtinimo priėmimas (atsižvelgiant į informaciją apie galimas reikšmingas planų ir programų įgyvendinimo pasekmes aplinkai ir į konsultacijų su visuomene bei valstybės ir savivaldybių institucijomis rezultatus) ir (5) plano ar programos įgyvendinimo pasekmių aplinkai monitoringas (stebėseną).

5.1 pav. Bendra strateginio pasekmių aplinkai vertinimo proceso schema

Visi penki pagrindiniai strateginio pasekmių aplinkai vertinimo etapai išsamiai aprašyti atskirose šio skyriaus dalyse.

5.1. Nustatymas, ar planas (programa) gali daryti reikšmingą poveikį įsteigtomis ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms ir ar todėl privaloma atlikti strateginį pasekmių aplinkai vertinimą

5.1.1. „Natura 2000“ ekologinis tinklas ir poveikio jam vertinimas

Europos Sąjungos lygmeniu „Natura 2000“ ekologinis tinklas yra ES Gamtos ir biologinės įvairovės politikos šerdis bei svarbiausia įstatyminė iniciatyva, priimta siekiant sustabdyti biologinės įvairovės nykimą Europoje iki 2010 metų. „Natura 2000“ ekologinis tinklas – tai Europos Bendrijos svarbos saugomų teritorijų bendras tinklas, skirtas išsaugoti, palaikyti ir prirėkus atkurti natūralius buveinių tipus ir gyvūnų bei augalų rūšis Europos Bendrijos teritorijoje.

Tinklas sudarytas iš buveinių apsaugai svarbių teritorijų (BAST), kurias išskiria šalys narės pagal Buveinių direktyvą (92/43/EEC) ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų (PAST), kurios išskiriamos pagal Paukščių direktyvą (79/409/EEC). Ekologinį tinklą sudarančios teritorijos išrenkamos remiantis moksliniais kriterijais, tokiais kaip rūšių populiacijų dydis ir tankumas bei buveinių plotas ir ekologinė kokybė. Išrinktų potencialių teritorijų sąrašą ir informaciją apie jas Šalys narės pateikia Europos Komisijai; galimybė įtraukti šias teritorijas į „Natura 2000“ ekologinį tinklą svarstoma bendruose biogeografiniuose Europos Komisijos ir Šalies narės seminaruose. Už patvirtintų

„Natura 2000“ ekologinio tinklo teritorijų apsaugą ir tvarkymą tampa atsakinga Šalis narė.

Atnaujinta informacija apie Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijas Lietuvoje (teritorijų sąrašas ir duomenų bazė) Europos Komisijai paskutinį kartą pateikta 2006 m. gegužės mėn. Europos Komisija informuota apie Lietuvoje įsteigtas 77 specialios apsaugos teritorijas pagal Paukščių direktyvą (nacionaliniuose teisės aktuose jos vadinamos paukščių apsaugai svarbiomis teritorijomis) ir apie 266 siūlomas Europos Bendrijos svarbos teritorijas, atrinktas pagal Buveinių direktyvą (nacionaliniuose teisės aktuose jos vadinamos vietovėmis, atitinkančiomis gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus).

Paukščių apsaugai svarbių teritorijų sąrašas patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 8 d. nutarimu Nr. 399 ir buvo keletą kartų papildytas, kai buvo baigtos nacionalinių saugomų teritorijų steigimo procedūros vietovėse, kurios buvo ypač svarbios paukščiams, tačiau neturėjo jokio apsaugos statuso. Šiuo metu paukščių apsaugai svarbios teritorijos užima 542,4 tūkst. ha arba apie 8,3 proc. Lietuvos teritorijos.

Vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašo nauja redakcija patvirtinta aplinkos ministro 2005 m. birželio 15 d. įsakyму Nr. D1-302. Šiuo metu šios teritorijos užima apie 649 tūkst. ha arba apie 9,94 proc. Lietuvos teritorijos. 2006 m. lapkričio 6 d. šis įsakymas aplinkos ministro įsakyму Nr. D1-518 buvo papildytas 29 naujomis teritorijomis. Paukščių apsaugai svarbios teritorijos ir vietovės, atitinkančios buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, didele dalimi persidengia (apie 32 proc.). Iš viso „Natura

2000“ teritorijos sudaro 11,96 proc. visos Lietuvos teritorijos.

Įsteigiamose „Natura 2000“ teritorijose iki šiol vykdyta žmogaus veikla dažniausiai gali būti tęsiama. Tam tikrais atvejais tolesnis žmogaus veiklos vykdymas yra būtina sąlyga teritorijos saugojimo tikslams išsaugoti (pvz., tradicinės žemdirbystės atveju).

Nauja veikla nėra a priori draudžiama „Natura 2000“ teritorijose ar greta jų, tačiau Buveinių direktyvos 6(3) straipsnis reikalauja įvertinti naujų projektų (ūkinės veiklos), planų ir programų galimą poveikį tokioms teritorijoms ir įpareigoja atsižvelgti į vertinimo rezultatus priimanant atitinkamus sprendimus.

Pagal Lietuvos teisės aktų reikalavimus, toks vertinimas turi būti atliekamas, jei ūkinė veikla, planai ar programos gali daryti reikšmingą poveikį „Natura 2000“ teritorijoms. Planų ir programų atveju toks vertinimas gali būti integruotas į strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procesą, o vertinimo rezultatai pateikiami kaip sudėtinė strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitos dalis. Poveikio „Natura 2000“ teritorijoms vertinimo turinys ir apimtis Lietuvoje šiuo metu nėra reglamentuota. Europos Sąjungos lygmeniu yra parengti rekomendacinio pobūdžio poveikio „Natura 2000“ teritorijoms vertinimo metodiniai nurodymai (šiuos nurodymus anglų kalba galima rasti internete, adresu:

http://ec.europa.eu/environment/nature/nature_conservation/eu_nature_legislation/specific_articles/art6/index_en.htm („Natura 2000“ teritorijų tvarkymas. Buveinių direktyvos 92/43/EEC 6 straipsnio nuostatos ir Planų ir programų, darančių reikšmingą poveikį „Natura 2000“ teritorijoms, vertinimas. Metodiniai nurodymai dėl Buveinių direktyvos 6(3) ir 6(4) straipsnių nuostatų).

5.1.2. Nustatymas, ar planas (programa) gali daryti reikšmingą poveikį „Natura 2000“ teritorijai

Nustatymas, ar planas (programa) gali daryti reikšmingą poveikį „Natura 2000“ teritorijai yra viena iš strateginio pasekmių aplinkai vertinimo proceso procedūrų. Šios procedūros metu institucija, atsakinga už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, atsižvelgdama į plano ar programos rengimo organizatoriaus pateiktą informaciją nustato, ar plano ar programos įgyvendinimas (individualiai ar kartu su kitais planais ir programomis) gali daryti reikšmingą poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms. Institucijos, atsakingos už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, išvada yra privaloma.

Planų, programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašas reglamentuoja informaciją, reikalingą poveikio reikšmingumui nustatyti. Šią informaciją (apie planuojamą ūkinę veiklą, planą ar programą bei poveikį patiriančią aplinką) plano ar programos rengimo organizatorius privalo pateikti užpildydamas Tvarkos aprašo 1 priedo bendrąją bei A dalis. Be to, svarbu pateikti informaciją apie kitus patvirtintus, rengiamus ar įgyvendinamus planus ar programas bei vykdomą ūkinę veiklą „Natura 2000“ teritorijoje, kuriai yra nustatomas poveikio reikšmingumas. Nors tam tikrais atvejais gauti šią informaciją yra gana sudėtinga, ji yra labai reikalinga besikaupiančių ir sąveikaujančių pasekmių nustatymui ir įvertinimui. Tokios informacijos apimtis kiekvienu konkrečiu atveju gali būti skirtinga; svarbiausia yra identifikuoti kiekvieną vykdomą ar planuojamą vykdyti veiklą, kurios pasek-

mės gali sąveikauti su rengiamo plano ar programos sąlygojamomis pasekmėmis. Identifikuojant tokią veiklą, labai svarbu yra atsižvelgti į nagrinėjamų pasekmių geografinį mastą ir sąveikaujančių pasekmių migracijos kelius (pvz. vandens tarša iš viso upės baseino). Nustatant poveikio reikšmingumą, tiek naujai rengiamo plano ar programos, tiek jau patvirtintuose (ar kituose rengiamuose) planuose numatytų sprendinių pasekmės yra vienodai svarbios. Galimi atvejai, kai jau patvirtintuose (ar kituose rengiamuose) planuose numatytų sprendinių poveikis yra ar gali būti reikšmingas ir naujai rengiamas planas ar programa negali būti patvirtinta nekeičiant jau parengtų ir patvirtintų planų ar programų.

Kaip, remiantis gauta informacija, nustatomas galimas pasekmių reikšmingumas? Planai, programos ir planuojama ūkinė veikla yra susiję su konkrečia vieta ir kiekvienas atvejis yra skirtingas, todėl neįmanoma nustatyti vienareikšmiškus kriterijus. Be to, šios procedūros metu pasekmių reikšmingumas nustatomas siekiant nuspręsti, ar privaloma atlikti strateginį pasekmių aplinkai vertinimą, t.y. nagrinėjamas *tikėtinių* pasekmių reikšmingumas. Todėl būtina taikyti atsargumo principą – jei reikšmingumo nustatymo procedūros metu išlieka neapibrėžtumas, privaloma atlikti poveikio „Natura 2000“ teritorijoms vertinimą, t.y. planų ar programų atveju – strateginį pasekmių aplinkai vertinimą. Nuspręsti, kad strateginis pasekmių aplinkai vertinimas nereikalingas dėl poveikio „Natura 2000“ teritorijoms galima tik tuo atveju, jei įmanoma priimti objektyvią išvadą, kad reikšmingas poveikis „Natura 2000“ teritorijoms nėra tikėtinas. Tiesa, strateginis pasekmių aplinkai vertinimas gali vis vien būti reikalingas dėl priešasčių, nesusių su poveikiu „Natura 2000“ teritorijoms.

Galimas plano ar programos poveikis „Natura 2000“ ekologiniam tinklui labai priklauso nuo jo rūšies ir lygmens. Aukšto lygmens planai, kurie numato bendro pobūdžio strategines nuostatas, dažniausiai nesąlygoja reikšmingo neigiamo poveikio „Natura 2000“ ekologiniam tinklui, nes jie nesiejami su konkrečiomis teritorijomis. Labiausiai tikėtina planų rūšis, galinti daryti reikšmingą poveikį „Natura 2000“ tinklui, yra teritorijų planavimo dokumentai, nepriklausomai nuo jų lygmens. Taip pat labai tikėtina, kad konkrečių sektorių planai ir programos, pvz., transporto koridorių, atliekų tvarkymo, upių baseinų valdymo ir pan. gali sąlygoti reikšmingą poveikį „Natura 2000“ teritorijoms. Bendruoju atveju, kuo detalesnis planas ar programa, tuo labiau tikėtina, kad galimas poveikis „Natura 2000“ tinklui.

5.1.3. Reikšmingumo nustatymo kriterijai

Nustatant, ar plano ar programos įgyvendinimas (individualiai ar kartu su kitais planais ir programomis) gali daryti reikšmingą poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms, svarbu atsižvelgti į:

- konkrečios teritorijos apsaugos būklę;
- galimą poveikį šiai teritorijai;
- pasekmių rūšis, kurios yra reikšmingos šiai teritorijai;
- pasekmių tikimybę;
- rengiamo plano pasekmių sąsają su pasekmėmis, kurias sąlygoja jau patvirtintų (ar kitų rengiamų) planų sprendiniai.

5.1 lentelėje pateikta kai kurių svarbesnių kriterijų, kuriuos rekomenduojama naudoti nagrinėjant informaciją, pateikiamą Tvarkos aprašo 1 priedo bendrojoje bei A dalyse.

5.1 lentelė. Poveikio reikšmingumo nustatymo kriterijai

Kriterijai	Turinys
<p>Teritorijos apsaugos tikslai</p> <p>Pastaba: reikšmingumas priklauso nuo specifinių apsaugos tikslų ir saugojamų vertybių, pvz. vertinami buveinių tipai ar konkrečios paukščių rūšys.</p> <p>Paukščių apsaugai skirtose teritorijose kitų vertybių apsauga (pvz., buveinių tipai) nėra laikoma apsaugos tikslais, kuriems gali būti daromas poveikis, tuo tarpu BAST teritorijose paukščių rūšys nėra laikomos apsaugos tikslais.</p>	<p>Buveinių direktyvos 1 priede išvardyti buveinių tipai (BAST).</p> <p>Buveinių direktyvos 2 priede išvardytos Bendrijos svarbos gyvūnų ir augalų rūšys (išskyrus upinį bebrą ir vilką, kurioms Lietuva yra gavusi išimtį).</p> <p>Išimtis: buveinių tipai ir kitos rūšys, priskirtos reprezentatyvumo (tipiškumo) D klasei, nėra laikomos apsaugos tikslais.</p> <p>Paukščių direktyvos 1 priedo rūšys (PAST).</p> <p>Paukščių direktyvos 4.2 straipsnyje nurodytos migruojančios rūšys (PAST).</p>
<p>Poveikis saugomoms vertybėms</p>	<p>Rūšių trikdymas.</p> <p>Rūšių buveinių fiziniai pokyčiai.</p> <p>Poveikis rūšių gyvybingumui.</p> <p>Buveinių tipų ploto sumažėjimas.</p> <p>Buveinių ar rūšių populiacijų suskaidymas.</p> <p>Faktorių, kurie padeda išlaikyti ar pasiekti gerą buveinių ar rūšių apsaugos būklę, suardymas.</p>
<p>Reikšmingas poveikis</p> <p>Pastaba: net ir nedideli pokyčiai gali būti reikšmingi.</p>	<p>Poveikio reikšmingumas priklauso nuo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poveikio dydžio ir masto; • paveikiamos teritorijos dydžio. <p>Teritorijos apsaugos tikslų svarba ir reprezentatyvumas (tipiškumas).</p> <p>Saugomų vertybių vieta teritorijoje.</p> <p>Teritorijos vientisumas (pvz. ekologiniu atžvilgiu), svarbiausi ekosistemos aspektai, ekologinės funkcijos, priklausančios nuo keleto faktorių (pvz., nuo vandens ir maistinių medžiagų balanso).</p> <p>Bendras ekologinio tinklo darnumas.</p>
<p>Tikimybė</p> <p>Pastaba: turi būti atsižvelgta ne tik į neabejotinai sąlygojamas, bet ir į kitas tikėtinas pasekmes.</p>	<p>Taikomas atsargumo principas.</p> <p>Turi būti įsitikinta, kad nebus daromas reikšmingas poveikis.</p> <p>Poveikio tikimybė: maža, vidutinė, didelė.</p>
<p>Besikaupiančios ir sąveikaujančios pasekmės</p> <p>Pastaba: vertinant reikšmingumą, būtina atsižvelgti į kitų planų, programų ar ūkinės veiklos poveikį.</p>	<p>Atsižvelgiama į visus esamus, patvirtintus, rengiamus ar formaliai planuojamus planus, programas ir ūkinę veiklą bei jų poveikį.</p> <p>Apibrėžiama teritorija, kurios atžvilgiu identifikuojami kiti planai, programos ir ūkinės veiklos, į kurių poveikį būtina atsižvelgti.</p>

5.2. Atranka strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui atlikti

Kaip minėta 4.2 skyriuje, atranka yra vienas iš būdų nustatyti, ar rengiamo plano (programos) įgyvendinimo pasekmės gali

būti reikšmingos aplinkai ir ar todėl bus atliekamas tokio plano ar programos strateginis pasekmių aplinkai vertinimas. Lietuvos Respublikos teisės aktai įpareigoja plano ar programos rengimo organizatorių atlikti atrankos procedūrą rengiant:

- planavimo dokumentus, kuriems privalomas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas dėl planavimo sektoriaus, rengiamo dokumento rūšies⁶ ir sąsajos su Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo teisės aktais⁷ (žr. 4.2 skyrių), tačiau šie dokumentai yra taikomi nedideliuose plotuose vietovės lygmeniu arba rengiami tik neesminiai tokių planų ir programų pakeitimai;

Sąvokos „nedideli plotai“, „vietovės lygmuo“ ir „neesminiai planų ir programų pakeitimai“ yra perkeltos iš 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/42/EB „Dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo“. Pagal Europos Komisijos Aplinkos generalinio direktorato užsakymu parengtą direktyvos išaiškinimą, šios sąvokos negali būti apibrėžtos konkrečiomis skaitinėmis reikšmėmis ir dėl jų turi būti apsisprendžiama kiekvieno atskiro plano ar programos atveju. Pažymėtina, kad sąvoka „vietovės lygmuo“ negali būti susieta su konkrečiais administraciniais teritoriniais vienetais, t.y. Europos Sąjungos valstybės narės, perkeldamos direktyvos nuostatas negali nuspręsti, kad pvz., savivaldybių lygmens planai atitinka „vietovės lygmens“ sąvoką ir rengiant šiuos planus privaloma atlikti tik atranką strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui. Be to, pagrindinis kriterijus, į kurį turi atsižvelgti plano ar programos rengimo organizatorius, nuspręsdamas, ar jo rengiamas planavimo dokumentas atitinka šias sąvokas, turi būti ne teritorijos plotas ar planavimo dokumento lygmuo, bet galimas plano ar programos įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumas.

- nacionalinio, regiono ir rajono lygmenų bendrojo teritorijų planavimo dokumentų neesminius pakeitimus (plano ar programos rengimo organizatorius, nuspręsdamas, ar jo rengiami pakeitimai yra neesminiai, privalo atsižvelgti į dokumento įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumą);
- kiti planai ir programos, kurios nustato ūkinės veiklos projektų, kuriuos reikės derinti su už aplinkos apsaugą atsakinga institucija, vystymo pagrindus (t.y. jei plano ar programos įgyvendinimas sudarys prielaidas atsirasti ūkinei veiklai, kurią vykdyti galima tik gavus už aplinkos apsaugą atsakingų institucijų pritarimą. Pažymėtina, kad šiuo atveju neapsiribojama ūkinės veiklos rūšimis, išvardytomis Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (Žin., 1996, Nr. 82-1965; 2005, Nr. 84-3105) prieduose.

Atrankos procedūrą atlieka planų ir programų organizatoriai, vadovaudamiesi Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu, Planų ir programų atrankos dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu ir Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarkos aprašu (žr. 9 skyrių). Pažymėtina, kad plano ar programos rengimo organizatorius turi teisę sutartiniais pagrindais pasitelkti fizinius ar juridinius asmenis (konsultantus) vertinimui atlikti ir vertinimo dokumentams rengti, tačiau už strateginio pasekmių aplinkai vertinimo proceso metu priimamus sprendimus ir tinkamą procedūrų atlikimą atsakingas pats organizatorius.

Atlikdamas atrankos procedūrą (žr. 5.2 pav.), plano ar programos rengimo organizatorius (ar jo konsultantas) visų pirma parengia strateginio pasekmių aplinkai vertinimo atrankos dokumentą, kuris yra sudarytas iš Plano ar programos rengimo organizatoriaus pateikiamos informacijos (reglamentuojamos Planų ir programų atrankos dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo 1 priede) bei užpildytos Plano ar programos įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumo lentelės (reglamentuojamos aprašo 3 priede). Ši lentelė – tai pasekmių lentelės metodo atmaina (žr. 6 skyrių), kurios pildymo tikslas – nustatyti, ar plano arba programos įgyvendinimas gali daryti reikšmingas neigiamas pasekmes aplinkai ir pagrįsti apsisprendimą dėl plano ar programos įgyvendinimo

⁶ Planai ir programos, kurios yra skirtos pramonės, energetikos, transporto, telekomunikacijų, turizmo, žemės ūkio, miškų ūkio, žuvininkystės, vandens ūkio vystymui (plėtrai), atliekų tvarkymui, žemės naudojimui (paskirčiai) nustatyti ar teritorijoms planuoti.

⁷ Planai ir programos, kurie sąlygoja ūkinės veiklos projektų, įrašytų į Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 ar 2 priedus, vystymo pagrindus.

pasekmių aplinkai reikšmingumo, todėl lentelėje būtina pateikti motyvus, kodėl manoma, kad plano ar programos įgyvendinimas nedarys reikšmingų pasekmių aplinkai. Nustatant reikšmingumą, privaloma vadovautis aprašo 2 priede pateiktais reikšmingumo nustatymo kriterijais, atsižvelgiant ne tik į visas reikšmingumo nustatymo kriterijų grupes (planų ir programų savybes, pasekmių savybes bei teritorijos, kuriai gali būti daromos pasekmės, savybes), bet ir į jų tarpusavio sąveiką. Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas yra privalomas ne tik tada, kai bent vienam aplinkos komponentui yra tikėtinos reikšmingos neigiamos pasekmės, bet ir tada, kai *nepakanka informacijos* nustatyti, ar rengiamo plano ar programos įgyvendinimo pasekmės

gali būti reikšmingos (arba plano ar programos rengimo organizatorius privalo šią informaciją gauti savo pasirinktais metodais).

Prieš priimdamas atrankos sprendimą (ar bus atliekamas plano ar programos strateginis pasekmių aplinkai vertinimas), plano ar programos rengimo organizatorius privalo konsultuotis su atitinkamomis valstybės bei savivaldybių institucijomis (vertinimo subjektais). Konsultacijų pagrindas – parengtas vertinimo atrankos dokumentas, kurį plano ar programos rengimo organizatorius turi pateikti vertinimo subjektams pagal jų kompetenciją. Vertinimo subjektai, išnagrinėję vertinimo atrankos dokumentą, per 10 darbo dienų nuo jo gavimo raštu pateikia išvadas plano ar programos rengimo organizatoriui.

Plano ar programos rengimo organizatorius turi teisę motyvuotai atmesti subjektų išvadas, tačiau apie priimtą atrankos sprendimą privalo informuoti ne tik vertinimo subjektus, bet ir visuomenę (žr. 7 skyrių). Jeigu priimamas sprendimas, kad strateginis pasekmių aplinkai vertinimas nebus atliekamas, plano ar programos rengimo organizatorius privalo pranešti vertinimo subjektams ir visuomenei, kur galima susipažinti su motyvais, dėl kurių priimtas toks sprendimas.

5.3. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumento rengimas ir nagrinėjimas

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymas – tai vertinimo proceso etapas, kurio metu nustatomi svarbiausi su aplinkos apsauga susiję aspektai, kurie turės būti išsamiai išnagrinėti ir aprašyti vertinimo ataskaitoje. Pagrindiniai vertinimo apimties nustatymo tikslai:

- numatyti tinkamiausius pasekmių aplinkai prognozavimo ir vertinimo metodus;
- nustatyti, kokie aplinkos komponentai turės būti išsamiai aprašyti vertinimo ataskaitoje;
- nustatyti, kokios pasekmės gali būti reikšmingos ir todėl bus vertinamos rengiant ataskaitą;
- sužinoti atitinkamų valstybės bei savivaldybių institucijų bei visuomenės nuomonę dėl vertinamų pasekmių, aplinkos komponentų bei vertinimo metodų.

Kai rengiamas planas ar programa gali daryti reikšmingas pasek-

5.2 pav. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo atrankos procedūra

mes „Natura 2000“ teritorijoms, strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo procedūros metu labai svarbu nustatyti:

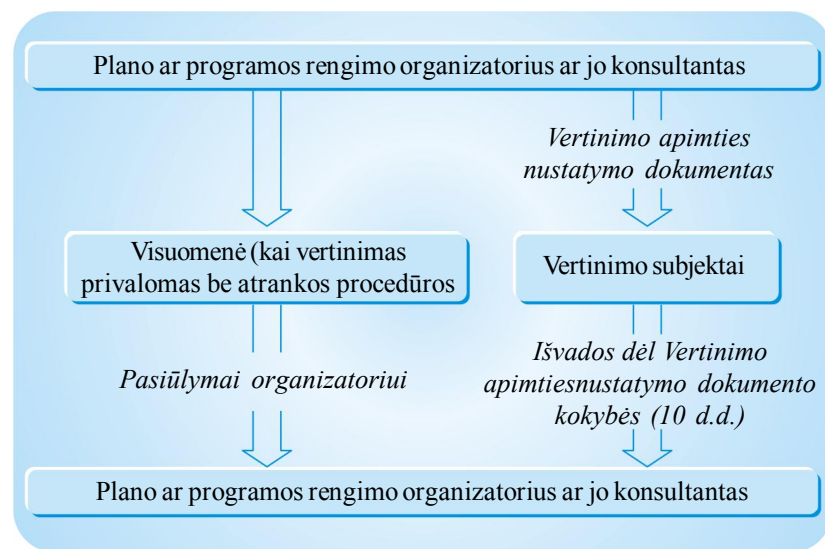
- kokioms „Natura 2000“ teritorijoms plano ar programos įgyvendinimas gali daryti reikšmingą poveikį ir kokie tų teritorijų apsaugos tikslai;
- kaip saugomos vertybės išsidėstę poveikį patirsiančiose teritorijose;
- kokie yra poveikį patirsiantys plotai (pvz., ar poveikis tam tikroms rūšims bus patiriamas visoje „Natura 2000“ teritorijoje, ar tik dalyje jos);
- kokie duomenys apie „Natura 2000“ teritoriją yra prieinami ir kokių duomenų reikės papildomai ieškoti (pvz., ar pakanka duomenų iš „Natura 2000“ standartinės duomenų formos);
- kokia informacija apie kitus patvirtintus, rengiamus ar įgyvendinamus planus ar programas bei vykdomą ūkinę veiklą „Natura 2000“ teritorijoje bus reikalinga vertinimo metu ir kur tokią informaciją galima bus gauti;
- kokios specializacijos ekspertus reikės pasitelkti atliekant vertinimą;
- ar bus reikalingi tiriamieji darbai lauko sąlygomis? Kokie tai bus darbai ir kokius metodus numatoma taikyti;
- kokie bus naudojami vertinimo metodai. Kaip, remiantis surinkta informacija bus įvertintas poveikis (įskaitant sąveikaujančias ir besikaupiančias pasekmes) teritorijoje esančioms rūšims bei buveinėms.

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo teisės aktai reglamentuoja, kad vertinimo apimties nustatymas yra privaloma procedūra, atliekama visais atvejais, kai vertinamos konkretaus plano ar programos įgyvendinimo pasekmės aplinkai. Kaip minėta 4 skyriuje, plano ar programos rengimo organizatorius pats pasirenka, kurio planavimo dokumento rengimo etapo metu bus atliekamos vertinimo procedūros⁸, įskaitant šio vertinimo apimties nustatymą. Kita vertus, vertinimo procedūrų eiliškumas yra griežtai reglamentuojamas (žr. 5.1 pav. pateiktą bendrą strateginio pasekmių aplinkai vertinimo proceso schemą) ir apimties nustatymo procedūra turi būti atliekama po atrankos (arba kitaip nustačius, kad vertinimas yra privalomas), bet prieš rengiant vertinimo ataskaitą.

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo etapas sudarytas iš strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumento rengimo ir konsultavimosi su vertinimo subjektais bei visuomene (žr. 5.3 pav.).

Privaloma minimali vertinimo apimties nustatymo dokumento sudėtis reglamentuota Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo 21 punkte (žr. 9 skyrių). Apimties nustatymo dokumentą rengia plano ar programos rengimo organizatorius ar jo konsultantas; dėl parengto dokumento kokybės konsultuojamasi su atitinkamomis valstybės bei savivaldybių institucijomis (vertinimo subjektais). Jei vertinimas privalomas be atrankos procedūros, pradėjus rengti vertinimo apimties nustatymo dokumentą, apie pradėtą vertinimą turi būti informuojama visuomenė.

5.3 pav. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumento rengimo ir nagrinėjimo procedūros

⁸ Išskyrus teritorijų planavimo dokumentų vertinimą. Šių dokumentų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentas rengiamas teritorijų planavimo dokumento koncepcijos nustatymo stadijoje.

Vertinimo subjektai yra ipareigoti išnagrinėti vertinimo apimties nustatymo dokumentą ir per 10 darbo dienų nuo jo gavimo raštu pateikti plano ar programos rengimo organizatoriui ar jo konsultantui išvadas dėl šio dokumento kokybės. Pažymėtina, kad plano ar programos rengimo organizatorius turi teisę motyvuotai atmesti subjektų išvadas, išskyrus tuos atvejus, kai išvadą pateikia institucija, atsakinga už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, t.y. kai plano ar programos įgyvendinimas gali daryti reikšmingą poveikį įsteigtooms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms.

5.4. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitos rengimas ir nagrinėjimas

5.4.1. Vertinimo ataskaitos sudėtis

Vertinimo ataskaita – tai neatsiejama plano ar programos rengimo dokumentacijos dalis ir pagrindinis SPAV dokumentas, kuriame pateikiami plano ar programos įgyvendinimo galimų reikšmingų pasekmių aplinkai įvertinimo rezultatai, išsamiai išnagrinėjant visus vertinimo apimties nustatymo dokumente numatytus klausimus ir pateikiant kitą vertinimo atžvilgiu svarbią informaciją. Rengiant vertinimo ataskaitą, reko-

menduojama atsižvelgti į tai, kad joje pateikiama informacija yra konsultacijų su valstybės bei savivaldybių institucijomis ir visuomene pagrindas. Šios informacijos apimtis ir išsamumas priklauso nuo plano ar programos tikslų, geografinės apimtys, plano ar programos turinio ir išsamumo, su planu ar programa susijusių sprendimų priėmimo ir planavimo lygmens, tačiau pati ataskaitos sudėtis yra griežtai reglamentuota Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo 2 priede. Toliau šiame skyriuje trumpai apžvelgiama informacija, kuri turi būti pateikta strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitoje.

1. *Plano ar programos turinys, pagrindiniai tikslai ir sąsaja su kitais planais ir programomis.* Informacija apie sąsajas su kitais planais ar programomis reikalinga tam, kad galima būtų įvertinti bendras (sąveikaujančias ir besikaupiančias) visų su nagrinėjama teritorija susijusių planų ir programų pasekmes aplinkai. Pažymėtina, kad turi būti nagrinėjamos sąsajos ne tik su kitų planavimo sektorių, bet ir su skirtingo planavimo lygmens planais ir programomis.
2. *Esama aplinkos būklė ir jos pokyčiai, jeigu planas ar programa nebus įgyvendinti.*
3. *Teritorijų, kurios gali būti reikšmingai paveiktos, aplinkos charakteristikos.*
4. *Su planu ar programa susijusios aplinkos apsaugos problemos, ypač atkreipiant dėmesį į problemas, susijusias su aplinkos apsaugai svarbiomis teritorijomis.*

Pagal visus tris šiuos punktus reikalaujama pateikti informacija yra skirta nagrinėjamos teritorijos aplinkos būklės įvertinimui skirtingais aspektais. Akivaizdu, kad norint įvertinti plano ar programos pasekmes aplinkai, visų pirma būtina turėti informaciją apie (2) punkte nurodytą „esamą aplinkos būklę“ ir šios būklės pokyčius „nieko nedarymo“ atveju. Šis reikalavimas iš esmės atitinka planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinime naudojamą „nulinės alternatyvos“ sąvoką. Rekomenduojama prognozuoti aplinkos būklės pokyčius, galinčius įvykti plano ar programos įgyvendinimo (galiojimo) laikotarpiu, bei atsižvelgti į kitų su nagrinėjama teritorija susijusių rengiamų ar įgyvendinamų planų bei programų įtaką. Informaciją pagal (3) punkto reikalavimus pateikti apie visus (6) punkte (žr. toliau šiame skyriuje) nurodytus aplinkos komponentus ir ypač atsižvelgti į specifines nagrinėjamos teritorijos⁹ savybes, pvz., pažeidžiamumą, ekologinę vertę, gyventojų skaičių ir pan. Pagal (4) punkto reikalavimus pateikiama informacija reikalinga siekiant įvertinti, ar plano (programos) įgyvendinimas padės spręsti esamas aplinkos apsaugos problemas, ar priešingai, tik dar labiau pablogins esamą situaciją. Būtina atsižvelgti ne tik į galimas reikšmingas rengiamo plano ar programos pasekmes, bet ir į tas pasekmes, kurios pačios savaime nėra reikšmingos, tačiau gali tokiomis tapti dėl esamų aplinkos apsaugos problemų (pvz., dėl didelės foninės aplinkos oro, vandens ar dirvožemio taršos nagrinėjamoje teritorijoje).

⁹ Sąvoka „nagrinėjama teritorija“ apima ne tik teritoriją, kurioje tiesiogiai įgyvendinamas planas ar programa, bet ir aplinkines teritorijas, kurioms plano ar programos įgyvendinimas gali daryti reikšmingas pasekmes.

5. *Tarptautiniu, Europos Bendrijos arba nacionaliniu lygmeniu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai, susiję su planu ar programa. Kaip rengiant planą ar programą atsižvelgta į šiuos tikslus ir aplinkos apsaugą.*

Sąvoka „aplinkos apsaugos tikslai“ apima visus Europos Bendrijos arba nacionaliniu lygmeniu reglamentuotus aplinkos kokybės ar kitus normatyvus, apribojimus, indikatorius, siektinus tikslus ir t.t. Būtina atsižvelgti į visus (6) punkte (žr. toliau šiame skyriuje) nurodytų aplinkos komponentų apsaugos tikslus; plano ar programos rengimo organizatoriui juos identifikuoti turėtų padėti aplinkos apsaugos institucijos, su kuriomis konsultuojamasi strateginio pasekmių aplinkai vertinimo proceso metu.

6. *Galimos reikšmingos tiesioginės, netiesioginės, kaupiamosios, sąveikaujančios (sinergetinės), trumpalaikės, vidutinės trukmės, ilgalaikės, nuolatinės, laikinos, teigiamos ir neigiamos pasekmės aplinkai, taip pat biologinei įvairovei, visuomenei ir jos sveikatai, gyvūnijai, augalijai, dirvožemiui, vandeniui, orui, klimatui, materialiajam turtui, kultūros paveldui (įskaitant architektūrinį ir archeologinį paveldą), kraštovaizdžiui ir šių veiksnių tarpusavio sąveikai.*

Pagal Europos Komisijos Aplinkos generalinio direktorato užsakymu parengtą direktyvos išaiškinimą, (6) punkte pateiktas pasekmių rūšių ir aplinkos komponentų sąrašas nėra baigtinis ir kiekvienu atskiru atveju turėtų būti sprendžiama, kokius papildomus veiksnius nagrinėti vertinant galimas pasekmes aplinkai. Pažymėtina, kad pasekmės žmonių sveikatai turi būti nagrinėjamos pasekmių kitiems aplinkos komponentams kontekste, pvz., vertinant dėl plano ar programos įgyvendinimo galimo aplinkos oro kokybės pablogėjimo ar triukšmo padidėjimo poveikį sveikatai. Visų (6) punkte paminėtų veiksnių sąveiką būtina nagrinėti ir vertinant pasekmes kitiems aplinkos komponentams, nes atskiros pasekmių grupės dažniausiai sąveikauja ir kompleksinis poveikis dažnai būna didesnis nei kiekvienos pasekmių grupės atskirai.

7. *Priemonės plano ar programos įgyvendinimo reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti.*

(7) punkto reikalavimas skirtas užtikrinti, kad plano ar programos rengimo organizatorius numatys ir pateiks informaciją apie priemones, skirtas pagal (6) punktą identifikuotoms ir įvertintoms reikšmingoms neigiamoms pasekmėms išvengti, sumažinti ar kompensuoti. Priklausomai nuo plano ar programos lygmens, gali būti taikomos įprastinės planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo metu numatomos pasekmių sumažinimo priemonės (dažniausiai technologinės), tačiau pasekmes mažinančiomis priemonėmis gali būti laikomi ir mažiau reikšmingas pasekmes darančių alternatyvių strateginių veiksmų (ar sprendinių) formulavimas, įskaitant alternatyvių plano ar programos įgyvendinimo vietų parinkimą.

8. *Pasirinktų plano ar programos alternatyvų aprašymas, priežastys, dėl kurių pasirinktos svarstytos plano ar programos alternatyvos.*

Aprašant nagrinėtas plano ar programos alternatyvas ir nurodant jų pasirinkimo priežastis, būtina nurodyti, kaip aplinkos apsaugos aspektai sąlygojo šį pasirinkimą ir kaip kiekvienos nagrinėtos alternatyvos atveju buvo atsižvelgta į pagal (6) punkto reikalavimus parengtą informaciją.

9. *Vertinimo, įskaitant visus sunkumus (techninius trūkumus arba nepakankamas praktines žinias ir įgūdžius), su kuriais susidurta kaupiant reikiamą informaciją, aprašymas.*

Šiame aprašyme turėtų būti pateikta informacija apie naudotus strateginio pasekmių aplinkai vertinimo būdus ir metodus, duomenų šaltinius bei jų kokybę ir patikimumą. Jei vertinimo metu buvo susidurta su konkrečiomis problemomis, derėtų pateikti jų aprašymą ir rekomendacijas, kaip šias problemas galima būtų spręsti.

10. *Numatytų taikyti stebėsenos (monitoringo) priemonių aprašymas.*

Rengiant planą ar programą (strateginio pasekmių aplinkai vertinimo proceso metu), turi būti numatomos ir į rengiamą planavimo dokumentą integruojamos plano ar programos įgyvendinimo pasekmių aplinkai monitoringo priemonės. Pagal (10) punktą rengiamoje vertinimo ataskaitos dalyje turėtų būti pateikta monitoringo programa, kurioje turi būti numatyta bent ši informacija (žr. 5.6 skyrių): planavimo dokumente numatyti aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektai (tik-

lai); stebimas (monitoringo) indikatorius; kur gaunama monitoringo informacija (informacija apie stebimo indikatorius pokyčius); informacijos apie stebimo indikatorius pokyčius patikrinimo trukmė ir dažnumas; kokiais atvejais reikia imtis veiksmų susidariusiai padėčiai ištaisyti; kokių veiksmų reikia imtis susidariusiai padėčiai ištaisyti; kas atsakingas už šių veiksmų inicijavimą.

11. *Šio priedo 1–10 punktuose nurodytos informacijos santrauka.*

Pagal (11) punkto reikalavimus parengta santrauka turėtų būti netechninio pobūdžio, lengvai suprantama tiek visuomenei, tiek valstybės ir savivaldybių institucijų atstovams. Joje turi būti pateikiama apibendrinta visa vertinimo ataskaitoje nagrinėjama informacija, išskiriant svarbiausius aspektus bei vertinimo rezultatus. Santrauka dažniausiai rengiama kaip ataskaitos sudėtinė dalis, tačiau gali būti platinama visuomenei kaip atskiras dokumentas.

5.4.2. Vertinimo ataskaitos sudėtis, kai rengiamas planas ar programa gali daryti reikšmingą poveikį „Natura 2000“ teritorijoms

Jei strateginis pasekmių aplinkai vertinimas atliekamas planams ar programoms, kurių įgyvendinimas gali daryti reikšmingą poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms, vertinimo ata-

skaitoje turi atsispindėti poveikio „Natura 2000“ teritorijoms vertinimo rezultatai. Žemiau nurodyta informacija, kurią rekomenduojama pateikti atitinkamose privalomose vertinimo ataskaitos dalyse:

1. *Plano ar programos turinys, pagrindiniai tikslai ir sąsaja su kitais planais ir programomis:*
 - informacija apie sąsajas su „Natura 2000“ ekologiniu tinklu;
 - informacija apie „Natura 2000“ teritorijas plano ar programos apimamoje teritorijoje ar netoli jos.
2. *Esama aplinkos būklė ir jos pokyčiai, jeigu planas ar programa nebus įgyvendinti:*
 - informacija apie „Natura 2000“ teritorijos (-ų) būklę ir apsaugos tikslus (rūšis, buveinių tipus);
 - informacija apie gerą apsaugos būklę, faktorius, kurie padeda išlaikyti ar pasiekti gerą natūralios buveinės apsaugos būklę ar gerą rūšies apsaugos būklę. Informacija apie buveinių ir rūšių pokyčius, jeigu planas ar programa nebus įgyvendinti.
3. *Teritorijų, kurios gali būti reikšmingai paveiktos, aplinkos charakteristikos:*
 - informacija apie tai, kaip skirtingos plano ar programos alternatyvos paveiks „Natura 2000“ teritorijas. Ar skirtingos alternatyvos darys poveikį skirtingoms „Natura 2000“ teritorijoms?
 - informacija apie poveikį patirsiančios teritorijos plotą;
 - išsamus poveikį patirsiančių plotų bei visos „Natura 2000“ teritorijos aprašymas. Jei „Natura 2000“ teritorija didelė, o poveikis daromas nedideliems teritorijos plotams, išsamiau aprašomi būtent šie plotai, o informacija apie visą „Natura 2000“ teritoriją gali būti bendresnio pobūdžio. Informacija apie buveines ir rūšis turėtų būti pavaizduota ir žemėlapiuose ar schemose.
4. *Su planu ar programa susijusios aplinkos apsaugos problemos, ypač atkreipiant dėmesį į problemas, susijusias su aplinkos apsaugai svarbiomis teritorijomis:*
 - išsamiai aprašomos problemos, susijusios su „Natura 2000“ teritorijomis.
5. *Tarptautiniu, Europos Bendrijos arba nacionaliniu lygmeniu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai, susiję su planu ar programa, kaip rengiant planą ar programą atsižvelgta į šiuos tikslus ir aplinkos apsaugą:*
 - informacija apie galimą plano ar programos įtaką bendram „Natura 2000“ ekologinio tinklo vientisumui. Ar poveikį patirsiančioje „Natura 2000“ teritorijoje yra prioritetinių, įpareigotų saugoti Europos Sąjungos lygmeniu buveinių ar rūšių? Ar poveikį patirsiančioje „Natura 2000“ teritorijoje yra buveinių ar rūšių, randamų tik Lietuvoje?
6. *Galimos reikšmingos tiesioginės, netiesioginės, kaupiamosios, sąveikaujančios (sinergetinės), trumpalaikės, vidutinės trukmės, ilgalaikės, nuolatinės, laikinos, teigiamos ir neigiamos pasekmės aplinkai, taip pat biologinei įvairovei, visuomenei ir jos sveikatai, gyvūnijai, augalijai,*

dirvožemiui, vandeniui, orui, klimatui, materialiajam turtui, kultūros paveldui (įskaitant architektūrinį ir archeologinį paveldą), kraštovaizdžiui ir šių veiksmų tarpusavio sąveikai:

- informacija apie poveikį „Natura 2000“ teritorijoms, atkreipiant ypatingą dėmesį į besikaupiančias ir sąveikaujančias pasekmes. Turėtų būti vertinami tiek poveikis atskiroms buveinėms ir rūšims, tiek bendram teritorijos vientisumui. Jei galima aiškiai išskirti keletą plano ar programos alternatyvų, atskirai aprašomas kiekvienos alternatyvos daromas poveikis „Natura 2000“ teritorijai;
 - poveikio „Natura 2000“ teritorijai vertinimo rezultatai turi būti aiškūs ir vienareikšmiški: ar planas / programa neigiamai veiks „Natura 2000“ teritorijų (-os) vientisumą ir dėl kokių priežasčių? Vertinimo rezultatuose pateikiama informacija apie poveikį, neatsižvelgiant į jį mažinančias priemones.
7. *Priemonės plano ar programos įgyvendinimo reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti:*
- pateikiama informacija apie priemones, numatytas poveikiui „Natura 2000“ teritorijoms sumažinti. Šioje dalyje poveikio „Natura 2000“ teritorijai vertinimo rezultatai pateikiami atsižvelgiant į poveikio sumažinimo priemonių efektyvumą: ar šios priemonės yra pakankamai efektyvios ir sumažina daromą poveikį teritorijos vientisumui iki priimtino lygio?
8. *Pasirinktų plano ar programos alternatyvų aprašymas, priežastys, dėl kurių pasirinktos svarstytos plano ar programos alternatyvos:*
- nurodoma, ar poveikio „Natura 2000“ teritorijų buvimas turėjo įtakos plano ar programos alternatyvų pasirinkimui.
9. *Vertinimo, įskaitant visus sunkumus (techninius trūkumus arba nepakankamas praktines žinias ir įgūdžius), su kuriais susidurta kaupiant reikiamą informaciją, aprašymas:*
- naudotų duomenų aprašymas;
 - informacijos apie „Natura 2000“ teritorijas ir apie kitus planus, programas ir ūkinę veiklą rinkimo būdai;
 - poveikio vertinimo metodų aprašymas (įskaitant informaciją apie tai, kaip buvo įvertintas kitų, jau patvirtintų ar rengiamų planų, programų ar ūkinės veiklos poveikis);
 - informacija apie informacijos trūkumą ar kitus sunkumus, su kuriais buvo susidurta atliekant poveikio „Natura 2000“ teritorijai vertinimą.
10. *Numatytų taikyti stebėsenos (monitoringo) priemonių aprašymas:*
- informacija apie tai, kaip įgyvendinus planą ar programą bus atliekamas pasekmių aplinkai monitoringas ir kokie yra numatyti tokio monitoringo metodai.
11. *1–10 punktuose nurodytos informacijos santrauka:*
- aspektai, susiję su poveikio „Natura 2000“ teritorijoms vertinimu, pateikiami bendroje ataskaitos santraukoje.

5.4.3. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitos rengimo ir nagrinėjimo procedūros

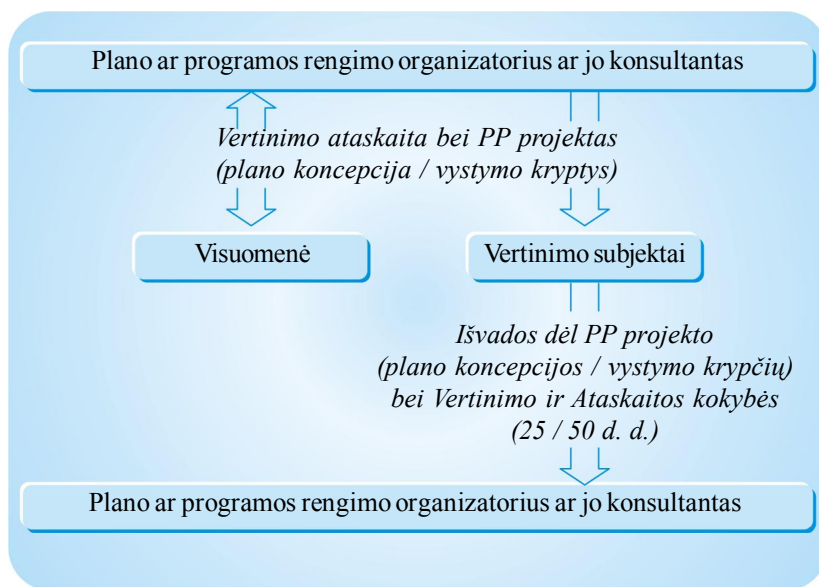
Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitos rengimo ir nagrinėjimo etapas sudarytas iš ataskaitos rengimo ir konsultavimosi su visuomene bei vertinimo subjektais procedūrų (žr. 5.4 pav.). Stra-

teginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitą rengia plano ar programos rengimo organizatorius ar jo konsultantas. Parengęs ataskaitą, organizatorius privalo nustatyta tvarka¹⁰ konsultuotis su visuomene bei organizuoti viešą visuomenės supažindinimą su plano ar programos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita bei plano ar programos projektu (kai vertinami teritorijų planavimo dokumentų

sprendiniai – supažindinimą su ataskaita ir plano koncepcijos nustatymo stadijoje parengtais sprendiniais). Konsultacijų metu visuomenė turi teisę teikti organizatoriui pasiūlymus dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ir plano ar programos projekto, tačiau plano ar programos rengimo organizatorius yra ne tik įpareigotas į juos atsižvelgti, bet ir turi teisę motyvuotai šiuos pasiūlymus atmesti.

¹⁰ Pagal Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarkos aprašą (žr. 7 ir 9 skyrius).

5. 4 pav. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitos rengimo ir nagrinėjimo procedūros

Atlikus konsultacijų su visuomene procedūras, ataskaita ir plano ar programos projektas (jeigu vertinami teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai – ataskaita ir plano koncepcijos kryptys) pateikiami vertinimo subjektams, kurie yra įpareigoti per 25 darbo dienas¹¹ nuo minėtų dokumentų gavimo dienos raštu pateikti plano ar programos rengimo organizatoriui ar jo konsultantui išvadas dėl plano ar programos projekto arba plano koncepcijos kryptių, vertinimo ir ataskaitos kokybės.

Plano ar programos rengimo organizatorius ar jo konsultantas privalo išnagrinėti vertinimo subjektų išvadas, tačiau turi teisę jas motyvuotai atmesti (sprendimą dėl vertinimo subjektų išvadų atmetimo ir jo motyvų priima plano ar programos rengimo organizatorius). Pastebėtina, kad tais atvejais, kai planas ar programa vertinami dėl to, kad (individualiai ar kartu su kitais planais ir programomis) gali daryti reikšmingą poveikį įsteigtoms ar

potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms, institucijos, atsakingos už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą pateiktos išvados dėl atlikto vertinimo bei vertinimo ataskaitos kokybės ir galimybių priimti ar patvirtinti planą ar programą yra privalomos planų ir programų rengimo organizatoriui ir negali būti atmetos.

5.5. Sprendimo dėl plano ar programos patvirtinimo priėmimas

Kaip minėta 2 skyriuje, vienas iš pagrindinių strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tikslų yra užtikrinti, kad plano ar programų rengimo organizatorius, prieš priimdamas sprendimą dėl planavimo dokumento patvirtinimo, atsižvelgs į informaciją apie galimas reikšmingas planų ir programų įgyvendinimo pasekmes aplinkai ir į konsultacijų su visuomene bei valstybės ir savivaldybių institucijomis rezultatus. Ši plano ar programos rengi-

mo organizatoriaus prievolė įteisinta SPAV tvarkos aprašo IX skyriuje (žr. 9 skyrių), kuris reglamentuoja, kad plano ar programos rengimo organizatorius, rengdamas galutinį plano ar programos projekto variantą, prieš priimdamas sprendimą dėl plano ar programos patvirtinimo arba teikdamas planą ar programą tvirtinti Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka, o jeigu rengiami teritorijų planavimo dokumentai – teritorijų planavimo dokumento koncepcijos nustatymo stadijoje pasirinkdamas tinkamiausią koncepcijos alternatyvą, atsižvelgia į vertinimo ataskaitoje pateiktą informaciją, vertinimo subjektų išvadas ir visuomenės pasiūlymus, taip pat į tarpvalstybinių konsultacijų, jeigu jos vyko, rezultatus.

SPAV tvarkos apraše taip pat yra numatyta, kad tais atvejais, kai plano ar programos įgyvendinimas gali sukelti reikšmingų neigiamų pasekmių įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms, plano ar programos rengimo organizatorius privalo vadovautis institucijos, atsakingos už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, išvada dėl galimybės priimti ar patvirtinti šį planą ar programą.

Apie priimtą sprendimą plano ar programos rengimo organizatorius privalo informuoti visuomenę (žr. 7 skyrių) ir SPAV procese dalyvavusias valstybės ir savivaldybių institucijas bei Europos Sąjungos valstybes, dalyvavusias tarpvalstybinėse konsultacijose (jei tokios vyko). Informavimo reikalavimai išsamiai aprašyti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. D 1-455 patvirtintame Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei

¹¹ Vertinimo subjektai, įvertinę plano ar programos sudėtingumą, turi teisę pratešti iki 50 darbo dienų išvadų pateikimo terminą, apie tai raštu nurodę plano ar programos rengimo organizatoriui ar jo konsultantui.

vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarkos apraše (žr. 9 skyrių).

5.6. Plano ar programos įgyvendinimo pasekmių aplinkai monitoringas (stebėseną)

Nepriklausomai nuo to, ar planavimo dokumento rengimo metu buvo atliekamas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas, patvirtinus planą ar programą, jos įgyvendinimo metu dažniausiai atliekamas dokumente numatytų *tikslų ir priemonių įgyvendinimo* monitoringas, t.y. po tam tikro laikotarpio (arba periodiškai) stebima, ar tinkamai įgyvendinami planavimo dokumente numatyti sprendiniai.

Tuo tarpu atliekant plano ar programos *įgyvendinimo pasekmių aplinkai* monitoringą, stebima:

- ar strateginio pasekmių aplinkai vertinimo metu buvo tiksliai identifikuotos neigiamos ir teigiamos pasekmės aplinkai, jų reikšmingumas ir mastas?
- ar rengiant planą ar programą buvo tinkamai integruoti aplinkos apsaugos klausimai ir ar planavimo dokumento įgyvendinimas padeda siekti jame numatytų aplinkos apsaugos tikslų?
- ar planavimo dokumente numatytos reikšmingų neigiamų pasekmių sumažinimo ar išvengimo priemonės yra pakankamai efektyvios?
- ar buvo pasirinktos tinkamos plano ar programos įgyvendinimo alternatyvos?

- ar planavimo dokumento įgyvendinimas nedaro nenumatytų reikšmingų neigiamų pasekmių aplinkai ir jei taip, kokių reikia imtis veiksmų susidariusiai padėčiai ištaisyti?
- ar strateginio pasekmių aplinkai vertinimo metu nustatytos neigiamos pasekmės aplinkai neviršija leistinų ribų ir jei taip, kokių reikia imtis veiksmų susidariusiai padėčiai ištaisyti?

Numatytos taikyti monitoringo priemonės turi būti identifikuojamos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo proceso metu ir integruotos į rengiamą planą ar programą. Tais atvejais, kai planavimo dokumentai rengiami ar atnaujinami periodiškai, būtina atsižvelgti į informaciją apie ankstesnės plano ar programos versijos įgyvendinimą ir jos pasekmes aplinkai.

Plano ar programos įgyvendinimo pasekmių aplinkai monitoringo pobūdis tiesiogiai priklauso nuo plano ar programos rūšies bei pasirinkto strateginio pasekmių aplinkai būdo (žr. 2.2 skyrių). Pavyzdžiui, jei buvo atliekamas vertinimas aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektų (tikslų) atžvilgiu, monitoringo rezultatai turi parodyti, kaip plano ar programos įgyvendinimas veikia aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektus (tikslus). Pavyzdžiui, jei vertinant planavimo dokumento galimas pasekmes aplinkai, vienas iš aplinkos apsaugos tikslų buvo „išsaugoti ir gerinti požeminio ir paviršinio vandens kokybę“, tuomet monitoringo rezultatai privalo pademonstruoti, kokias pasekmes planavimo dokumento

įgyvendinimas turėjo požeminio ir paviršinio vandens kokybei.

Priklausomai nuo plano ar programos rūšies ir lygmens bei strateginio pasekmių aplinkai vertinimo pobūdžio, stebėtini:

- aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektų (tikslų) pokyčiai;
- poveikį patirsiančios aplinkos komponentų kokybės ar kiekybės pokyčiai;
- pasekmių, kurios buvo nustatytos vertinimo metu, pobūdis, reikšmingumas ir mastas;
- planavimo dokumente numatytų pasekmių sumažinimo ar išvengimo priemonės ir jų efektyvumas.

Pažymėtina, kad turėtų būti atliekama tiek teigiamų, tiek neigiamų pasekmių monitoringas, o pasekmės stebimos ir analizuojamos atsižvelgiant į galimą jų netiesioginių, kaupiamąjį, sąveikaujantį pobūdį. Taip pat būtina atsižvelgti į kitų rengiamų ar įgyvendinamų planavimo dokumentų pasekmes. Rekomenduojama atkreipti ypatingą dėmesį į pasekmes, kurias vertinant buvo susidurta su duomenų neapibrėžtumu, tikslumo ar trūkumo problema.

Monitoringo rezultatų išraiška (kiekybinė, kokybinė, skaitinė ar aprašomoji) ir monitoringo indikatoriai, kurių pokyčiai stebimi monitoringo metu, privalo būti numatyti monitoringo programoje, kuri turėtų būti sudėtinė strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitos dalis (monitoringo programos ištraukos pavyzdys pateiktas 5.2 lentelėje).

5.2 lentelė. Monitoringo programos ištraukos pavyzdys

Planavimo dokumente numatyti aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektai (tikslai)	Stebimas (monitoringo) indikatorius	Kur gaunama monitoringo informacija (informacija apie stebimo indikatoriaus pokyčius)	Informacijos apie stebimo indikatoriaus pokyčius patikrinimo trukmė ir dažnumas	Kokiais atvejais reikia imtis veiksmų susidariusiai padėčiai ištaisyti	Kokių veiksmų reikia imtis susidariusiai padėčiai ištaisyti	Kas atsakingas už šių veiksmų inicijavimą
Užtikrinti, kad planavimo dokumente numatoma žemės ūkio plėtra nepablogins požeminio vandens kokybės dėl išsklaidytos taršos	Azoto ir fosforo junginių, organinių medžiagų, pesticidų koncentracijos požeminiame vandenyje	Lietuvos geologijos tarnyboje	Nuolat, kartą per metus	Indikatorių koncentracijos viršija ribines vertes 10 proc.	Koreguoti planavimo dokumentą, numatant papildomas taršos prevencijos priemones ar žemės ūkio veiklos apribojimus atitinkamuose regionuose	Planavimo dokumento rengėjas

Rengiant konkretaus plano ar programos įgyvendinimo pasekmių aplinkai monitoringo programą reikėtų atsižvelgti į tai, kiek šio planavimo dokumento pasekmių monitoringą galima integruoti į jau atliekamą valstybinį, savivaldybių ir ūkio subjektų monitoringą. Lentelėje pateiktas vieno planavimo dokumento sprendinio įgyvendinimo pasekmių monitoringo integravimo į valstybės lygiu atliekamą požeminės hidrosferos monitoringo sistemą pavyzdys. Bendruoju atveju, plano ar programos rengimo organizatorius strateginio pasekmių aplinkai vertinimo metu konsultuodamasis su SPAV subjektais turėtų susitarti, kad valstybės ir savivaldybių institucijos, nagrinėjančios strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentus ir pagal kompetenciją teikiančios išvadas būtinai nurodytų, kokią monitoringo informaciją jos galės teikti pagal savo kompetenciją ir pagal prie SPAV atskaitos pridedamą monitoringo programą.

Programoje taip pat svarbu numatyti monitoringo trukmę, dažnumą bei subjektą (-us), atsakingą tiek už paties monitoringo atlikimą, tiek už veiksmus susidariusiai padėčiai ištaisyti (pvz., plano ar programos pakeitimą, numatant papildomas ar efektyvesnes pasekmių sumažinimo priemones). Pažymėtina, kad jei dėl monitoringo rezultatų inicijuojami plano ar programos pakeitimai, gali prireikti iš naujo atlikti strateginį pasekmių aplinkai vertinimą arba atranką strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui atlikti (žr. 5.2 skyrių).

Pagal planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašą, planų ir programų įgyvendinimo pasekmių aplinkai monitoringas vykdoma valstybiniu, savivaldybių ir ūkio subjektų lygmenimis Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymo (Žin., 1997, Nr. 112-2824) nustatyta tvarka, o už veiksmus susidariusiai padėčiai ištaisyti atsako plano ar programos rengimo organizatorius, gavęs iš monitoringą vykdančios ins-

titucijos informaciją apie tai, kad jo rengtas planavimo dokumentas sąlygoja neigiamas reikšmingas pasekmes aplinkai.

Bendruoju atveju gamtinės aplinkos komponentai pagal nustatytus rodiklius yra stebimi vykdant Valstybinę aplinkos stebėseną pagal Valstybinę aplinkos stebėsenos programą, tačiau kiti komponentai (pvz., visuomenės sveikata, nekilnojamas turtas ir kultūros paveldas ir kt.) neįeina į Valstybinę aplinkos stebėsenos programą. Kai kurie iš šių komponentų yra stebimi vykdant Valstybinę visuomenės sveikatos stebėseną, kultūros paveldo objektų stebėseną, tačiau kai kurių elementų vykdomose stebėsenos programose visai nėra. Tais atvejais, kai nagrinėjamų aplinkos komponentų monitoringas nėra vykdomas nei valstybės ar savivaldybių, nei ūkio subjektų lygiu, plano ar programos rengimo organizatorius strateginio pasekmių aplinkai vertinimo proceso metu privalo numatyti lėšas ir priemones tokiam monitoringui atlikti.

Planų ar programų įgyvendinimo pasekmių aplinkai nustatymo ir įvertinimo metodai

Projektinio lygmens (planuojamos ūkinės veiklos) poveikio aplinkai vertinimo atvejais priimta naudoti kuo tikslesnius ir moksliskai pagrįstus metodus, tokius kaip kompiuterinis modeliavimas, jautrumo analizė ar geografinės informacinės sistemos (GIS). Tačiau ar planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo metodai tinka strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui? Juk vertinama strategija ar programa gali apimti didžiulę teritoriją, sudaryti keliolikos ar keliasdešimties ūkinės veiklos projektų plėtros pagrindus ir trukti keletą metų. Tuo tarpu statistinis plano ar programos rengėjas turi nuo dešimties iki šimto darbo dienų pasekmių aplinkai vertinimo dokumentams parengti ir dažnai gali numatyti tik būsimos ūkinės veiklos *rūšis*, o ne konkrečius projektus ir jų apimtį. Todėl strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui reikėtų pasirinkti metodus, kuriuos būtų galima taikyti vertinant pasekmes didelėms teritorijoms ir kurie būtų tinkami, kai trūksta duo-

menų ir susiduriama su informacijos neapibrėžtumo problema.

Pasirenkami strateginio pasekmių aplinkai vertinimo metodai turėtų:

- atitikti sprendimų dėl vertinamų strateginių veiksmų priėmimo grafiką;
- įtakoti strateginius veiksmus darnaus vystymosi ir aplinkos apsaugos aspektais;
- nustatyti ne tik rengiamo plano ar programos pasekmes aplinkai, bet ir aplinkos apsaugos požiūriu palankesnius strateginius veiksmus;
- numatyti netiesiogines ir besikaupiančias pasekmes;
- apimti alternatyvų nagrinėjimą ir palyginimą;
- būti suprantami sprendimus priimančioms institucijoms bei visuomenei.

6.2 ir 6.5 lentelėse pateiktas sąrašas dažniausiai naudojamų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo metodų, kurie visiškai ar bent iš dalies atitinka išvardytus kriterijus. Be to, 6.2 lentelėje nurodytas metodų tinkamumas tam tikrais atvejais, o 6.5 lentelėje – metodų tinkamumas atskirų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo etapų metu. Kiekvienas lentelėse nurodytas metodas trumpai aprašytas žemiau.

Kontrolinių sąrašų ir klausimų pildymas – tai paprastas ir nebrangus metodas, dažniausiai naudojamas pasekmių nustatymui (identifikavimui), prognozei ir alternatyvų palyginimui (derinant su kitais metodais). Šio metodo principas – galimų plano ar programos pasekmių identifikavimas atsakant į iš anksto suformuluotus ir sugrupuotus klausimus. Kontrolinio pasekmių sąrašo – klausimyno pavyzdys pateikiamas 6.1 lentelėje.

6.1 lentelė. Kontrolinio pasekmių sąrašo – klausimyno pavyzdys

Aplinkos apsaugos aspektai

Aplinkos oro kokybė	Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas gali sąlygoti eutrofikuojančių, fotocheminių ar kenksmingų teršalų emisijas į orą ir tuo pačiu neigiamai veikti žmonių sveikatą, gamtinę ir antropogeninę aplinką?
Vandens kokybė ir išteklių	Kaip konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas gali paveikti požeminio ir paviršinio vandens išteklių kiekį ir kokybę? Ar numatomi jūros ir priekrančių vandens kokybės pokyčiai (pvz., dėl nuotekų išleidimo, maistmedžiagių patekimo į vandenį, taršos sunkiaisiais metalais ar kitais teršalais)? Ar numatomas poveikis geriamo vandens ištekliams?

Dirvožemio kokybė ir ištekliai	Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas gali sąlygoti dirvožemio rūgštingumo ar druskinumo pokyčius, dirvožemio taršą ar eroziją? Ar galimas dirvožemio praradimas (pvz., dėl statybų), ar numatomas dirvožemio išteklių padidėjimas (pvz., valant užterštas teritorijas)?
Klimatas	Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas sąlygos ozono sluoksnį ardančių medžiagų ar šiltnamio efektą sukeliančių dujų išleidimą į atmosferą?
Atsinaujinantys ir neatsinaujinantys ištekliai	<p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas neskatins per didelio atsinaujinančių išteklių sunaudojimo?</p> <p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas sudarys sąlygas sumažinti neatsinaujinančių išteklių sunaudojimą, ar priešingai, bus sunaudojama daugiau tokių išteklių?</p>
Biologinė įvairovė, gyvūnija, augalija, kraštovaizdis	<p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas sąlygos rūšių ar kitų taksonominių vienetų sumažėjimą ar arealų pokytį?</p> <p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas gali daryti poveikį saugomoms rūšims, jų buveinėms ar ekologiniu požiūriu jautrioms teritorijoms?</p> <p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas sąlygoja teritorijos suskaidymą ir (defragmentaciją) ir ar dėl to galimos pasekmės migraciniams keliams, ekologiniams koridoriams, ar buferinėms zonoms?</p> <p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas sąlygos saugomo ar nesaugomo vertingo kraštovaizdžio ekorekreativius ir vizualinius išteklius?</p>
Žemės naudojimas	<p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvūs sprendiniai) bus įgyvendinamos teritorijose, kuriose anksčiau nebuvo vykdoma ūkinė veikla?</p> <p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas sąlygos žemės naudojimo paskirties pokyčius?</p> <p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvūs sprendiniai) bus įgyvendinamos ekologiniu požiūriu jautriose teritorijose?</p>
Atliekų susidarymas, perdirbimas	Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas sąlygos atliekų susidarymą ar atliekų tvarkymo būdų pokyčius?
Avarijos ir kitos ekstremalios situacijos	Ar dėl konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimo gali padidėti ekstremalių situacijų (tokių, kaip gaisrai, sprogimai, avarinis teršalų išmetimas), stichinių nelaimių, netyčinių genetiškai modifikuotų organizmų patekimo į aplinką tikimybė?

Susisiekimas ir energijos sunaudojimas	<p>Ar dėl konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimo gali padidėti energijos suvartojimas ir šilumos gamybos poreikiai?</p> <p>Ar dėl konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimo padidės transporto srantai ir mobilių taršos šaltinių išmetami teršalų kiekiai?</p>
Gyvūnų ir augalų sveikata ir gerovė, maisto ir pašarų kokybė	<p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas gali daryti poveikį gyvūnų ir (arba) augalų sveikatai ir gerovei, maisto ir pašarų kokybei?</p>
Įmonių veiklos sąlygojamos pasiekimų aplinkai	<p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas turės įtakos gamtinių išteklių ar energijos kiekiui, sunaudojamam produkcijos vienetui pagaminti? Ar dėl konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimo pasikeis aplinkos apsaugos požiūriu nepalankių produktų ar paslaugų kainos (pvz., dėl plano ar programos alternatyvoje numatomų mokesčių, sertifikavimo, licencijavimo, prekybos apribojimų, draudimo paslaugų kreditavimo sąlygų ar pan. pokyčių)?</p> <p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas sudarys sąlygas įmonėms vykdyti mažiau, ar labiau taršią veiklą?</p>

Socialiniai aspektai

Užimtumas ir darbo rinka	<p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas sąlygos darbo rinkos pokyčius ar darbo jėgos poreikį?</p> <p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas gali daryti neigiamą poveikį tam tikroms profesijoms, darbuotojų grupėms ar savarankiškai dirbantiems žmonėms?</p>
Darbo kokybė ir dirbančiųjų teisės	<p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas turės įtakos darbo kokybei ir (ar) dirbančiųjų teisėms?</p>
Lygios galimybės	<p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas neapribos lygių galimybių (vyrų ir moterų, etninių, rasinių, religinių, politinių, socialinių, seksualinės orientacijos ar amžiaus grupių)?</p> <p>Ar dėl konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimo galima netiesioginė diskriminacija?</p>
Asmenų privatumas, asmeninių duomenų apsauga	<p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas neapribos asmenų privatumo ar teisės į laisvą judėjimą po Europos Sąjungą?</p> <p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas nedarys (neigiamo) poveikio teisei, ekonominei ar socialinei šeimų apsaugai?</p>

	Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas neapribos asmenų teisės gauti informaciją ir nepažeis asmeninių duomenų konfidencialumo?
Visuomenės sveikata ir saugumas	Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas nedarys (neigiamo) poveikio visuomenės sveikatai ir (arba) saugumui?
Kriminalinė situacija, nacionalinis saugumas	Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas gali daryti įtaką kriminalinei situacijai ar kelti grėsmę nacionaliniam saugumui?
Socialinė apsauga, sveikatos apsauga	Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas gali daryti (neigiamą) įtaką visuomenės socialinei apsaugai ir (arba) sveikatos apsaugai?

Ekonominiai aspektai

Konkurencingumas, investicijų srautai	<p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas nedarys neigiamos įtakos ES įmonių konkurencingumui, palyginus su ne ES šalyse įsikūrusiomis įmonėmis?</p> <p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas turės įtakos tarpvalstybiams investicijų srautams ir ūkinės veiklos tarpvalstybinei migracijai?</p>
Konkurencija ES vidaus rinkoje	Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas turės įtakos ES konkurencijos politikai ir vidaus rinkai? Pavyzdžiui, ar numatoma neigiama įtaka vartotojų pasirinkimo teisei, kainų augimas dėl sumažėjusios konkurencijos, barjerų naujiems gamintojams ar paslaugų tiekėjams atsiradimas, nekonkurencingos veiklos ar monopolijos atsiradimo skatinimas?
Eksploataciniai kaštai ir verslumas	Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas nedarys įtakos verslui dėl gamtinių išteklių, kitų žaliavų, darbo jėgos, energijos sąnaudų padidėjimo?
Administraciniai verslo kaštai	<p>Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas sąlygos papildomų administracinių išlaidų atsiradimą?</p> <p>Ar dėl konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimo verslo administravimo sąlygos netaps sudėtingesnės?</p> <p>Ar galimas administravimo išlaidų padidėjimas nebus sąlyginai didesnis mažam ir vidutiniam verslui?</p>
Nuosavybės teisės	Ar dėl konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimo nebus pažeidžiama privati nuosavybė?

Naujovės ir tyrimai	Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas skatins, ar stabdys akademinis ar pramoninius tyrimus bei naujovių paiešką? Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas skatins ekonomišką išteklių naudojimą?
Vartotojai ir namų ūkiai	Ar dėl konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimo pasikeis kainos vartotojams?
Tarptautiniai santykiai	Ar dėl konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimo gali pablogėti šalies tarptautiniai santykiai?
Valstybės įstaigos	Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas turės biudžetinių pasekmių kurio nors lygmens valstybės institucijoms?
Makroekonominiai aspektai	Kokios numatomos konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimo pasekmės ekonominei plėtrai ir užimtumui? Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas sudarys palankesnes sąlygas investicijoms? Ar konkrečios plano (programos) alternatyvos (alternatyvių sprendinių) įgyvendinimas gali daryti tiesioginį ar netiesioginį poveikį infliacijai?

Kolektyvinės ekspertų apklausos. Šio metodo pagrindas – formali tam tikro skaičiaus ekspertų apklausa pagal pasirinktą metodiką, pvz. pagal Delfi metodą. Delfi metodas yra paremtas vieningos nuomonės (konsensuso) formavimu ir yra sudarytas iš kelių etapų. Visų pirma suformuluojamos užduotys ekspertams, surenkama reikiama informacija, sudaromas klausimynas bei kalendorinis grafikas. Ekspertams išaiškinamos jų užduotys bei išdalijama pradinė informacija ir klausimynas. Per nustatytą laiko tarpą eks-

pertai privalo parengti savo išvadas ir atsakymus į klausimyne pateiktus klausimus. Gautos išvados ir ataskaitos išanalizuojamos, parengiamas visas išvadas apibendrinantis dokumentas; prireikus suformuluojami papildomi klausimai. Apibendrinantis dokumentas bei visų ekspertų išvados ir atsakymai vėl išsiuntinėjami kiekvienam ekspertui. Ekspertai, matydami savo kolegų nuomonę, rengia papildomas išvadas arba jas koreguoja. Pakartotinio siuntimo ir išvadų koregavimo procedūra kartojama tol, kol suformuluojama

vieninga nuomonė, kuriai iš esmės neprieštarauja nė vienas ekspertas.

Kolektyvinės ekspertų apklausos yra greitas ir sąlyginai nebrangus metodas, nereikalaujantis specialių techninių priemonių, puikiai tinkantis situacijoms, kai trūksta duomenų ir susiduriama su informacijos neapibrėžtumo problema. Kita vertus, priklausomai nuo dalyvaujančių ekspertų, gali būti susiduriama su nuomonių tendencinumo problema, o pats metodas negali būti įvardytas kaip tikslus ir mokliškai pagrįstas.

6.2 lentelė. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo metodų tinkamumas

Metodo tinkamumas								
Metodas	Bendro pobūdžio ilgalaikės strategijos	Daugiasektorinės ir sektorinės strategijos, programos	Vertinamos pasekmės didelio ploto teritorijai	Vertinamos pasekmės nedidelio ploto teritorijai	Vertinami teritorijų planavimo dokumentai	Kai trūksta duomenų	Kai susiduriama su duomenų neapibrėžtumo problema	Kai trūksta kiekybinių duomenų
Kontroliniai sąrašai	✓	✓	✓	/	✓	/	/	✓
Kolektyvinės ekspertų apklausos	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Pasekmių lentelės	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
GIS	/	✓	✓	✓	✓	/	/	/
Pasekmių diagramos	✓	✓	/	✓	✓	✓	✓	✓
Modeliavimas	—	✓	/	✓	/	/	/	—
Daugiakriterinė analizė	—	✓	/	✓	/	—	✓	✓

- ✓ – metodas tinkamas (taikytinas)
- / – metodas iš dalies tinkamas
- – metodas netinkamas (netaikytinas)

Pasekmių lentelės. Šis metodas pagrįstas plane ar programoje numatomų strateginių veiksmų (ar sprendinių) ar jų alternatyvų išskaidymu į sudedamąsias dalis ir kiekvienos dalies įvertinimu aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektais. Išskaidyti sprendiniai surašomi vienoje ašyje, aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektai – kitoje. Susikertančiuose laukeliuose sutartiniais ženklais įvertinamos galimos sprendinio pasekmės konkrečiu aspektu. 6.3 lentelėje pateiktas paprasčiausios pasekmių lentelės ištraukos pavyzdys. Šio pavyzdžio atveju, pasekmių lentelė naudojama pasekmes sumažinančių priemonių identifikavimui – alternatyvių strategi-

nių veiksmų formulavimui arba jau numatytų veiksmų koregavimui. Šiuo atveju susikertančiuose laukeliuose pažymėta, ar numatomas veiksmas (ar sprendinys):

- neigiamai veiks aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektą ar tikslą (-);
- darys teigiamą įtaką (+) arba nedarys jokios įtakos (0);
- pasekmės nežinomos (?): tokiu atveju reikalinga papildomos informacijos paieška ir papildomas vertinimas arba sprendinio koregavimas;
- pasekmės priklausys nuo to, kaip bus atliekamas veiksmas ar įgyvendinamas sprendinys (!):

tokiu atveju strateginių veiksmų formuluotė koreguojama, siekiant užtikrinti, kad veiksmas būtų tinkamai atliktas.

Jei pildant šią lentelę nustatomos neigiamos, nežinomos ar nuo įgyvendinimo priklausančios pasekmės, formuluojami strateginių veiksmų (ar sprendinių) pakeitimai, kurie aprašomi lentelės apačioje. Tokie pakeitimai gali būti traktuojami kaip Lietuvos ir Europos Sąjungos teisės aktuose privalomos numatyti priemonės plano ar programos įgyvendinimo reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti.

6.3 lentelė. Pasekmių lentelės ištrauka

Aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektai ar tikslai	Išskaidyti plane ar programoje numatomi strateginiai veiksmai (ar sprendiniai)			
	A	B	C	D
Išsaugoti biologinę įvairovę	+	?	0	+
Gerinti gyventojų sveikatos būklę	-	-	-	I
Išsaugoti ir gerinti dirvožemio kokybę	0	+	0	+
Išsaugoti ir gerinti požeminio ir paviršinio vandens kokybę	+	I	-	+
...				
Siūlomi strateginių veiksmų (ar sprendinių) pakeitimai:				

Pasekmių lentelėse galima naudoti ne tik sutartinius simbolius, bet ir kitą informaciją, pavyzdžiui, pasekmių masto skaitinę išraišką, prielaidų ar pasekmių pobūdžio aprašymą ir pan. Šis metodas dažniausiai naudojamas informacijos apie pasekmes apibendrinimui ir vizualizavimui, ekspertų ar visuomenės diskusijoms, alternatyvų palyginimui.

Geografinės informacinės sistemos (GIS) – tai kompiuterinės kartografijos (žemėlapių) ir atributinių duomenų bazių kombinacija. GIS metodai dažniausiai taikomi:

- nustatant ir vizualizuojant pasekmes patirsiančios aplinkos savybes (pvz., pažymint jautrias aplinkos apsaugos požiūriu teritorijas, gyvenamąsias teritorijas, saugomus objektus ir t.t.);
- nustatant ir vizualizuojant šiuo metu vykdomos ūkinės veiklos pasekmes bei taršos apkrovas;
- iliustruojant galimas plano ar programos pasekmes ir

pavaizduojant pasekmes patirsiančius aplinkos komponentus, atskirus objektus ar jų grupes;

- nustatant ir pavaizduojant apsaugines bei buferines zonas;
- iliustruojant netiesiogines ir besikaupiančias pasekmes.

Labai svarbi ir naudinga GIS metodų savybė yra galimybė integruoti topografinius (aukštingumo) duomenis, kurie labai svarbūs planuojant infrastruktūrą bei analizuojant tam tikras pasekmių rūšis, pvz., triukšmą, oro kokybę, poveikį kraštovaizdžiui ir t.t. Papildomi GIS metodų privalumai bei šių metodų trūkumai išvardyti 6.4 lentelėje.

6.4 lentelė. GIS metodų privalumai ir trūkumai (taikant juos strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui atlikti)

Privalumai

- ✘ Galimybė panaudoti ir integruoti įvairių sričių duomenis.
- ✘ Puikiai tinka kompleksiniam informacijos vizualizavimui (įskaitant 3D vaizdines priemones).
- ✘ Padeda identifikuoti planavimo apribojimus, susijusius su žemėnauda bei teritorijų apsauga.
- ✘ Lengvai derinamas su kitais SPAV metodais, pvz., pasekmių lentelėmis ar daugiakriterinės analizės metodais.
- ✘ Tinka netiesioginių ir besikaupiančių pasekmių erdviniam įvertinimui.
- ✘ Tinka alternatyvų identifikavimui, įvertinimui ir palyginimui.
- ✘ Tinka scenarijų modeliavimui.
- ✘ Vertinimo metu sudaryti žemėlapiai ir atributinės duomenų bazės gali būti panaudojamos plano ar programos įgyvendinimo pasekmių monitoringui atlikti.

Trūkumai

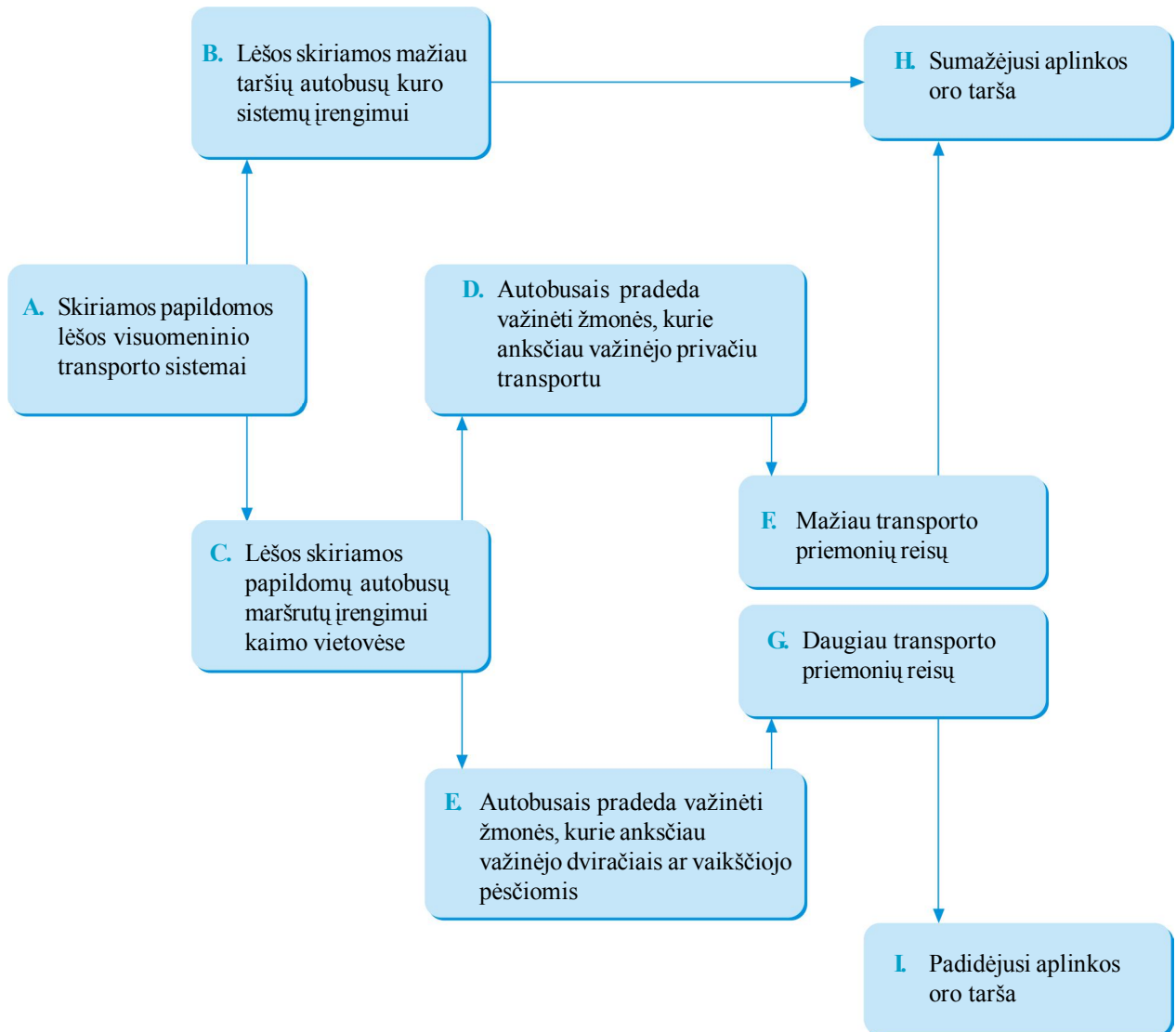
- ✗ Būtina tiksli ir išsami informacija bei kartografiniai duomenys.
- ✗ Atributinių duomenų bazių sukūrimas užima labai daug laiko.
- ✗ Reikalingi darbo su GIS įgūdžiai ir techninės žinios.
- ✗ GIS žemėlapių sluoksniuose pavaizduotos ribos tarp atskirų komponentų dažnai neatitinka faktinių laipsniškai kintančių ribų, pvz., dirvožemių rūšių žemėlapiai, žemėnaudos schemos ir pan.
- ✗ Galima pavaizduoti tik erdvinę pasekmių sąveiką.
- ✗ GIS programinė įranga ir kartografiniai duomenys yra brangūs.

Pasekmių diagramose pavaizduojami priežastiniai ryšiai tarp plane ar programoje numatomų strateginių veiksmų ir jų są-

lygojamų tiesioginių ir netiesioginių pasekmių aplinkai. Pasekmių diagramų rengimas dažniausiai derinamas su kolektyvine eksper-

tų apklausa bei kitomis priemonėmis ir yra vienas iš nedaugelio metodų, kurie padeda identifikuoti netiesiogines ir besikaupiančias pasekmes. Rengiant pasekmių diagramas, visų pirma atskiruose langeliuose surašomos plane ar programoje numatomos priemonės, tuomet nustatoma galima sąveika tarp priemonių ir identifikuojamos galimos tiesioginės, tarpinės ir galutinės netiesioginės pasekmės, kurios taip pat surašomos laukeliuose. Priežasties – pasekmės ryšiai pavaizduojami sujungiant langelius rodyklėmis (žr. 6.1 pav.).

6.1 pav. Pasekmių diagramos ištraukos pavyzdys

Pasekmių diagramų braižymas yra palyginti nebrangus ir daug laiko nereikalaujantis metodas. Pagrindiniai kiti jo privalumai – galimybė palyginti plano ar programos

alternatyvas, paprastumas, tinkamumas SPAV ataskaitos apimties nustatymui bei galimybė vizualiai pavaizduoti plano ar programos pasekmes. Metodo trūkumai – nėra

galimybių pavaizduoti pasekmes erdvėje, negali būti pavaizduoti pasekmių pokyčiai laike, be to, pasekmių diagramos gali būti labai sudėtingos.

6.5 lentelė. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo metodų tinkamumas atskirų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo etapų metu

Metodo tinkamumas									
Metodas	Esamos situacijos įvertinimas	Pasekmių nustatymas (identifikavimas)	Pasekmių numatymas (prognozė)	Pasekmių įvertinimas	Alternatyvų palyginimas	Netiesioginių ir besikaupiančių pasekmių įvertinimas	Pasekmių sumažinimo priemonių nagrinėjimas	Visuomenės dalyvavimas	Monitoringas
Kontroliniai sąrašai	—	✓	✓	/	✓	/	/	✓	/
Kolektyvinės ekspertų apklausos	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	—	✓
Pasekmių lentelės	—	—	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
GIS	/	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	/
Pasekmių diagramos	—	✓	✓	/	/	✓	✓	/	—
Modeliavimas	—	✓	✓	/	✓	/	✓	—	/
Daugiakriterinė analizė	—	—	—	✓	✓	—	✓	/	—

- ✓ – metodas tinkamas (taikytinas)
- / – metodas iš dalies tinkamas
- – metodas netinkamas (netaikytinas)

Kompiuterinis (matematinis) modeliavimas – tai analitinis metodas, kurio dėka galima modeliuoti aplinkos sąlygų pokyčius, sąlygojamus plano ar programos įgyvendinimo. Modeliavimo metodais dažniausiai vertinamos

pasekmės, kurias galima išreikšti kiekybiškai, pvz., aplinkos oro, vandens kokybės, triukšmo lygių, transporto srautų pokyčiai. Rečiau naudojami kompiuteriniai metodai, modeliuojantys socialinę – ekonominę situaciją, rūšių ir buveinių po-

kyčius ar pasekmes kraštovaizdžiui. Kompiuterinių metodų privalumai bei trūkumai (taikant juos strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui atlikti) išvardyti 6.6 lentelėje.

6.6 lentelė. Kompiuterinių metodų privalumai ir trūkumai (taikant juos strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui atlikti)

Privalumai

- ✗ Galima vertinti tiek tiesiogines, tiek netiesiogines ir besikaupiančias pasekmes.
- ✗ Modeliavimo rezultatus galima efektyviai panaudoti vizualiniam pasekmių vaizdavimui ir alternatyvų palyginimui.
- ✗ Modeliavimas yra ypač efektyvus ir tinkamas pasekmių prognozavimui laike ir erdvėje.
- ✗ Kompiuterinio modeliavimo metodai yra moksliskai pagrįsti.
- ✗ Kompiuterinio modeliavimo metodais gauti rezultatai gali būti panaudojami plano ar programos įgyvendinimo pasekmių monitoringui atlikti.

Trūkumai

- ✗ Kompiuteriniai modeliai yra labai brangūs, o jų taikymas reikalauja daug laiko ir techninių žinių.
- ✗ Modelių rezultatų tikslumas tiesiogiai priklauso nuo duomenų apie aplinką tikslumo ir nuo prielaidų, kuriomis remiantis modelis buvo sukurtas.
- ✗ Modeliuojant pasekmes, neįmanoma atsižvelgti į visus natūralių aplinkos sistemų pokyčius sąlygojančius faktorius.
- ✗ Modelių rezultatus galima nesunkiai pakeisti, keičiant įvedamą pradinę informaciją (galimas manipuliavimas rezultatais).
- ✗ Pakeisti kompiuterinį modelį, pritaikant jį konkrečiam vertinimui, yra praktiškai neįmanoma.
- ✗ Dažniausiai gali būti modeliuojami tik kiekybiniai parametrai.
- ✗ Reikalingi išsamūs ir tikslūs duomenys apie aplinką.
- ✗ Modeliavimo metodai nėra skaidrūs nei visuomenės, nei plano ar programos rengėjo atžvilgiu.

Daugiakriterinė analizė – tai toks metodas, kurį taikant pagal nustatytus kriterijus analizuojamos plano ar programos sprendinių alternatyvos ir išrenkama tinkamiausia alternatyva. Analizės tikslas – supaprastinti alternatyvų palyginimą, išreiškiant alternatyvos tinkamumą skaitinėmis reikšmėmis. Visų pirma nustatomi vertinimo

kriterijai, kurie atspindi alternatyvos įgyvendinimo pasekmes. Tuomet kiekvienam kriterijui nustatomas ir skaitine reikšme įvertinamas jo reikšmingumas. Reikšmingumo vertė gali būti nustatoma paprastais metodais (pvz., lyginant kriterijus vieną su kitu ir priskiriant jiems sąlygines reikšmes), arba sudėtingais ir daug

laiko reikalaujančiais metodais, tokiomis kaip sociologinės gyventojų apklausos, padedančios nustatyti kriterijų reikšmingumą pasekmes patirsiančios bendruomenės lygiu. Trečias analizės etapas – balų priskyrimas alternatyvoms pagal tai, kaip jų įgyvendinimas paveiks nustatytus kriterijus (pvz., remiantis ekspertinėmis nuomonėmis ir priskiriant balus 0 – 100 balų diapazone). Ketvirtajame etape kiekvienos alternatyvos ir kiekvieno kriterijaus reikšmingumo vertės dauginamos iš priskirtų balų, gautos reikšmės sumuojamos (kiekvienos alternatyvos atžvilgiu). Gautos reikšmės atspindi kiekvienos alternatyvos tinkamumą. Jei kyla daug abejonų dėl alternatyvų pasekmių kriterijų atžvilgiu ar dėl balų priskyrimo, papildomai atliekama jautrumo analizė, t.y. tikrinama, kaip pasikeistų daugiakriterinės analizės rezultatai, jei būtų pakeistos reikšmingumo ar balų vertės.

Daugiakriterinės analizės privalumai – galimybė vienu metu įvertinti keletą ar net keliolika kriterijų, atsižvelgti tiek į ekspertų ir plano ar programos rengėjų, tiek į visuomenės nuomonę (priskiriant reikšmingumą ir balus) ir atsižvelgti ne tik į pasekmių mastą, bet ir į jų svarbą. Pagrindinis šio metodo trūkumas – gauti rezultatai dažnai būna subjektyvūs, nes tiesiogiai priklauso nuo priskiriamų reikšmingumo verčių ir balų. Be to, alternatyvų tinkamumo išraiška skaitinėmis vertėmis sudaro klaidinantį tikslumo ir mokslinio pagrįstumo įspūdį, nors iš tiesų nėra sunku dirbtinai pasiekti norimų daugiakriterinės analizės rezultatų.

Visuomenės dalyvavimas strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procese

Kaip minėta antrame skyriuje, konsultavimasis su visuomene ir atsižvelgimas į jos nuomonę yra vienas iš trijų pagrindinių vertinimo tikslų. Efektyvus visuomenės dalyvavimas gali padėti parengti geresnės kokybės planus ir programas, ankstyviausiame planavimo dokumento rengimo etape numatyti ir išspręsti galimus interesų konfliktus, pagerinti planavimo ir sprendimų priėmimo skaidrumą bei užtikrinti, kad vietos visuomenė neprieštaraus plano ar programos įgyvendinimui, o plano ar programos sprendiniai atitiks viešuosius visuomenės interesus.

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo teisės aktai numato privalomą konsultavimąsi su visuomene¹² nepriklausomai nuo vertinimo plano ar programos rūšies, tačiau visuomenės dalyvavimo procedūros teritorijų planavimo dokumentų ir kitų planų bei programų pasekmių aplinkai vertinimo atvejais yra skirtingos.

Bendras visuomenės dalyvavimo strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procese nuostatas reglamentuoja Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas, kuris nustato visuomenės, kaip SPAV proceso dalyvio, funkcijas ir teises bei pagrindinius visuomenės dalyvavimo SPAV procese etapus.

Vertinant teritorijų planavimo dokumentų sprendinius, visuomenė dalyvauja Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatyme ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintuose Visuomenės dalyvavi-

mo teritorijų planavimo procese nuostatuose numatyta tvarka, tuo tarpu visuomenės dalyvavimo procedūras vertinant kitus planus ir programas nustato Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu patvirtina Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarka (toliau šiame skyriuje – Tvarka).

7.1. Visuomenės dalyvavimas atliekant teritorijų planavimo dokumentų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą

Visuomenės dalyvavimo teritorijų planavimo procese nuostatuose (toliau – Nuostatai) reglamentuojamos teritorijų planavimo viešumą užtikrinančios procedūros numato visuomenės dalyvavimą atliekant teritorijų planavimo dokumentų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą. Bendroji Nuostatų tvarka suteikia visuomenei teisę viso teritorijų planavimo dokumento rengimo laikotarpiu pasiūlymus dėl teritorijų planavimo dokumento bei įpareigoja planavimo organizatorių atlikti teritorijų planavimo viešumą užtikrinančias procedūras, skelbti visuomenės informavimo priemonėse apie konsultavimosi ir viešo svarstymo procedūras, registruoti gautus pasiūlymus, juos išnagrinėti, apsvarstyti, aptarti, įvertinti ir pri-

imti arba atmesti, raštu atsakyti pasiūlymus pateikusiems asmenims (nurodant pasiūlymų atmetimo motyvus, jeigu jie atmesti), o atlikus viešumą užtikrinančias procedūras, – parengti jas apibendrinančią medžiagą, kuri kartu su projektu teikiama teritorijų planavimo dokumentą derinančioms institucijoms ir valstybinės teritorijų planavimo priežiūros institucijai.

Konkrečios teritorijų planavimo viešumą užtikrinančios procedūros bei visuomenės informavimo priemonių rūšys priklauso nuo rengiamo teritorijų planavimo dokumentų lygmens, tačiau bet kuriuo atveju planavimo organizatorius privalo informuoti apie tai, ar bus atliekamas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka, supažindinti ją su strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita (bei teritorijų planavimo dokumento sprendiniais) ir informuoti visuomenę apie teritorijų planavimo dokumento patvirtinimą.

7.2. Visuomenės dalyvavimas atliekant kitų planų ir programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą

Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarka numato trijų rūšių visuomenės dalyvavimo procedūras (etapus):

¹² Visuomenė – tai vienas arba keli fiziniai ar juridiniai asmenys, jų asociacijos, organizacijos ar grupės.

1. Pranešimas apie planų ar programų SPAV.
2. Viešas supažindinimas su planų ar programų SPAV ataskaita bei plano ar programos projektu.
3. Informavimas apie priimtą sprendimą dėl plano ar programos patvirtinimo.

Pirmojo etapo metu, plano ar programos rengimo organizatorius privalo informuoti visuomenę apie atrankos rezultatus arba numatomą rengiamo plano ar programos vertinimą. Tais atvejais, kai atliekama atrankos procedūra, organizatorius privalo informuoti visuomenę apie priimtą atrankos sprendimą (ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo sprendimo priėmimo datos), o tais atvejais, kai SPAV privalomas be atrankos procedūros, visuomenė informuojama pradėjus rengti SPAV apimties nustatymo dokumentą. Abiem atvejais visuomenė informuojama paskelbiant Tvarkoje reglamentuojamą informaciją visuomenės susitelkimo vietose (miesto (-ų) ar rajono (-ų), kurių teritorijose rengiami planai ir programos, spaudoje, plano ar programos rengimo organizatoriaus internetiniame puslapyje, o, kai planai ir programos rengiami nacionaliniu lygiu, – regioninėje ir respublikinėje spaudoje). Plano ar programos rengi-

mo organizatorius visuomenės informavimo skelbime, be kita ko, privalo nurodyti, kam, koku adresu, iki kada (rekomenduojama tam skirti dvidešimties darbo dienų laikotarpį) ir koku būdu visuomenės atstovai gali teikti pasiūlymus dėl konkretaus plano ar programos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo. Visus iš visuomenės gautus pasiūlymus plano ar programos rengimo organizatorius privalo išnagrinėti, įvertinti ir priimti sprendimą, ar atsižvelgti į pasiūlymus, ar juos atmesti.

Antrojo etapo metu plano ar programos rengimo organizatorius turi organizuoti viešą visuomenės supažindinimą su rengiamu planu ar programa bei atliekamu strateginiu pasekmių aplinkai vertinimu. Apie įvyksiantį viešą supažindinimą plano ar programos rengimo organizatorius privalo informuoti visuomenę iš anksto (ne vėliau kaip 20 darbo dienų iki jo pradžios), paskelbdamas minėtose visuomenės informavimo priemonėse Tvarkoje nustatytą informaciją, be kita ko, nurodydamas kam, iki kada, koku adresu ir koku būdu galima teikti pasiūlymus dėl konkretaus plano ar programos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo¹³.

Viešo supažindinimo metu plano ar programos rengimo organizatorius yra įpareigotas apibūdinti rengiamo plano ar programos tikslus, pristatyti plano ar programos

projektą bei SPAV ataskaitą, atsakyti į visuomenės atstovų pateiktus klausimus ir informuoti apie tai, kaip buvo atsižvelgta į iki viešo supažindinimo pradžios raštu gautus visuomenės motyvuotus pasiūlymus. Plano ar programos rengimo organizatorius yra įpareigotas išnagrinėti visuomenės pasiūlymus ir, atsižvelgiant į juos, papildyti ir (arba) pataisyti SPAV ataskaitą, tačiau turi teisę motyvuotai šiuos pasiūlymus atmesti.

Po viešo supažindinimo plano ar programos rengimo organizatorius turi parengti nustatytos formos konsultacijų su visuomene dokumentus: visuomenės pasiūlymų teikimo pažymą, viešo supažindinimo protokolą, dalyvių sąrašą bei informaciją apie visuomenės informavimo priemonėse skelbtus skelbimus. Šie dokumentai kartu su SPAV ataskaita bei plano ar programos projektu vėliau teikiami vertinimo subjektams.

Trečiojo etapo metu plano ar programos rengimo organizatorius informuoja visuomenę apie priimtą sprendimą dėl plano ar programos patvirtinimo, paskelbdamas Tvarkoje nurodytose visuomenės informavimo priemonėse informaciją apie plano ar programos patvirtinimą bei apie tai, kada plano ar programos rengimą organizavusioje institucijoje galima išsamiai susipažinti su patvirtintu planu ar programa bei strateginio pasekmių aplinkai vertinimo rezultatais.

¹³ Pasiūlymus dėl konkretaus plano ar programos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo galima teikti ir viešo supažindinimo metu, tačiau po viešojo supažindinimo pasiūlymai dėl plano ar programos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo nebepriimami.

Dažniausiai užduodami klausimai

1. Kas yra planų ir programų strateginis pasekmių aplinkai vertinimas?

Planų ir programų strateginis pasekmių aplinkai vertinimas – tai tam tikrų planų ir programų įgyvendinimo galimų pasekmių aplinkai nustatymo, apibūdinimo ir vertinimo procesas. Šio proceso metu nustatomos, įvertinamos ir apibūdinamos galimos plano ar programos įgyvendinimo pasekmės aplinkai, rengiami strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentai (strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentai, strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitos ir tam tikrais atvejais – strateginio pasekmių aplinkai vertinimo atrankos dokumentai), konsultuojamasi su strateginio pasekmių aplinkai vertinimo subjektais bei visuomene, atsižvelgiama į vertinimo ir konsultacijų rezultatus prieš priimant ir (arba) tvirtinant planą ar programą bei teikiama informacija, susijusi su sprendimu dėl plano ar programos priėmimo ir (arba) tvirtinimo.

2. Kokiems planams ir programoms reikia atlikti strateginį pasekmių aplinkai vertinimą?

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 patvirtintas Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas (Žin., 2004, Nr. 130-4650) nustato, kad strateginį pasekmių aplinkai vertinimą privaloma atlikti, kai:

1. planai ir programos skirti pramonės, energetikos, transporto, te-

lekomunikacijų, turizmo, žemės ūkio, miškų ūkio, žuvininkystės, vandens ūkio plėtrai, atliekų tvarkymui, žemės naudojimui (paskirčiai) nustatyti ar teritorijoms planuoti ir lemia ūkinės veiklos projektų, įrašytų į Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (Žin., 1996, Nr. 82-1965; 2000, Nr. 39-1092) 1 ar 2 priedus, plėtros pagrindus;

2. rengiami nacionalinio, regiono ir rajono lygmenų bendrojo teritorijų planavimo dokumentai ar esminiai jų pakeitimai;

3. planų ir programų įgyvendinimas susijęs su įsteigta ar potencialia „Natura 2000“ teritorija ar artima tokios teritorijos aplinka ir institucija, atsakinga už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, nustato, kad pagal 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos (92/43/EEB) dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos nuostatas tokio plano ar programos įgyvendinimas (individualiai ar kartu su kitais planais ir programomis) gali daryti reikšmingą poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms;

4. per atranką strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui atlikti nusprendžiama, kad privaloma atlikti konkretaus plano ar programos strateginį pasekmių aplinkai vertinimą.

Pažymėtina, kad strateginį pasekmių aplinkai vertinimą reglamentuojantys teisės aktai netaikomi (todėl vertinimas nėra atlieka-

mas) rengiant ir tvirtinant:

1. planus ir programas, kurie skirti tik krašto apsaugos tikslams ar ekstremalioms situacijoms valdyti;

2. planus ir programas, kurie skirti tik finansams ir (arba) biudžetui planuoti;

3. teritorijų detaliuosius planus, kurie rengiami, derinami ir tvirtinami Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatyme ir Detaliųjų planų rengimo taisyklėse, patvirtintose aplinkos ministro 2004 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. D1-239 (Žin., 2004, Nr. 79-2809), nustatyta supaprastinta tvarka;

4. teritorijų planavimo dokumentus, kurių sprendiniuose numatomas tik vienas ūkinės veiklos objektas;

5. planus ar programas, kurie skirti teritorijos gamtosauginio tvarkymo klausimams spręsti, tačiau nenustato ūkinės veiklos projektų, kuriuos reikės derinti su atsakinga už aplinkos apsaugą institucija, plėtros pagrindų;

6. planus ir programas, kurie bendrai finansuojami pagal tam tikrus Europos Tarybos reglamentus¹⁴.

Visi keturi privalomo vertinimo atvejai bei strateginį pasekmių aplinkai vertinimą reglamentuojančių teisės aktų taikymo išimties išsamiau aprašytos 4.4 skyriuje.

3. Kieno lėšomis atliekamas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas?

Tiek strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrų atlikimas

¹⁴ Šie reglamentai yra išvardyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarime Nr. 967 „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 130-4650).

(įskaitant visuomenės dalyvavimą), tiek vertinimo dokumentų rengimas yra finansuojamas plano ar programos rengimo organizatoriaus lėšomis.

4. Kas turi teisę rengti strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentus? Ar strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentų rengėjai privalo turėti licencijas ar sertifikatus?

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 patvirtintame Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos apraše

(Žin., 2004, Nr. 130-4650) nustatyta, kad atlikti strateginių pasekmių aplinkai vertinimą bei rengti vertinimo dokumentus gali ne tik pats plano ar programos rengimo organizatorius, bet ir organizatoriaus sutartiniais pagrindais pasitelkti fiziniai ar juridiniai asmenys (apraše dar vadinami konsultantais).

Teisės aktuose nėra reikalaujama, kad strateginių pasekmių aplinkai vertinimą atliekantys bei vertinimo dokumentus rengiantys fiziniai ar juridiniai asmenys turėtų specialų atestatą ar licenciją, tačiau plano ar programos rengimo organizatorius turėtų būti suinteresuo-

tas, kad jo pasitelkti konsultantai turėtų atitinkamą aukštąjį išsilavinimą ar kvalifikaciją srities, kuri atitinka rengiamų vertinimo dokumentų ar jų dalių specifika.

Paminėtina, kad LR aplinkos ministerija numato parengti galimų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentų rengėjų sąrašą, kuris bus skelbiamas Aplinkos ministerijos interneto svetainėje (www.am.lt). Šis sąrašas bus pildomas pačių rengėjų pageidavimu ir pagal jų pateiktą informaciją.

5. Kiek laiko trunka atskiros strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūros?

Procedūra	Trukmė ¹⁵ (darbo dienomis)
Atrankos dokumento nagrinėjimas (trukmė nuo dokumento pateikimo subjektams dienos)	10
Vertinimo apimties nustatymo dokumento nagrinėjimas (trukmė nuo dokumento pateikimo subjektams dienos)	10
Vertinimo ataskaitos ir plano ar programos projekto (vertinant teritorijų planavimo dokumentų sprendinius – ataskaitos ir koncepcijos krypčių) nagrinėjimas (trukmė nuo dokumento pateikimo subjektams dienos)	25 (įvertinus plano ar programos sudėtingumą, subjektai gali pratęsti šį laikotarpį iki 50 darbo dienų)
Visuomenės informavimas priėmus atrankos sprendimą (kai atranka neatliekama – pradėjus rengti vertinimo apimties nustatymo dokumentą)	Visuomenę privaloma informuoti per 10 darbo dienų, tačiau tai neįtakoja SPAV proceso trukmės
Visuomenės informavimas parengus vertinimo ataskaitą bei plano ar programos projektą	Ne daugiau kaip 20 darbo dienų iki viešo visuomenės supažindinimo

¹⁵ Lentelėje nurodyta maksimali teisės aktų reglamentuojama procedūrų trukmė; paprastai procedūros trunka trumpiau.

6. Kiek laiko trunka visas strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procesas?

Gali būti išskirti du atvejai:

1) tais atvejais, kai planui ar programai yra privaloma atlikti atranką strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui, SPAV procesas gali užtrukti iki 65 darbo dienų arba, jei subjektai pasinaudoja teise pratęsti Vertinimo ataskaitos ir plano ar programos projekto (vertinant teritorijų planavimo dokumentų sprendinius – ataskaitos ir koncepcijos kryptių) nagrinėjimo laikotarpį, – iki 90 darbo dienų;

2) tais atvejais, kai planui ar programai nereikia atlikti atrankos strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui, SPAV procesas gali užtrukti iki 55 darbo dienų arba, jei subjektai pasinaudoja teise pratęsti Verti-

nimo ataskaitos ir plano ar programos projekto (vertinant teritorijų planavimo dokumentų sprendinius – ataskaitos ir koncepcijos kryptių) nagrinėjimo laikotarpį, – iki 80 darbo dienų.

7. Kur galima susipažinti su strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita?

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo teisės aktai numato, kad plano ar programos rengimo organizatorius privalo nustatyta tvarka konsultuotis su visuomene ir pateikti jai parengtą vertinimo ataskaitą ir plano ar programos projektą, o jei-gu vertinami teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai – ataskaitą ir plano koncepcijos nustatymo metu parengtus sprendinius. Su šiais dokumentais visuomenė gali susi-

pažinti plano ar programos rengimą organizavusioje institucijoje arba kitoje plano ar programos rengimo organizatorius pasirinktoje (ir visuomenę informuojančiame skelbime nurodytoje) vietoje.

8. Ar galima gauti strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentų kopijas?

SPAV dokumentų, kaip ir kitų viešų dokumentų kopijų gavimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių įstaigų įstatymas. Pagal šį įstatymą bei LR Vyriausybės patvirtintą Dokumentų kopijų parengimo išlaidų atlyginimo tvarką, pareiškėjas gali gauti dokumento kopiją, pateikęs atitinkamą prašymą bei atlyginęs įstaigai išlaidas už kopijos parengimą.

9.

Nacionaliniai teisės aktai, reglamentuojantys planų ir programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą

9.1.

**Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu
Nr. 967 patvirtintas *Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai
vertinimo tvarkos aprašas* (Žin., 2004, Nr. 130-4650)**

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL PLANŲ IR PROGRAMŲ STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO

2004 m. rugpjūčio 18 d. Nr. 967

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo (Žin., 1992, Nr. 5-75; 2004, Nr. 36-1179) 27 straipsniu ir siekdama įgyvendinti 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

1. Patvirtinti Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašą (pridedama).
2. Nustatyti, kad 1 punkte nurodytas aprašas taikomas rengiant ir tvirtinant:
 - 2.1. Planus ir programas, kurie pradedami rengti nuo šio nutarimo įsigaliojimo.
 - 2.2. Teritorijų planavimo dokumentus, kurie pradėti rengti iki šio nutarimo įsigaliojimo, bet kurių vadovaujantis Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymu (Žin., 1995, Nr. 107-2391; 2004, Nr. 21-617) teritorijų planavimo dokumentų sprendinių konkretizavimo stadija dar nepradėta.
 - 2.3. Kitus planus ir programas, kurie pradėti rengti iki šio nutarimo įsigaliojimo, bet kuriuos numatoma priimti ir (arba) patvirtinti po 2006 m. liepos 21 dienos.
3. Nustatyti, kad 1 punkte nurodytas aprašas netaikomas rengiant ir tvirtinant:
 - 3.1. Planus ir programas, kurie skirti tik krašto apsaugos tikslams ar ekstremalioms situacijoms valdyti.
 - 3.2. Planus ir programas, kurie skirti tik finansams ir (arba) biudžetui planuoti.
 - 3.3. Teritorijų detaliuosius planus, kurie rengiami, derinami ir tvirtinami Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatyme ir Detaliųjų planų rengimo taisyklėse, patvirtintose aplinkos ministro 2004 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. D1-239 (Žin., 2004, Nr. 79-2809), nustatyta supaprastinta tvarka.
 - 3.4. Teritorijų planavimo dokumentus, kurių sprendiniuose numatomas tik vienas ūkinės veiklos objektas.
 - 3.5. Planus ar programas, kurie skirti teritorijos gamtosauginio tvarkymo klausimams spręsti, tačiau nenustato ūkinės veiklos projektų, kuriuos reikės derinti su atsakinga už aplinkos apsaugą institucija, plėtros pagrindų.
 - 3.6. Planus ir programas, kurie bendrai finansuojami pagal šiuos Europos Tarybos reglamentus:
 - 3.6.1. 1999 m. birželio 21 d. Europos Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1260/1999, nustatantį bendras struktūrinių fondų veiklos nuostatas (2000-2006 metų programinis laikotarpis);
 - 3.6.2. 1999 m. gegužės 17 d. Europos Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1257/1999 dėl paramos iš Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo teikimo (EAGGF) kaimo plėtrai, iš dalies pakeičiantį ir panaikinantį tam tikrus reglamentus (2000-2006 metų ir 2000-2007 metų programiniai laikotarpiai).
4. Pavesti Aplinkos ministerijai pateikti Europos Komisijai:
 - 4.1. teisės aktus, į kuriuos perkeltos 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo nuostatos;
 - 4.2. informaciją apie planus ir programas, kurių įgyvendinimo pasekmės aplinkai būtų vertinamos pagal 1 punkte nurodytą aprašą;
 - 4.3. informaciją apie priemones planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitų kokybei užtikrinti.
5. Pavesti Aplinkos ministerijai parengti ir patvirtinti:
 - 5.1. Planų ir programų atrankos strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui atlikti aprašą;
 - 5.2. Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarkos aprašą;
 - 5.3. Planų ar programų įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašą.

Žemės ūkio ministras,
pavarduojantis Ministrą Pirmininką

Jeronimas Kraujelis

Aplinkos ministras

Arūnas Kundrotas

PLANŲ IR PROGRAMŲ STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas (toliau vadinama – šis Aprašas) reglamentuoja planų ir programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą ir šio proceso dalyvių tarpusavio santykius.

2. Vertinimas atliekamas rengiant planus ir programas, prieš juos priimant ir (arba) tvirtinant, taip pat pasirenkant tinkamiausią plano ar programos sprendinių alternatyvą.

3. Pagal šį Aprašą atlikto strateginio pasekmių aplinkai vertinimo metu gauta informacija apie plano ar programos įgyvendinimo pasekmes aplinkai gali būti naudojama sprendimų projektų poveikio vertinimui atlikti pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimą Nr. 276 „Dėl Sprendimų projektų poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ (Žin., 2003, Nr. 23-975) ir 2004 m. liepos 16 d. nutarimą Nr. 920 „Dėl Teritorijų planavimo dokumentų sprendinių poveikio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 113-4228).

4. Šiame Apraše vartojamos sąvokos:

Atranka strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui atlikti – procedūra, per kurią nusprendžiama, ar privaloma atlikti konkretaus plano ar programos strateginį pasekmių aplinkai vertinimą.

Europos ekologinis tinklas „Natura 2000“ (toliau vadinama – įsteigtos „Natura 2000“ teritorijos) – Europos Bendrijos svarbos saugomų teritorijų bendras tinklas, susidedantis iš buveinių ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų, skirtas išsaugoti, palaikyti ir prirėkus atkurti natūralius buveinių tipus, gyvūnų ir augalų rūšis Europos Bendrijos teritorijoje.

Planai ir programos – nacionalinio, regioninio, rajono ar vietinio lygmenų planavimo dokumentai (veikslių planai ir programos, plėtros planai (programavimo dokumentai), ūkio šakų plėtros planai ir programos, strategijos, koncepcijos, teritorijų planavimo dokumentai ir kita, įskaitant planus ir programas, prie kurių finansavimo prisideda Europos Bendrija), kurie rengiami, tvirtinami ir (arba) priimami pagal galiojančius teisės aktus ar kompetenciją, įgyvendinant viešąjį administravimą, ir kurių įgyvendinimo pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai, įskaitant tokių planų ir programų visiškus ar dalinius pakeitimus.

Planų ir programų rengimo organizatoriai – valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, taip pat įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytais atvejais – juridiniai ar fiziniai asmenys, kurie turi teisę rengti planus ir programas ir (arba) organizuoti jų rengimą ir yra atsakingi už šiame Apraše nustatytą strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrą atlikimą.

Potencialios „Natura 2000“ teritorijos – vietovės, atitinkančios nustatytuosius gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus ir įrašytos į sąrašą, patvirtintą aplinkos ministro 2004 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. D1-57 (Žin., 2004, Nr. 34-1115).

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita – plano ar programos rengimo dokumentacijos dalis, kurioje pateikiama šio Aprašo VII skyriuje ir 2 priede nurodyta informacija.

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo atrankos dokumentas – dokumentas, kuriame pateikiama informacija, leidžianti priimti sprendimą, ar privaloma atlikti konkretaus plano ar programos strateginį pasekmių aplinkai vertinimą.

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentas – dokumentas, kuris nustato strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitos turinį, joje nagrinėtinus klausimus, pateiktinos informacijos apimtį ir išsamumą.

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo subjektai – valstybės ir savivaldybių institucijos, nagrinėjančios strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentus ir pagal kompetenciją teikiančios išvadas.

Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas – tam tikrų planų ir programų įgyvendinimo galimų pasekmių aplinkai nustatymo, apibūdinimo ir vertinimo procesas, per kurį rengiami strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentai, konsultuojama, atsižvelgiama į vertinimo ir konsultacijų rezultatus prieš priimant ir (arba) tvirtinant planą ar programą, teikiama informacija, susijusi su sprendimu dėl plano ar programos priėmimo ir (arba) tvirtinimo.

Visuomenė – tai vienas arba keli fiziniai ar juridiniai asmenys, jų asociacijos, organizacijos ar grupės.

Kitos šiame Apraše vartojamos sąvokos apibrėžtos Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatyme (Žin., 1992, Nr. 5-75; 2004, Nr. 36-1179) ir Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatyme (Žin., 1995, Nr. 107-2391; 2004, Nr. 21-617).

II. VERTINIMO TIKSLAI

5. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (toliau vadinama – vertinimas) tikslai yra:

5.1. nustatyti, apibūdinti ir įvertinti galimas reikšmingas planų ir programų įgyvendinimo pasekmes aplinkai;

5.2. užtikrinti, kad bus konsultuojamasi su tam tikromis valstybės ir savivaldybių institucijomis, visuomene, atsižvelgiama į šių konsultacijų ir kitų viešumą užtikrinančių procedūrų rezultatus;

5.3. užtikrinti, kad planų ir programų rengimo organizatoriai turės išsamią ir patikimą informaciją apie galimas reikšmingas planų ir programų įgyvendinimo pasekmes aplinkai ir atsižvelgs į ją.

III. VERTINIMO OBJEKTAS

6. Vertinimo objektas yra šio Aprašo 4.3 punkte nurodyti planai ir programos.

7. Vertinimą privaloma atlikti, kai:

7.1. planai ir programos skirti pramonės, energetikos, transporto, telekomunikacijų, turizmo, žemės ūkio, miškų ūkio, žuvininkystės, vandens ūkio plėtrai, atliekų tvarkymui, žemės naudojimui (paskirčiai) nustatyti ar teritorijoms planuoti ir lemia ūkinės veiklos projektų, įrašytų į Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (Žin., 1996, Nr. 82-1965; 2000, Nr. 39-1092) 1 ar 2 priedėlius, plėtros pagrindus;

7.2. rengiami nacionalinio, regiono ir rajono lygmenų bendrojo teritorijų planavimo dokumentai ar esminiai jų pakeitimai;

7.3. planų ir programų įgyvendinimas susijęs su įsteigta ar potencialia „Natura 2000“ teritorija ar artima tokios teritorijos aplinka ir institucija, atsakinga už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka nustato, kad pagal 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos (92/43/EEB) dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos nuostatas tokio plano ar programos įgyvendinimas (individualiai ar kartu su kitais planais ir programomis) gali daryti reikšmingą poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms;

7.4. per atranką strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui atlikti nusprendžiama, kad privaloma atlikti konkretaus plano ar programos strateginį pasekmių aplinkai vertinimą.

IV. VERTINIMO PROCESO DALYVIAI IR JŲ FUNKCIJOS

8. Vertinimo proceso dalyviai yra:

8.1. planų ir programų rengimo organizatoriai;

8.2. vertinimo subjektai:

8.2.1. valstybės ir savivaldybės (-ių) institucijos, atsakingos už aplinkos apsaugą, sveikatos apsaugą, saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, kultūros vertybių apsaugą;

8.2.1.1. atliekant nacionalinio lygmens planų ir programų vertinimą:

8.2.1.1.1. Aplinkos ministerija;

8.2.1.1.2. Sveikatos apsaugos ministerija;

8.2.1.1.3. Saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos;

8.2.1.1.4. Kultūros ministerija;

8.2.1.1.5. apskričių viršinininkų administracijos;

8.2.1.2. atliekant regiono lygmens planų ir programų vertinimą:

8.2.1.2.1. Aplinkos ministerija ar jos įgaliota institucija;

8.2.1.2.2. Sveikatos apsaugos ministerija ar jos įgaliota institucija;

8.2.1.2.3. Saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos;

8.2.1.2.4. Kultūros ministerija ar jos įgaliota institucija;

8.2.1.2.5. apskrities viršininko administracija;

8.2.1.2.6. regiono teritorijoje esančios savivaldybės;

8.2.1.3. atliekant rajono ir vietovės lygmenų planų ir programų vertinimą:

8.2.1.3.1. atitinkamas Aplinkos ministerijos regiono aplinkos apsaugos departamentas;

8.2.1.3.2. atitinkamas Sveikatos apsaugos ministerijos teritorinis padalinys;

8.2.1.3.3. Saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos;

8.2.1.3.4. atitinkamas Kultūros ministerijos teritorinis padalinys;

8.2.1.3.5. rajono ar vietovės teritorijoje esančios savivaldybės;

8.3. visuomenė.

9. Vertinimo proceso dalyviai atlieka šias funkcijas:

9.1. planų ir programų rengimo organizatoriai savo lėšomis atlieka šiame Apraše jiems nustatytas vertinimo procedūras ir vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 7 d. nutarimu Nr. 388 „Dėl Ataskaitų, susijusių su Europos Sąjungos aplinkos sektoriaus teisės aktų įgyvendinimu, teikimo Europos Komisijai tvarkos patvirtinimo ir informacijos, kurios reikia ataskaitoms Europos aplinkos agentūrai parengti, teikimo“ (Žin., 2004, Nr. 53-1804) teikia duomenis, kurių reikia ataskaitoms Europos Komisijai rengti. Planų ir programų rengimo organizatoriai teisės aktų nustatyta tvarka gali sutartiniais pagrindais pasitelkti fizinius ar juridinius asmenis (toliau vadinama – konsultantai) vertinimui atlikti ir vertinimo dokumentams rengti;

9.2. vertinimo subjektai pagal kompetenciją nagrinėja vertinimo atrankos, vertinimo apimties nustatymo dokumentus ir vertinimo ataskaitas ir teikia išvadas dėl vertinimo ir vertinimo dokumentų kokybės. Kai planas ar programa vertinami dėl to, kad (individualiai ar kartu su kitais planais ir programomis) gali daryti reikšmingą poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms, institucija, atsakinga už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, pagal kompetenciją nagrinėja vertinimo apimties nustatymo dokumentus, vertinimo ataskaitas ir teikia išvadas dėl vertinimo ir vertinimo dokumentų kokybės, taip pat išvadas dėl plano ar programos, susijusios su įsteigtomis ar potencialiomis „Natura 2000“ teritorijomis, priėmimo ar patvirtinimo. Šios išvados planų ir programų rengimo organizatoriams privalomos;

9.3. visuomenė dalyvauja vertinant teritorijų planavimo dokumentų sprendinius Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatyme ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. rugsėjo 18 d. nutarime Nr. 1079 „Dėl Visuomenės dalyvavimo teritorijų planavimo procese nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 1996, Nr. 90-2099; 2004, Nr. 112-4189) nustatyta tvarka, o vertinant kitus planus ir programas – Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka.

V. ATRANKA STRATEGINIAM PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMUI ATLIKTI

10. Atrankos strateginiam pasekmių aplinkai vertinimui atlikti (toliau vadinama – atranka) tikslas – nuspręsti, ar privaloma atlikti konkretaus plano ar programos vertinimą.

11. Atrankos objektai yra:

11.1. šio Aprašo 7.1 ir 7.2 punktuose nurodyti planai ir programos, skirti nedideliems plotams tam tikroje vietovėje, taip pat neesminiai tokių planų ir programų pakeitimai;

11.2. kiti planai ir programos, nustatantys ūkinės veiklos projektų, kuriuos reikės derinti su atsakinga už aplinkos apsaugą institucija, plėtros pagrindus.

12. Teritorijų planavimo dokumentų atranka atliekama per teritorijų planavimo proceso parengiamąjį etapą.

13. Planų ir programų organizatoriai, laikydamiesi Aplinkos ministerijos nustatytos tvarkos ir atsižvelgdami į jų įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumo nustatymo kriterijus (1 priedas), atlieka atranką.

14. Atlikdamas atranką, plano ar programos rengimo organizatorius ar jo konsultantas parengia vertinimo atrankos dokumentą ir pateikia jį vertinimo subjektams pagal jų kompetenciją. Atrankos dokumente pateikiama nustatytosios apimties informacija apie rengiamą planą ar programą, teritorijos, kurioje gali kilti plano ar programos įgyvendinimo pasekmių, savybes, apie galimą plano ar programos įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumą.

15. Vertinimo subjektai išnagrinėja vertinimo atrankos dokumentą ir per 10 darbo dienų nuo jo gavimo raštu pateikia išvadas plano ar programos rengimo organizatoriui.

16. Plano ar programos rengimo organizatorius, sprenddamas, ar privaloma atlikti konkretaus plano ar programos vertinimą, vertinimo subjektų išvadas priima arba motyvuotai atmeta.

17. Apie priimtą sprendimą plano ar programos rengimo organizatorius raštu informuoja vertinimo subjektus ir šio Aprašo 9.3 punkte nurodytų teisės aktų nustatyta tvarka – visuomenę. Jeigu priimamas sprendimas, kad strateginis pasekmių aplinkai vertinimas nebus atliekamas, plano ar programos rengimo organizatorius vertinimo subjektams ir visuomenei praneša, kur galima susipažinti su motyvais, dėl kurių priimtas toks sprendimas.

VI. STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO APIMTIES NUSTATYMO DOKUMENTAS

18. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentas (toliau vadinama – vertinimo apimties nustatymo dokumentas) rengiamas visais atvejais, kai pagal šio Aprašo 7 punktą privaloma vertinti konkretaus plano ar programos įgyvendinimo pasekmes aplinkai.

19. Teritorijų planavimo dokumentų sprendinių vertinimo apimties nustatymo dokumentas rengiamas teritorijų planavimo dokumento koncepcijos nustatymo stadijoje.

20. Vertinimo apimties nustatymo dokumentą rengia ir teikia vertinimo subjektams pagal jų kompetenciją plano ar programos rengimo organizatorius ar jo konsultantas.

21. Vertinimo apimties nustatymo dokumente turi būti pateikta:

21.1. trumpas plano ar programos, o teritorijų planavimo dokumentų sprendinių vertinimo apimties nustatymo dokumente – koncepcijos kryptį ir jų alternatyvų aprašymas, pagrindiniai tikslai ir sąsaja su kitais planais ir programomis;

21.2. teritorijų, kurios gali būti reikšmingai paveiktos, trumpas aprašymas;

21.3. informacija apie tai, kokie aplinkos komponentai ir kokios pasekmės bus nagrinėjamos atliekant vertinimą;

21.4. informacija apie pasekmių aplinkai prognozavimo ir vertinimo metodus, kuriuos numatoma naudoti vertinimui atlikti.

22. Vertinimo subjektai išnagrinėja vertinimo apimties nustatymo dokumentą ir per 10 darbo dienų nuo jo gavimo raštu pateikia plano ar programos rengimo organizatoriui ar jo konsultantui išvadas dėl šio dokumento kokybės. Kai plano ar programos įgyvendinimas (individualiai ar kartu su kitais planais ir programomis) gali daryti reikšmingą poveikį

įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms, institucija, atsakinga už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, teikia išvadas dėl vertinimo apimties nustatymo dokumento kokybės. Šios išvados planų ir programų rengimo organizatoriams privalomos.

23. Plano ar programos rengimo organizatorius ar jo konsultantas išnagrinėja vertinimo subjektų išvadas ir atsižvelgdamas į jas papildo ir (arba) pataiso vertinimo apimties nustatymo dokumentą arba motyvuotai šias išvadas atmeta (išskyrus tuos atvejus, kai institucija, atsakinga už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, pateikia išvadas dėl vertinimo apimties nustatymo dokumento kokybės, kurios planų ir programų rengimo organizatoriams yra privalomos). Sprendimą dėl vertinimo subjektų išvadų atmetimo ir jo motyvų priima plano ar programos rengimo organizatorius.

VII. VERTINIMO ATASKAITA

24. Vertinimo ataskaitą (toliau vadinama – ataskaita) pagal vertinimo apimties nustatymo dokumentą rengia plano ar programos rengimo organizatorius ar jo konsultantas.

25. Ataskaitoje aprašomos ir įvertinamos plano ar programos, o jeigu vertinami teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai – koncepcijos kryptių ir jų alternatyvų įgyvendinimo galimos reikšmingos pasekmės aplinkai, išsamiai išnagrinėjami visi vertinimo apimties nustatymo dokumente numatyti klausimai ir pateikiama informacija, nurodyta šio Aprašo 2 priede. Reikalaujamos informacijos apimtis ir išsamumas priklauso nuo plano ar programos tikslų, geografinės aprėpties, plano ar programos turinio ir išsamumo, su planu ar programa susijusių sprendimų priėmimo ir planavimo lygmenis.

26. Kai rengiami skirtingo planavimo lygmens planai ir programos, jų rengimo organizatoriai, siekdami išvengti dviejopo vertinimo, gali rengiamai ataskaitai tiesiogiai naudoti anksčiau atlikto aukštesnio planavimo lygmens planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo rezultatus, jeigu tenkinamos visos šios sąlygos:

26.1. rengiamo plano ar programos sprendiniai nekeičia aukštesniojo planavimo lygmens planų ir programų sprendinių;

26.2. anksčiau atliktas aukštesniojo planavimo lygmens planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimas išsamus;

26.3. per laikotarpį nuo anksčiau atlikto aukštesniojo planavimo lygmens planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo iki atliekamo vertinimo neįvyksta esminių vertinamos aplinkos pokyčių.

27. Plano ar programos rengimo organizatorius šio Aprašo 9.3 punkte nurodytą teisės aktų nustatyta tvarka konsultuojasi su visuomene ir pateikia jai parengtą ataskaitą ir plano ar programos projektą, o jeigu vertinami teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai – ataskaitą ir plano koncepcijos nustatymo stadijoje parengtus sprendinius.

28. Plano ar programos rengimo organizatorius ar jo konsultantas išnagrinėja visuomenės pasiūlymus ir atsižvelgdamas į juos papildo ir (arba) pataiso ataskaitą arba motyvuotai šiuos pasiūlymus atmeta. Sprendimą dėl visuomenės pasiūlymų atmetimo ir jo motyvų priima plano ar programos rengimo organizatorius.

29. Plano ar programos rengimo organizatorius ar jo konsultantas, atlikęs konsultacijų su visuomene procedūras, pateikia ataskaitą ir plano ar programos projektą, o jeigu vertinami teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai – ataskaitą ir plano koncepcijos kryptis vertinimo subjektams.

30. Vertinimo subjektai pagal kompetenciją išnagrinėja ataskaitą ir plano ar programos projektą, o jeigu vertinami teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai – ataskaitą ir koncepcijos kryptis ir per 25 darbo dienas nuo ataskaitos ir plano ar programos projekto, o jeigu vertinami teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai – ataskaitos ir koncepcijos kryptių gavimo raštu pateikia plano ar programos rengimo organizatoriui ar jo konsultantui išvadas dėl plano ar programos projekto arba plano koncepcijos kryptių, vertinimo ir ataskaitos kokybės. Vertinimo subjektai, įvertinę plano ar programos sudėtingumą, turi teisę pratęsti iki 50 darbo dienų išvadų pateikimo terminą, apie tai raštu nurodę plano ar programos rengimo organizatoriui ar jo konsultantui. Kai planas ar programa vertinami dėl to, kad (individualiai ar kartu su kitais planais ir programomis) gali daryti reikšmingą poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms, institucija, atsakinga už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, teikia išvadas dėl vertinimo ir vertinimo ataskaitos kokybės, galimybių priimti ar patvirtinti planą ar programą. Šios išvados planų ir programų rengimo organizatoriams privalomos.

31. Plano ar programos rengimo organizatorius ar jo konsultantas išnagrinėja vertinimo subjektų išvadas ir atsižvelgdamas į jas papildo ir (arba) pataiso ataskaitą ir (arba) plano ar programos projektą ar plano koncepcijos kryptis arba motyvuotai šias išvadas atmeta (išskyrus tuos atvejus, kai institucija, atsakinga už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, pateikia išvadas dėl vertinimo ir vertinimo ataskaitos kokybės, galimybių priimti ar patvirtinti planą ar programą, kurios planų ir programų rengimo organizatoriams privalomos). Sprendimą dėl vertinimo subjektų išvadų atmetimo ir jo motyvų priima plano ar programos rengimo organizatorius.

VIII. TARPVALSTYBINĖS KONSULTACIJOS

32. Kai atliekant vertinimą paaiškėja, kad Lietuvos Respublikoje rengiamų planų ir programų įgyvendinimo pasekmės gali būti reikšmingos kitos Europos Sąjungos valstybės narės aplinkai, arba kita Europos Sąjungos valstybė narė,

kurioje gali būti reikšmingų pasekmių, pareikalauja, plano ar programos projektas ir atitinkama vertinimo ataskaita tokiai valstybei pateikiama prieš priimant ir (arba) tvirtinant minėtąjį planą ar programą.

33. Europos Sąjungos valstybė narė, kurioje gali būti reikšmingų pasekmių, gavusi šio Aprašo 32 punkte nurodytą plano ar programos projektą ir atitinkamą vertinimo ataskaitą, praneša, ar pageidauja pradėti konsultacijas prieš priimant ir (arba) tvirtinant minėtąjį planą ar programą.

34. Jeigu Europos Sąjungos valstybė narė, kurioje gali būti reikšmingų pasekmių, praneša, kad pageidauja pradėti šio Aprašo 33 punkte nurodytas konsultacijas, susitariama dėl pagrįstos jų trukmės ir pradedama konsultuotis dėl galimų plano ar programos įgyvendinimo tarpvalstybinių pasekmių aplinkai ir priemonių šioms pasekmėms sumažinti arba pašalinti.

35. Per tokias konsultacijas susitariama, kaip užtikrinti, kad Europos Sąjungos valstybės narės, kurioje gali būti reikšmingų pasekmių, institucijos, kurios dalyvauja atliekant strateginį pasekmių aplinkai vertinimą, taip pat visuomenė būtų informuotos ir galėtų per pagrįstai nustatytą laiką pateikti išvadas ir pasiūlymus (nustatoma išsami tvarka).

IX. SPRENDIMO PRIĖMIMAS

36. Plano ar programos rengimo organizatorius, rengdamas galutinį plano ar programos projekto variantą, prieš priimdamas sprendimą dėl plano ar programos patvirtinimo arba teikdamas planą ar programą tvirtinti Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka, o jeigu rengiami teritorijų planavimo dokumentai – teritorijų planavimo dokumento koncepcijos nustatymo stadijoje pasirinkdamas tinkamiausią koncepcijos alternatyvą, atsižvelgia į vertinimo ataskaitoje pateiktą informaciją, vertinimo subjektų išvadas ir visuomenės pasiūlymus, taip pat tarpvalstybinių konsultacijų, jeigu jos vyko, rezultatus. Kai plano ar programos įgyvendinimas gali sukelti reikšmingų neigiamų pasekmių įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms, plano ar programos rengimo organizatorius privalo vadovautis institucijos, atsakingos už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, išvada dėl galimybės priimti ar patvirtinti šį planą ar programą.

37. Jeigu nustatoma, kad plano ar programos įgyvendinimas sukels reikšmingų neigiamų pasekmių įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms ir nėra alternatyvių plano ar programos sprendinių, planas ar programa gali būti tvirtinami ir įgyvendinami tik tais atvejais, kai jų sprendiniai susiję su žmonių sveikata ar sauga, tam tikrų aplinkos komponentų išsaugojimu arba atsižvelgiant į Europos Komisijos nuomonę kitomis svarbiomis priežastimis. Tokiais atvejais turi būti numatomos ir įgyvendinamos visos įmanomos kompensacijos priemonės, būtinos įsteigtų ar potencialių „Natura 2000“ teritorijų tinklo vientisumui išsaugoti. Apie šias kompensacijos priemones institucijos, atsakingos už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, informuoja Europos Komisiją.

38. Plano ar programos rengimo organizatorius apie priimtą sprendimą informuoja visuomenę šio Aprašo 9.3 punkte nurodytų teisės aktų nustatyta tvarka, o vertinimo subjektus ir Europos Sąjungos valstybes, dalyvavusias tarpvalstybinėse konsultacijose, jeigu jos vyko, – Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka ir praneša, kaip galima susipažinti su šio Aprašo 39 punkte nurodyta informacija.

39. Plano ar programos rengimo organizatorius užtikrina, kad vertinimo subjektai, visuomenė ir Europos Sąjungos valstybės, dalyvavusios tarpvalstybinėse konsultacijose, teisės aktų nustatyta tvarka galėtų susipažinti su:

39.1. priimtu planu ar programa;

39.2. numatytomis plano ar programos įgyvendinimo pasekmių monitoringo priemonėmis;

39.3. aprašymu, kuriame būtų glaustai nurodyta:

39.3.1. kaip aplinkos apsaugos klausimai atsispindi plane ar programoje;

39.3.2. kaip priimant sprendimą atsižvelgta į vertinimo ataskaitoje pateiktą informaciją, vertinimo subjektų išvadas, visuomenės pasiūlymus;

39.3.3. kaip priimant sprendimą atsižvelgta į tarpvalstybinių konsultacijų rezultatus, jeigu jos vyko;

39.3.4. kodėl atsižvelgiant į kitas svarstytas alternatyvas pasirinkta priimtoji plano, programos ar teritorijų planavimo dokumento koncepcijos alternatyva.

X. STEBĖSENA (MONITORINGAS)

40. Planų ir programų įgyvendinimo pasekmių aplinkai stebėseną (monitoringą) vykdoma valstybiniu, savivaldybių ir ūkio subjektų lygmenimis Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymo (Žin., 1997, Nr. 112-2824) nustatyta tvarka, kad, be kita ko, būtų laiku nustatytos nenumatytos reikšmingos neigiamos pasekmės aplinkai ir imtasi tinkamų veiksmų susidariusiai padėčiai ištaisyti.

41. Kai tam tikros nenumatytos neigiamos reikšmingos pasekmės aplinkai siejamos su konkrečiu planavimo dokumento sprendiniu įgyvendinimu, stebėseną (monitoringą) vykdoma institucija informuoja apie jas plano ar programos rengimo organizatorių ir pateikia jam būtinus duomenis, kuriais remdamasis plano ar programos rengimo organizatorius numato tolesnius veiksmus susidariusiai padėčiai ištaisyti.

42. Kai Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimo Nr. 635 „Dėl Detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo ir sutarties sudarymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 86-3120)

nustatyta tvarka, atvejais ir sąlygomis savivaldybė sudaro detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo žemės savininkui, valdytojui ar naudotojui sutartį, stebėseną (monitoringą) vykdo savivaldybės administracijos direktorius.

XI. ATASKAITŲ RENGIMAS IR TEIKIMAS EUROPOS KOMISIJAI

43. Aplinkos ministerija pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 7 d. nutarimą Nr. 388 vykdo institucijos, atsakingos už ataskaitų rengimą ir teikimą Europos Komisijai, funkcijas.

XII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

44. Ginčai dėl vertinimo išvadų, planų ir programų priėmimo ir tvirtinimo nagrinėjami įstatymų nustatyta tvarka.

PLANŲ IR PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMO PASEKMIŲ APLINKAI REIŠKŠMINGUMONUSTATYMO KRITERIJAI

1. Planų ir programų įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumo kriterijai, nustatomi pagal šiuos aspektus:
 - 1.1. planų ir programų reikšmę integruojant aplinkos apsaugos klausimus, ypač siekiant skatinti darnų vystymąsi;
 - 1.2. planų ir programų reikšmę įgyvendinant nacionalinius ir Europos Bendrijos aplinkos apsaugos teisės aktus;
 - 1.3. su planais ir programomis susijusias aplinkos apsaugos problemas;
 - 1.4. kokių mastu planai ir programos sukuria ūkinės veiklos pagrindus, atsižvelgiant į vietą, pobūdį, dydį ir veiklos sąlygas arba išteklių poreikį;
 - 1.5. kaip planai ir programos veikia kitus planus ir programas, atsižvelgiant į planų, programų ir sprendimų lygmenis.
2. Planų ir programų įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumo kriterijai, nustatomi pagal pasekmių pobūdį ir teritorijos, kurioje gali kilti pasekmių, savybes:
 - 2.1. pasekmių tikimybę, trukmę, dažnumą ir grįžtamumą;
 - 2.2. kaupiamąjį (akumuliacinį) pasekmių pobūdį;
 - 2.3. tarpvalstybinį pasekmių pobūdį;
 - 2.4. poveikį visuomenės sveikatai arba aplinkai;
 - 2.5. pasekmių dydį ir erdvinį mastą (pasekmių visuomenės sveikatai mastą ir teritorijos dydį);
 - 2.6. pasekmes teritorijoms ar kraštovaizdžiams, kuriems suteiktas nacionalinis, Europos Bendrijos arba kitoks tarp-
tautinis apsaugos statusas;
 - 2.7. teritorijos, kuriose planų ir programų sprendiniai gali sukelti pasekmių, savybes, susijusias su:
 - 2.7.1. teritorijoje randamų europinės svarbos saugomų rūšių ir (ar) natūralių buveinių, kitų gamtinių savybių ir kultūros paveldo (vertybių) išsaugojimu;
 - 2.7.2. aplinkos kokybės normų arba ribinių verčių viršijimu;
 - 2.7.3. intensyviu žemės naudojimu.

PRIVALOMASTRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO ATASKAITOS SUDĖTIS

- Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitoje turi būti pateikta ši informacija:
1. Plano ar programos turinys, pagrindiniai tikslai ir sąsaja su kitais planais ir programomis.
 2. Esama aplinkos būklė ir jos pokyčiai, jeigu planas ar programa nebus įgyvendinti.
 3. Teritorijų, kurios gali būti reikšmingai paveiktos, aplinkos charakteristikos.
 4. Su planu ar programa susijusios aplinkos apsaugos problemos, ypač atkreipiant dėmesį į problemas, susijusias su aplinkos apsaugai svarbiomis teritorijomis.
 5. Tarpautiniu, Europos Bendrijos arba nacionaliniu lygmeniu nustatyti aplinkos apsaugos tikslai, susiję su planu ar programa, kaip rengiant planą ar programą atsižvelgta į šiuos tikslus ir aplinkos apsaugą.
 6. Galimos reikšmingos tiesioginės, netiesioginės, kaupiamosios, sąveikaujančios (sinergetinės), trumpalaikės, vidutinės trukmės, ilgalaikės, nuolatinės, laikinos, teigiamos ir neigiamos pasekmės aplinkai, taip pat biologinei įvairovei, visuomenei ir jos sveikatai, gyvūnijai, augalijai, dirvožemiui, vandeniui, orui, klimatui, materialiajam turtui, kultūros paveldui (įskaitant architektūrinį ir archeologinį paveldą), kraštovaizdžiui ir šių veiksmų tarpusavio sąveikai.
 7. Priemonės plano ar programos įgyvendinimo reikšmingoms neigiamoms pasekmėms aplinkai išvengti, sumažinti ar kompensuoti.
 8. Pasirinktų plano ar programos alternatyvų aprašymas, priežastys, dėl kurių pasirinktos svarstytyos plano ar programos alternatyvos.
 9. Vertinimo, įskaitant visus sunkumus (techninius trūkumus arba nepakankamas praktines žinias ir įgūdžius), su kuriais susidurta kaupiant reikiamą informaciją, aprašymas.
 10. Numatytų taikyti stebėsenos (monitoringo) priemonių aprašymas.
 11. Šio priedo 1–10 punktuose nurodytos informacijos santrauka.

9.2.

**Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsaky-
mu Nr. D1-456 patvirtintas *Planų ir programų atrankos dėl strateginio
pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas* (Žin., 2004, Nr. 136-4971)**

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTRAS

**ĮSAKYMAS
DĖL PLANŲ IR PROGRAMŲ ATRANKOS DĖL STRATEGINIO PASEKMIŲ
APLINKAI VERTINIMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO**

2004 m. rugpjūčio 27 d. Nr. D 1 - 456
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimo Nr. 967 „Dėl Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 130 - 4650) 5.1 punktu ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 22 d. nutarimu Nr. 1138 (Žin., 1998, Nr. 84-2353; 2002, Nr. 20-766), 11.5 punktu,

T v i r t i n u Planų ir programų atrankos dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašą (pridedama).

Ministras

Arūnas Kundrotas

PLANŲ IR PROGRAMŲ ATRANKOS DĖL STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO TVARKOS APRAŠAS

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šis Planų ir programų atrankos dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) skirtas planų ir programų rengimo organizatoriams ar jų konsultantams, atliekant atranką dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo, taip pat strateginio pasekmių aplinkai vertinimo subjektams bei visuomenei.

2. Atrankos objektai yra:

2.1. planai ir programos, kurios yra skirtos pramonės, energetikos, transporto, telekomunikacijų, turizmo, žemės ūkio, miškų ūkio, žuvininkystės, vandens ūkio vystymui (plėtrai), atliekų tvarkymui, žemės naudojimui (paskirčiai) nustatyti ar teritorijoms planuoti, ir sąlygoja ūkinės veiklos projektų, įrašytų į Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 ar 2 priedėlius, vystymo pagrindus, tačiau yra taikomos nedideliuose plotuose vietovės lygmeniu, bei neesminiai tokių planų ir programų pakeitimai;

2.2. nacionalinio, regiono ir rajono lygmenų bendrojo teritorijų planavimo dokumentų neesminiai pakeitimai.

2.3. kiti planai ir programos, kurios nustato ūkinės veiklos projektų, kuriuos reikės derinti su už aplinkos apsaugą atsakinga institucija, vystymo pagrindus.

3. Atrankos tikslai:

3.1. nustatyti, ar plano arba programos įgyvendinimas gali daryti reikšmingas neigiamas pasekmes aplinkai;

3.2. nustatyti, ar strateginis pasekmių aplinkai vertinimas yra privalomas konkrečiam planui, programai ar jos pakeitimui;

3.3. užtikrinti, kad aplinkos apsaugos klausimai būtų nagrinėjami ankstyviausiame planavimo etape, numatant neigiamų pasekmių prevencijos ir išvengimo priemones.

II. NUORODOS

4. Tvarkos apraše pateikiamos nuorodos į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimą Nr. 967 „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004 Nr. 130 – 4650) [1].

III. SĄVOKOS

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos „**planai ir programos**“, „**planų ir programų rengimo organizatoriai**“, „**atranka dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo**“, „**strateginis pasekmių aplinkai vertinimas**“ ir kt. atitinka Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarime Nr. 967 „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ apibrėžtas sąvokas [1].

IV. ATRANKOS DALYVIAI

6. Atrankos dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dalyviai yra plano ar programos rengimo organizatorius ar jo konsultantas, strateginio pasekmių aplinkai vertinimo subjektai (valstybės bei savivaldybės (-ių) institucijos, atsakingos už aplinkos apsaugą, sveikatos apsaugą, saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą, kultūros vertybių apsaugą, (toliau – Vertinimo subjektai)) bei visuomenė.

V. ATRANKOS ATLIKIMAS

7. Plano ar programos rengimo organizatorius ar jo konsultantas parengia Plano ar programos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo atrankos dokumentą (toliau – Vertinimo atrankos dokumentą), kuris yra sudarytas iš Plano ar programos rengimo organizatoriaus pateikiamos informacijos (1 priedas) bei užpildytos Plano ar programos įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumo lentelės (3 priedas).

8. Šios Tvarkos aprašo 3 priedo (Plano ar programos įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumo lentelės) pildymo tvarka:

8.1. Plano ar programos sprendiniai suskirstomi į grupes (sektorius), pvz., pramonės plėtra, transporto infrastruktūros plėtra, turizmo plėtra ir pan. Sprendinių grupių pavadinimai įrašomi lentelės eilutėje „Plano ar programos sprendiniai“;

8.2. Lentelės antrame, trečiame ir t.t. stulpeliuose (stulpelių skaičius priklauso nuo plano ar programos sprendinių grupių skaičiaus) sutartiniais ženklais pažymima, ar tikėtinos kiekvienos sprendinių grupės įgyvendinimo reikšmingos pasekmės atskiriems aplinkos komponentams bei jų tarpusavio sąveikai (aplinkos komponentai išvardyti pirmame lentelės stulpelyje). Naudojami šie sutartiniai ženklai:

- + tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės;
- tikėtinos reikšmingos neigiamos pasekmės;
- + / - tikėtinos tiek teigiamos, tiek neigiamos pasekmės;
- 0 nenumatoma nei teigiamų, nei neigiamų reikšmingų pasekmių;
- ? nepakanka informacijos.

Dėl plano ar programos sprendinių grupių įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumo apsisprendžiama atsižvelgiant į šio Tvarkos aprašo 2 priede pateiktus reikšmingumo nustatymo kriterijus. Būtina atsižvelgti ne tik į visas reikšmingumo nustatymo kriterijų grupes (planų ir programų savybes, pasekmių savybes bei teritorijos, kuriai gali būti daromos pasekmės, savybes), bet ir į jų tarpusavio sąveiką;

8.3. Paskutiniame lentelės stulpelyje pateikiamos pastabos bei pagrindiniai motyvai, dėl kurių plano ar programos rengimo organizatorius ar jo konsultantas vienaip ar kitaip nusprendė dėl plano ar programos sprendinių grupės įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumo.

9. Jei bent vienam aplinkos komponentui yra tikėtinos reikšmingos neigiamos pasekmės, strateginis pasekmių aplinkai vertinimas yra privalomas.

10. Jei nepakanka informacijos nustatyti, ar rengiamo plano ar programos įgyvendinimo pasekmės gali būti reikšmingos, plano ar programos rengimo organizatorius privalo šią informaciją gauti savo pasirinktais metodais arba atlikti strateginį pasekmių aplinkai vertinimą.

11. Parengtą Plano ar programos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo atrankos dokumentą plano ar programos rengimo organizatorius ar jo konsultantas pateikia Vertinimo subjektams, kurie pagal savo kompetenciją per 10 darbo dienų nuo jo gavimo raštu pateikia plano ar programos rengimo organizatoriui arba jo konsultantui išvadas.

12. Vertinimo subjektai pateikia motyvuotas išvadas ir/ar motyvus, dėl kurių turėtų arba neturėtų būti atliekamas konkretaus plano ar programos strateginis pasekmių aplinkai vertinimas.

13. Plano ar programos rengimo organizatorius, nusprenddamas, ar bus atliekamas konkretaus plano ar programos strateginis pasekmių aplinkai vertinimas, priima Vertinimo subjektų išvadas arba jas motyvuotai atmeta.

14. Plano ar programos rengimo organizatorius, nusprendęs, ar bus atliekamas konkretaus plano ar programos strateginis pasekmių aplinkai vertinimas, apie savo priimtą sprendimą raštu informuoja Vertinimo subjektus bei teisės aktų nustatyta tvarka – visuomenę. Jei priimamas sprendimas, kad strateginis pasekmių aplinkai vertinimas nebus atliekamas, plano ar programos rengimo organizatorius, informuodamas Vertinimo subjektus bei visuomenę, praneša, kur galima susipažinti su motyvais, dėl kurių buvo priimtas toks sprendimas.

PLANŲ IR PROGRAMŲ ORGANIZATORIAUS PATEIKIAMA INFORMACIJA

1. Informacija apie planų ir programų rengimo organizatorių:

- 1.1. Pavadinimas (vardas, pavardė);
- 1.2. Adresas, telefonas, faksas, elektroninio pašto adresas;
- 1.3. Kita informacija.

2. Informacija apie planą ar programą:

- 2.1. Plano ar programos pavadinimas;
- 2.2. Plano ar programos pagrindiniai tikslai;
- 2.3. Plano ar programos sąsaja su kitais planais ar programomis;
- 2.4. Plano ar programos alternatyvų aprašymas;
- 2.5. Kita informacija.

3. Informacija apie numatomą plano ar programos įgyvendinimo vietą:

- 3.1. Informacija apie numatomas alternatyvias plano ar programos įgyvendinimo vietas;
- 3.2. Informacija apie kiekvieną numatomą plano ar programos įgyvendinimo vietą:
 - 3.2.1. Teritorijos apsaugos statusas;
 - 3.2.2. Ar teritorijoje randamos saugomos gyvūnų ar augalų rūšys ir/ar natūralios buveinės, kitos saugotinos gamtinės ar kultūros paveldo vertybės;
 - 3.2.3. Ar plano arba programos įgyvendinimas gali sąlygoti teritorijos aplinkos kokybės normų viršijimą;
 - 3.2.4. Ar teritorija yra jautri ir (arba) vertinga aplinkos apsaugos požiūriu;
 - 3.2.5. Kita informacija.

4. Informacija apie plano ar programos įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumą pateikiama, užpildant šios Tvarkos aprašo 3 priede pateiktą lentelę.

5. Kita informacija:

- 5.1. Informacija apie priemones, numatytas neigiamų pasekmių aplinkai prevencijai vykdyti, pasekmėms sumažinti ar kompensuoti;
- 5.2. Informacija apie galimą visuomenės nepasitenkinimą planu ar programa.

PLANŲ IR PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMO PASEKMIŲ APLINKAI REIŠKŠMINGUMONUSTATYMO KRITERIJAI

1. Planų ir programų įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumo kriterijai, nustatomi pagal šiuos aspektus:

1.1. Planų ir programų reikšmę integruojant aplinkos apsaugos klausimus, ypač siekiant skatinti darnų vystymąsi. Atsižvelgiama į tai, ar plano arba programos sprendiniai yra skirti aplinkos apsaugos klausimams spręsti, ar aplinkos komponentams išsaugoti (atkurti). Taip pat atsižvelgiama į tai, ar plano arba programos sprendiniai numato darnaus vystymosi principų įgyvendinimą šalyje. Abu šie aspektai sąlygoja tikėtinas teigiamas plano arba programos įgyvendinimo pasekmes aplinkai;

1.2. Planų ir programų reikšmę įgyvendinant nacionalinius ir Europos Bendrijos aplinkos apsaugos teisės aktus. Svarbu turėti omenyje, kad net ir tuo atveju, kai plano arba programos sprendiniai yra skirti aplinkos apsaugos teisės aktų reikalavimų įgyvendinimui (pvz., atliekų tvarkymas, nuotekų tvarkymas), jų įgyvendinimas gali sąlygoti tiek teigiamas, tiek neigiamas reikšmingas pasekmes aplinkai;

1.3. Su planais ir programomis susijusias aplinkos apsaugos problemas. Atsižvelgiama ne tik į tai, ar plano arba programos sprendiniai gali sąlygoti aplinkos apsaugos problemas (tikėtinos neigiamos reikšmingos pasekmės aplinkai), bet ir į tai, ar plano arba programos sprendiniai yra skirti tokioms problemoms spręsti ar jų išvengti (tikėtinos teigiamos reikšmingos pasekmės aplinkai);

1.4. Kokių mastu planai ir programos sukuria ūkinės veiklos vykdymo pagrindus, atsižvelgiant į vietą, pobūdį, dydį ir veiklos sąlygas arba išteklių poreikius. Jei plano arba programos sprendiniai yra skirti vienos ar kelių ūkinės veiklos rūšių plėtrai planuoti (pvz., nustatant būsimų ūkinės veiklos rūšių vietas, jų pobūdį, apimtį ar pan.), labai tikėtina, kad tai sąlygos reikšmingas neigiamas pasekmes aplinkai, todėl tai yra labai svarbus aspektas priimant atrankos sprendimą dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo reikalingumo;

1.5. Kokių mastu planai ir programos daro įtaką kitiems planams ir programoms, atsižvelgiant į planų ir programų bei sprendimų lygmenis. Priklausomai nuo planavimo lygmens, planai ir programos gali tiesiogiai sąlygoti kitų žemesnio lygmens planų ar programų rengimą, t.y. žemesnio lygmens planų arba programų sprendiniais siekiama įgyvendinti aukštesnio lygmens planų arba programų nustatytus tikslus. Pasekmių aplinkai atžvilgiu, kuo daugiau planas ar programa sudaro prielaidų konkretesniems, žemesnio lygmens planavimo dokumentams rengti, tuo labiau tikėtina, kad tokio plano ar programos įgyvendinimas darys reikšmingas pasekmes aplinkai.

2. Planų ir programų įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumo kriterijai, nustatomi pagal pasekmių pobūdį ir teritorijos, kurioje gali kilti pasekmių, savybes:

2.1. Pasekmių tikimybę, trukmę, dažnumą ir grįžtamumą;

2.2. Kaupiamąjį (akumuliacinį) pasekmių pobūdį;

2.3. Tarpvalstybinį pasekmių pobūdį;

2.4. Poveikį visuomenės sveikatai arba aplinkai. Šis aspektas yra susijęs tiek su poveikiu, kuris gali būti daromas įgyvendinant planą arba programą taip, kaip tai buvo numatyta, tiek su poveikiu, kuris yra susijęs su galimomis avarinėmis situacijomis ar kitais rizikos faktoriais;

2.5. Pasekmių dydį ir erdvinį mastą (įskaitant pasekmių visuomenės sveikatai ir aplinkai mastą bei teritorijos dydį).

3. Teritorijos, kuriai gali būti daromos pasekmės, savybės, ypač atsižvelgiant į:

3.1. Teritorijos ar kraštovaizdžių nacionalinį ar tarptautinį apsaugos statusą;

3.2. Teritorijoje randamas europinės svarbos saugomas rūšis ir/ar natūralias buveines, kitas saugotinas gamtines savybes bei kultūros paveldą (vertybes);

3.3. Galimą (ar jau esamą) aplinkos kokybės normų arba ribinių verčių viršijimą. Atsižvelgiama į esamą aplinkos būklę, t.y. pasekmių reikšmingumas nustatomas kompleksiskai, atsižvelgiant į foninę taršą ir galimą aplinkos kokybės normų viršijimą, susijusį su plano arba programos įgyvendinimu;

3.4. Intensyvų žemės naudojimą. Atsižvelgiama į tai, ar teritorija dėl poveikio, susijusio su žemės ūkio ar miškininkystės veikla, yra tapusi ypač jautri papildomiems poveikiams (pasekmėms);

3.5. Teritorijos natūralumo laipsnį;

3.6. Teritorijos apsauginę (buferinę) funkciją;

3.7. Gamtinį karkasą.

**PLANO AR PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PASEKMIŲ
APLINKAI REIKŠMINGUMAS**

Aplinkos komponentai	Plano ar programos sprendiniai ¹			Motyvai, pastabos
	<i>Pvz., pramonės plėtra</i>	<i>Pvz., transporto infrastruktūros plėtra</i>	<i>Kitos sprendinių grupės (įterpiami papildomi stulpeliai)</i>	
	Plano ar programos sprendinių įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumas ²			
Paviršinis vanduo				
Požeminis vanduo				
Aplinkos oras				
Klimato veiksniai				
Dirvožemis				
Natūralios buveinės ir biologinė įvairovė (įsk. pasekmes gyvūnijai ir augalijai)				
Kraštovaizdis				
Kultūros paveldas				
Materialiniai antropogeniniai išteklių				
Neatsinaujinantys ir atsinaujinantys gamtos išteklių				
Žmonių sveikata				
Žmonių gerovė				
Žmonių saugumas				
Aplinkos komponentų ir pasekmių jiems tarpusavio sąveika				

¹ Plano ar programos sprendiniai skirstomi į grupes, pvz., pramonės plėtra, transporto infrastruktūros plėtra, turizmo plėtra ir pan.

² + tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės
- tikėtinos reikšmingos neigiamos pasekmės
+/- tikėtinos tiek teigiamos, tiek neigiamos pasekmės
0 nenumatoma nei teigiamų, nei neigiamų reikšmingų pasekmių
? nepakanka informacijos

9.3.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. D 1 - 455 patvirtintas *Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarkos aprašas* (Žin., 2004, Nr. 136-4970)

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTRAS

**ĮSAKYMAS
DĖL VISUOMENĖS DALYVAVIMO PLANŲ IR PROGRAMŲ
STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO PROCEDŪROSE BEI
VERTINIMO SUBJEKTŲ IR EUROPOS SĄJUNGOS VALSTYBIŲ NARIŲ
INFORMAVIMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO**

2004 m. rugpjūčio 27 d. Nr. D 1 - 455
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimo Nr. 967 „Dėl Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 130 - 4650) 5.2 punktu ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 22 d. nutarimu Nr. 1138 (Žin., 1998, Nr. 84 - 2353; 2002, Nr. 20 - 766), 11.5 punktu,

T v i r t i n u Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarkos aprašą (pridedama).

Ministras

Arūnas Kundrotas

**VISUOMENĖS DALYVAVIMO PLANŲ IR PROGRAMŲ STRATEGINIO
PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO PROCEDŪROSE BEI VERTINIMO
SUBJEKTŲ IR EUROPOS SĄJUNGOS VALSTYBIŲ NARIŲ INFORMAVIMO
TVARKOS APRAŠAS**

I. BENDROJI DALIS

1. Šis Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) reglamentuoja visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarką.

2. Visuomenė teritorijų planavimo dokumentų sprendinių strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procese dalyvauja Teritorijų planavimo įstatymo (Žin., 1995, Nr. 107 - 2391; 2004, Nr. 21 - 617) bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintų Visuomenės dalyvavimo teritorijų planavimo procese nuostatų (Žin., 1996, Nr.90 - 2099; 2004, Nr. 112 - 4189) nustatyta tvarka.

3. Šio Tvarkos aprašo tikslas – užtikrinti, kad pagal nustatytą tvarką visuomenei bus suteiktos galimybės dalyvauti planų ar programų strateginiame pasekmių aplinkai vertinime (toliau – SPAV), su ja bus konsultuojamasi ir ji galės dalyvauti viešame SPAV ataskaitos aptarime ir jai bus suteikta galimybė susipažinti su priimtais sprendimais dėl plano ar programos priėmimo ir (arba) patvirtinimo.

4. Šis Tvarkos aprašas privalomas visiems planų ir programų SPAV proceso dalyviams.

5. Visuomenės dalyvavimo procedūros yra:

5.1. pranešimas apie planų ar programų SPAV;

5.2. viešas supažindinimas su planų ar programų SPAV ataskaita bei plano ar programos projektu;

5.3. informavimas apie priimtą sprendimą dėl plano ar programos patvirtinimo.

6. Visuomenės dalyvavimo procedūras bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos narių informavimą savo lėšomis organizuoja plano ar programos organizatorius.

II. NUORODOS

7. Tvarkos apraše pateikiamos nuorodos į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimą Nr. 967 „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 130 - 4650) [1].

III. SĄVOKOS

8. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos „**planai ir programos**“, „**planų ir programų rengimo organizatoriai**“, „**strateginis pasekmių aplinkai vertinimas**“, „**visuomenė**“ ir kt. atitinka Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarime Nr. 967 „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 130 - 4650) apibrėžtas sąvokas [1].

IV. PRANEŠIMAS APIE PLANŲ IR PROGRAMŲ STRATEGINĮ PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMĄ

9. Plano ar programos rengimo organizatorius, parengęs SPAV atrankos dokumentą ir priėmęs sprendimą, ar privaloma atlikti SPAV per 10 darbo dienų, o tais atvejais, kai SPAV privalomas be atrankos procedūros, – pradėjęs rengti SPAV apimties nustatymo dokumentą, informuoja visuomenę paskelbdamas miesto (-ų) ar rajono (-ų), kurių teritorijose rengiami planai ir programos, spaudoje, plano ar programos rengimo organizatoriaus internetiniame puslapyje, o, kai planai ir programos rengiami nacionaliniu lygiu, – regioninėje ir respublikinėje spaudoje, šią informaciją:

10.1. plano ar programos rengimo organizatoriaus pavadinimą;

10.2. plano ar programos pavadinimą, rengimo pradžią ir tikslą;

10.3. ar bus atliekamas rengiamo plano ar programos SPAV, jeigu nebus, – kur galima susipažinti su motyvais, dėl kurių buvo priimtas toks sprendimas;

- 10.4. kam, kokių adresu, iki kada ir kokių būdu galima teikti pasiūlymus.
11. Visuomenė, teikdama pasiūlymus, privalo nurodyti:
 - 11.1. vardą, pavardę (pavadinimą), adresą;
 - 11.2. motyvus, kuriais pagrindžiamas pasiūlymas;
 - 11.3. pasiūlymo teikimo datą.
12. Visus iš visuomenės gautus pasiūlymus plano ar programos rengimo organizatorius išnagrinėja, įvertina ir priima sprendimą, ar atsižvelgti į pasiūlymus, ar juos atmesti.

V. VIEŠAS SUPAŽINDINIMAS SU PLANO AR PROGRAMOS STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO ATASKAITA BEI PLANO AR PROGRAMOS PROJEKTU

13. Plano ar programos rengimo organizatorius, parengęs SPAV ataskaitą bei plano ar programos projektą, ne vėliau kaip 20 darbo dienų iki viešo supažindinimo informuoja visuomenę 9 punkte nurodytose informavimo priemonėse paskelbdamas šią informaciją:
 - 13.1. plano ar programos rengimo organizatoriaus pavadinimą;
 - 13.2. kad buvo atliktas plano ar programos SPAV;
 - 13.3. kada plano ar programos rengimą organizavusioje institucijoje (ar kitoje skelbime nurodytoje vietoje) visuomenė gali susipažinti su plano ar programos projektu bei SPAV ataskaita;
 - 13.4. kam, iki kada, kokių adresu ir kokių būdu galima teikti pasiūlymus;
 - 13.5. kada plano ar programos rengimą organizavusioje institucijoje (ar kitoje skelbime nurodytoje vietoje) įvyks viešas supažindinimas su SPAV ataskaita bei plano ar programos projektu.
14. Iki viešo supažindinimo pradžios ar jo metu plano ar programos rengimo organizatorius turi paskirti susirinkimo pirmininką ir sekretorių, bei suteikti dalyviams galimybę užsiregistruoti. Susirinkimo dalyvių kalbos yra protokoluojamoms. Viešam supažindinimui pasibaigus, protokolą pasirašo susirinkimo pirmininkas ir sekretorius. Susirinkimo dalyviai turi teisę peržiūrėti protokolą prieš jį pasirašant bei raštu pateikti savo nuomonę, kuri pridedama prie protokolo.
15. Jei per valandą nuo nustatytos viešo supažindinimo pradžios į jį neatvyksta nė vienas visuomenės atstovas, plano ar programos rengimo organizatorius gali konstatuoti, kad viešo supažindinimo procedūra atlikta, o visuomenė nėra suinteresuota rengiamu planu ar programa. Tai įforminama protokolu, kurį pasirašo plano ar programos rengimo organizatorius ir sekretorius.
16. Plano ar programos rengimo organizatorius viešo supažindinimo metu turi apibūdinti rengiamo plano ar programos tikslus ir supažindinti su plano ar programos projektu bei SPAV ataskaita, atsakyti į pateiktus klausimus ir informuoti apie tai, kaip buvo atsižvelgta į iki viešo supažindinimo pradžios raštu gautus visuomenės motyvuotus pasiūlymus.
17. Po viešo supažindinimo plano ar programos rengimo organizatorius pagal nustatytą formą turi parengti visuomenės pasiūlymų teikimo pažymą (1 priedas) bei viešo supažindinimo protokolą, pridedant dalyvių sąrašą ir informaciją apie 9 punkte nurodytose informavimo priemonėse skelbtus skelbimus.
18. Plano ar programos rengimo organizatorius išnagrinėja visuomenės pasiūlymus ir, atsižvelgdamas į juos, papildomai ir (arba) pataiso SPAV ataskaitą arba motyvuotai šiuos pasiūlymus atmeta.
19. Po viešo supažindinimo pasiūlymai dėl SPAV nebepriimami.
20. Po viešo supažindinimo plano ar programos rengimo organizatorius parengia ir kartu su SPAV ataskaita bei plano ar programos projektu pateikia SPAV subjektams konsultacijų su visuomene dokumentus, nurodytus 17 punkte.

VI. VISUOMENĖS, STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO SUBJEKTŲ BEI EUROPOS SĄJUNGOS VALSTYBIŲ NARIŲ INFORMAVIMAS APIE PRIIMTĄ SPRENDIMĄ DĖL PLANO AR PROGRAMOS PATVIRTINIMO

21. Plano ar programos rengimo organizatorius, priimdamas sprendimą dėl plano ar programos patvirtinimo arba prieš teikdamas planą ar programą tvirtinti Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka ir atsižvelgdamas į SPAV subjektų išvadą, parengia pagal nustatytą formą SPAV subjektų išvadų derinimo pažymą (2 priedas).
22. Apie priimtą sprendimą plano ar programos rengimo organizatorius informuoja visuomenę, paskelbdamas 9 punkte nurodytose informavimo priemonėse:
 - 22.1. kas ir kada patvirtino planą ar programą;
 - 22.2. kada plano ar programos rengimą organizavusioje institucijoje galima išsamiai susipažinti su patvirtintu planu ar programa, su motyvais, lėmusiais alternatyvos pasirinkimą bei su plano ar programos įgyvendinimo pasekmių monitoringo priemonėmis, o taip pat su informacija, kaip į planą ar programą buvo integruoti aplinkos apsaugos klausimai, kaip buvo atsižvelgta į SPAV ataskaitoje pateiktą informaciją, SPAV subjektų išvadą, visuomenės pasiūlymus ir tarpvalstybinių konsultacijų, kai tokios vyko, rezultatus.

23. Plano ar programos rengimo organizatorius raštu informuoja SPAV subjektus apie priimtą sprendimą ir nurodo, kada plano ar programos rengimą organizavusioje institucijoje galima išsamiai susipažinti su 22.2 punkte nurodyta informacija bei pateikia SPAV subjektų išvadų derinimo pažymą (2 priedas).

24. Dėl reikšmingas pasekmes patirsiančios Europos Sąjungos valstybės narės institucijų bei visuomenės informavimo išsamios tvarkos susitariama tarpvalstybinių konsultacijų metu. Tokia tvarka turi užtikrinti, kad Europos Sąjungos valstybės narės, galinčios patirti reikšmingas pasekmes institucijos bei visuomenė būtų informuotos apie priimtą sprendimą bei apie tai, kur galima išsamiai susipažinti su patvirtintu planu ar programa, su motyvais, lėmusiais alternatyvos pasirinkimą bei su plano ar programos įgyvendinimo pasekmių monitoringo priemonėmis bei su informacija, kaip į planą ar programą buvo integruoti aplinkos apsaugos klausimai, kaip buvo atsižvelgta į SPAV ataskaitoje pateiktą informaciją, SPAV subjektų išvadas, visuomenės pasiūlymus ir tarpvalstybinių konsultacijų rezultatus.

Visuomenės pasiūlymų

dėl _____ strateginio pasekmių aplinkai vertinimo
(rengiamo plano ar programos pavadinimas)

teikimo pažyma

Eil. Nr.	Visuomenės atstovo vardas, pavardė (pavadinimas) ir adresas	Pasiūlymai	Pasiūlymų motyvuotas įvertinimas
1	2	3	4

Plano ar programos rengimo
organizatorius _____
(vardas, pavardė, pareigos, parašas, data)

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo subjektų išvadų

dėl _____ strateginio pasekmių aplinkai vertinimo
(rengiamo plano ar programos pavadinimas)

derinimo pažyma

Eil. Nr.	Institucijos, teikusios išvadas, pavadinimas ir adresas	Išvados	Motyvuotas įvertinimas dėl SPAV subjektų išvadų
1	2	3	4

Plano ar programos rengimo
organizatorius _____
(vardas, pavardė, pareigos, parašas, data)

9.4.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. rugsėjo 18 d. nutarimu Nr. 1079 patvirtinti Visuomenės dalyvavimo teritorijų planavimo procese nuostatai (Žin., 1996, Nr. 90-2099; 2004, Nr. 112-4189)

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

**NUTARIMAS
DĖL VISUOMENĖS DALYVAVIMO TERITORIJŲ PLANAVIMO PROCESU
NUOSTATŲ PATVIRTINIMO**

1996 m. rugsėjo 18 d. Nr. 1079
Vilnius

Nauja nutarimo redakcija nuo 2004 m. liepos 21 d. (keistas nutarimo pavadinimas).:

Nr. 904, 2004-07-16, Žin., 2004, Nr. 112-4189 (2004-07-20)

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo (Žin., 1995, Nr. 107-2391; 2004, Nr. 21-617) 30 straipsnio 3 dalimi ir įgyvendindama Europos Parlamento ir Tarybos 2001 m. birželio 27 d. direktyvą 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

Patvirtinti Visuomenės dalyvavimo teritorijų planavimo procese nuostatus (pridedama).

Ministras Pirmininkas

Mindaugas Stankevičius

Aplinkos apsaugos ministras,
pavadojantis statybos ir
urbanistikos ministrą

Bronius Bradauskas

VISUOMENĖS DALYVAVIMO TERITORIJŲ PLANAVIMO PROCESĖ NUOSTATAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Visuomenės dalyvavimo teritorijų planavimo procese nuostatai (toliau vadinama – šie Nuostatai) reglamentuoja visuomenės dalyvavimo teritorijų planavimo procese bendrąją ir supaprastintą tvarką, taip pat bendrojo, specialiojo ir detaliojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo viešumą užtikrinančias procedūras.

2. Šie Nuostatai privalomi valstybės ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms, juridiniams ir fiziniams asmenims, dalyvaujantiems teritorijų planavimo dokumento rengimo procese.

3. Visuomenės dalyvavimo teritorijų planavimo dokumento rengimo procese bendroji ar supaprastinta tvarka taikoma atsižvelgiant į teritorijų planavimo lygmenis (pagal planuojamos teritorijos dydį ir sprendinių konkretizavimo lygį) ir rūšis.

4. Šiuose Nuostatuose vartojamos sąvokos:

Visuomenės dalyvavimas – savanoriškas juridinių ir fizinių asmenų ar jų grupių dalyvavimas teritorijų planavimo dokumento rengimo procese.

Viešumą užtikrinanti procedūra – vienas ar keli veiksmai, kuriuos privalo atlikti planavimo organizatorius arba jo įgaliotas asmuo (toliau vadinama – planavimo organizatorius) ir kurie susiję su visuomenės dalyvavimu rengiant teritorijų planavimo dokumentą bei visuomenės galimybėmis teikti pasiūlymus dėl teritorijų planavimo dokumento sprendinių.

Supažindinimas – viešumą užtikrinanti procedūra, kurios metu visuomenei sudaromos galimybės įgyti žinių apie teritorijų planavimo dokumentą, aiškinami jo sprendiniai siekiant sužinoti visuomenės nuomonę ir gauti jos pasiūlymų dėl teritorijų planavimo dokumento sprendinių.

Vieša ekspozicija – viešai eksponuojami parengti teritorijų planavimo dokumento sprendiniai ir aiškinamoji medžiaga (aiškinamasis raštas, sprendinių vertinimo ataskaitos, brėžiniai ir t.t.).

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita – teritorijų planavimo dokumento rengimo dokumentacijos dalis, kuri teikiama visuomenei susipažinti ir kurioje aprašytos šio dokumento sprendinių įgyvendinimo galimos reikšmingos pasekmės aplinkai.

Sprendinių poveikio vertinimo ataskaita – teritorijų planavimo dokumento rengimo dokumentacijos dalis, kuri teikiama visuomenei susipažinti ir kurioje aprašytas šio dokumento sprendinių poveikio vertinimas bei numatytos priemonės sprendinių galimam neigiamam poveikiui pašalinti ar sumažinti.

Kitos šiuose Nuostatuose vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatyme (Žin., 1995, Nr. 107-2391; 2004, Nr. 21-617) ir jo lydimuosiuose aktuose vartojamas sąvokas.

II. VISUOMENĖS DALYVAVIMO TERITORIJŲ PLANAVIMO PROCESĖ BENDROJI TVARKA

5. Bendrasis, specialusis ir detalusis teritorijų planavimas yra viešas. Valstybės sienos, krašto apsaugos ir strateginės reikšmės objektų teritorijų detaliųjų planų rengimo, derinimo ir tvirtinimo tvarka patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. spalio 31 d. nutarimu Nr.1315 (Žin., 2000, Nr. 95-2981).

6. Juridiniai ir fiziniai asmenys turi teisę susipažinti su parengtais ir patvirtintais teritorijų planavimo dokumentais ir jų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitomis planavimą organizavusioje institucijoje, gauti teritorijų planavimo dokumentų ar jų dalių, brėžinių kopijas už mokestį, kuris nustatomas apskaičiuavus išlaidas, susijusias su jų parengimu (kopijavimas, leidyba).

7. Visuomenė dalyvauja teritorijų planavimo procese. Teritorijų planavimo viešumą užtikrina šios procedūros:

7.1. visuomenės informavimas apie teritorijų planavimo dokumento rengimo pradžią ir planavimo tikslus, apie tai, ar bus atliekamas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka;

7.2. konsultavimasis su suinteresuota visuomene (rengiant nacionalinio ir regiono lygmenų teritorijų planavimo dokumentus):

7.2.1. konsultacijos dėl rengiamų sprendinių, supažindinimas su teritorinio planavimo dokumento koncepcijos rengimo stadijoje rengiamais sprendiniais, taip pat su jų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita;

7.2.2. skelbimas visuomenės informavimo priemonėse apie parengtą teritorijų planavimo dokumentą, susipažinimo su juo tvarką, viešos ekspozicijos vietą ir laiką;

7.2.3. supažindinimas su parengtais teritorijų planavimo dokumento sprendiniais ir jų poveikio vertinimo ataskaita; vieša ekspozicija; baigiamasis susirinkimas – konferencija;

7.3. viešas svarstymas (rengiant rajono ir vietovės lygmenų bendrojo, specialiojo ir detaliojo teritorijų planavimo dokumentus):

7.3.1. skelbimas visuomenės informavimo priemonėse apie viešo svarstymo procedūras;

7.3.2. supažindinimas su teritorinio planavimo dokumento koncepcijos rengimo stadijoje rengiamais sprendiniais, jų alternatyvomis ir strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita;

7.3.3. supažindinimas su parengtais sprendiniais, sprendinių poveikio vertinimo ataskaita, kitų atliktų vertinimų ataskaitomis; vieša ekspozicija;

7.3.4. viešas susirinkimas;

7.4. informavimas visuomenės informavimo priemonėse apie teritorijų planavimo dokumento patvirtinimą.

8. Planavimo organizatorius atlieka teritorijų planavimo viešumą užtikrinančias procedūras. Apie konsultavimosi ir viešo svarstymo procedūras planavimo organizatorius paskelbia atitinkamose visuomenės informavimo priemonėse ne vėliau kaip prieš 10 darbo dienų iki jų pradžios, nurodymas atlikimo vietą ir laiką. Planavimo organizatorius gali atlikti papildomus viešumą užtikrinančių procedūrų veiksmus – apklausą dėl teritorijų planavimo dokumento sprendinių, jų pristatymą spaudoje, televizijos ir radijo laidose, susitikimus su suinteresuota visuomene, pavienėmis visuomenės grupėmis ir t.t.

9. Pasiūlymus dėl teritorijų planavimo dokumento visuomenė gali teikti planavimo organizatoriui raštu per visą teritorijų planavimo dokumento rengimo laikotarpį (rekomenduojama pasiūlymų teikimo forma išdėstyta šių Nuostatų 1 priede). Planavimo organizatorius privalo registruoti teikiamus pasiūlymus.

10. Visus gautus pasiūlymus planavimo organizatorius kartu su plano rengėju išnagrinėja, apsveria, aptaria, įvertina ir priima arba atmeta. Sprendimus dėl pritarimo pasiūlymams ar jų atmetimo priima planavimo organizatorius.

11. Planavimo organizatorius pasiūlymus pateikusiems asmenims atsako raštu per 10 darbo dienų po viešo susirinkimo ar jų svarstymo dienos (nurodymas pasiūlymų atmetimo motyvus, jeigu jie atmeti).

12. Atlikus viešumą užtikrinančias procedūras, planavimo organizatorius parengia jas apibendrinančią medžiagą, kurią kartu su projektu pateikia teritorijų planavimo dokumentą derinančioms institucijoms ir valstybinės teritorijų planavimo priežiūros institucijai.

13. Tais atvejais, kai Lietuvos Respublikoje rengiamo teritorijų planavimo dokumento įgyvendinimo pasekmės gali turėti įtakos užsienio valstybės aplinkai, atliekamos valstybinių konsultacijų procedūros, kurias nustato Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys ir Lietuvos Respublikos teisės aktai.

III. NACIONALINIO IR REGIONO LYGMENŲ TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTŲ VIEŠUMAS

14. Valstybės teritorijos bendrojo (generalinio) plano, nacionalinio lygmens specialiųjų planų ir regiono lygmens apskričių teritorijų bendrųjų (generalinių) ir specialiųjų planų rengimo viešumą užtikrina šių Nuostatų 7 punkte (išskyrus 7.3 punktą) nurodytos procedūros.

15. Planavimo organizatorius paskelbia šių Nuostatų 7.1 punkte nurodytą informaciją apie teritorijų planavimo dokumentą (kartu nurodo ir galimybes visuomenei teikti pasiūlymus) šiose visuomenės informavimo priemonėse:

15.1. valstybės valdymo institucijų sprendimus dėl nacionalinio lygmens teritorijų planavimo dokumentų – oficialiame leidinyje „Valstybės žinios“ ir planavimą organizavusios institucijos interneto tinklalapyje;

15.2. valstybės valdymo institucijų sprendimus dėl regiono lygmens teritorijų planavimo dokumentų – vietos spaudoje ir šių institucijų interneto tinklalapiuose.

16. Planavimo organizatorius ir plano rengėjas su suinteresuota visuomene konsultuojasi dėl rengiamų sprendinių, supažindina ją su teritorijų planavimo dokumento koncepcijos rengimo stadijoje rengiamais sprendiniais, jų alternatyvomis ir strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita, paskelbia informaciją apie tai planavimą organizavusios institucijos interneto tinklalapyje, be to, informuoja apie visuomenės galimybes teikti pasiūlymus.

17. Parengus teritorijų planavimo dokumentą, planavimo organizatorius atlieka šias visuomenės supažindinimo su teritorijų planavimo dokumentais procedūras:

17.1. paskelbia šalies spaudoje ir savo institucijos interneto tinklalapyje informaciją apie tai, kur ir kada vyks teritorijų planavimo sprendinių vieša ekspozicija, konsultavimosi su suinteresuotomis organizacijomis dėl sprendinių pagrįstumo, taip pat baigiamojo susirinkimo – konferencijos datą ir vietą, kam ir kaip bus galima teikti pasiūlymus dėl sprendinių. Skelbime nurodomi planavimo organizatoriaus ir projekto rengėjo adresai ir telefonai, elektroninio pašto ir interneto tinklalapio adresai;

17.2. raštu informuoja suinteresuotas valstybės institucijas, įstaigas ir suinteresuotas organizacijas, raštu pareiškusias apie ketinimą dalyvauti konsultavimosi procedūrose, apie supažindinimo su teritorijų planavimo dokumento sprendiniais galimybes, konsultavimosi procedūras;

17.3. raštu informuoja apskričių, kurios ribojasi su planuojama teritorija, viršininkų administracijas bei planuojamoje teritorijoje esančių savivaldybių institucijas ir įstaigas apie supažindinimo su parengtu apskrities teritorijos bendrojo planu ar regiono lygmens specialiuoju planu ir konsultavimosi procedūras;

17.4. susipažinti su parengtais nacionalinio, regiono lygmens bendrojo ir specialiojo teritorijų planavimo dokumentais skiria ne trumpesnę kaip 2 mėnesių laikotarpį, iš jo ne mažiau kaip mėnesį – viešai ekspozicijai. Šiuo laikotarpiu planavimo organizatorius supažindina visuomenę su teritorijų planavimo dokumentais, sprendinių poveikio vertinimo ataskaita, strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita, konsultuojasi dėl sprendinių pagrįstumo;

17.5. pasibaigus susipažinimui skirtam laikotarpiui, rengia baigiamąjį susirinkimą – konferenciją, skirtą teritorijų planavimo sprendiniams, jų vertinimo ataskaitoms pristatyti, gautiems pasiūlymams ir konsultavimosi rezultatams aptarti.

18. Apie nacionalinio lygmens teritorijų planavimo dokumentų ir apskrities teritorijos bendrojo plano patvirtinimą planavimo organizatorius skelbia teritorijų planavimą organizavusios institucijos interneto tinklalapyje ir oficialiame leidinyje „Valstybės žinios“ su nuoroda, kokių interneto adresu, esant galimybei, skelbiami patvirtinti teritorijų planavimo dokumento sprendiniai.

19. Apie regiono lygmens specialiojo plano patvirtinimą planavimo organizatorius skelbia vietos spaudoje ir planavimą organizavusios institucijos interneto tinklalapyje su nuoroda, kokių interneto adresu, esant galimybei, skelbiami patvirtinti teritorijų planavimo dokumento sprendiniai.

IV. RAJONO LYGMENS TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTŲ VIEŠUMAS

20. Savivaldybės ar jos dalies teritorijų bendrojo ir specialiojo planavimo dokumentų rengimo viešumas užtikrinamas atliekant šių Nuostatų 7 punkte (išskyrus 7.2 punktą) nurodytas procedūras.

21. Planavimo organizatorius šių Nuostatų 7.1 punkte nurodytą informaciją apie teritorijų planavimo dokumentą skelbia vietos spaudoje, savivaldybės interneto tinklalapyje ir seniūnijų, kuriose yra planuojama teritorija, skelbimų lentoje. Kartu nurodomos visuomenės galimybės teikti pasiūlymus.

22. Planavimo organizatorius supažindina visuomenę su teritorinio planavimo dokumento koncepcijos rengimo stadijoje rengiamais sprendiniais, jų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita, paskelbdamas informaciją apie tai savivaldybės interneto tinklalapyje.

23. Parengus teritorijų planavimo dokumento sprendinius, planavimo organizatorius:

23.1. paskelbia vietos spaudoje, savivaldybės interneto tinklalapyje ir seniūnijų, kuriose yra planuojama teritorija, skelbimų lentoje informaciją visuomenei apie galimybes susipažinti su parengtais sprendiniais, jų poveikio vertinimo ataskaita, viešos ekspozicijos ir viešo susirinkimo vietą ir laiką, pasiūlymų priėmimo tvarką. Skelbime taip pat nurodomi planavimo organizatoriaus ir projekto rengėjo adresai ir telefonai, elektroninio pašto ir interneto tinklalapio adresai;

23.2. informuoja raštu suinteresuotas valstybės ir savivaldybės institucijas, įstaigas ir organizacijas, raštu pareiškusias apie ketinimą dalyvauti viešo svarstymo procedūrose, taip pat savivaldybes, kurios ribojasi su planuojama teritorija, apie teritorijų planavimo dokumento svarstymo procedūras;

23.3. raštu praneša apie svarstymo procedūras žemės ir kito nekilnojamojo turto savininkams, jeigu pagal parengtus teritorijų planavimo dokumento sprendinius jų nekilnojamasis turtas rezervuojamas svarbiems valstybės, apskrities ar savivaldybės objektams plėtoti arba kai numatoma pakeisti konkrečių nekilnojamojo turto objektų būklę, naudojimo pobūdį ar paskirtį;

23.4. supažindinti su teritorijų planavimo dokumento sprendiniais skiria ne trumpesnę kaip mėnesio laikotarpį, jo metu surengia ne mažiau kaip 15 darbo dienų trukmę teritorijų planavimo dokumento sprendinių viešą ekspoziciją. Šiuo laikotarpiu visuomenė supažindinama su sprendiniais, jų poveikio vertinimo ataskaita. Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ir strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitos pristatomos visuomenei, jeigu planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas ir strateginis pasekmių aplinkai vertinimas buvo atlikti nustatytą tvarka.

24. Pasibaigus susipažinimo su sprendiniais laikotarpiui, planavimo organizatorius parengtus teritorijų planavimo dokumento sprendinius, juos iliustruojančią medžiagą, informaciją apie sprendinių poveikio vertinimo ir strateginio pasekmių aplinkai vertinimo rezultatus pristato visuomenei viešame susirinkime šių Nuostatų 33-39 punktuose nustatyta tvarka.

25. Apie teritorijų planavimo dokumento patvirtinimą planavimo organizatorius skelbia vietos spaudoje, taip pat savivaldybės ir planavimą organizavusios institucijos interneto tinklalapiuose. Esant galimybei, patvirtinto teritorijų planavimo dokumento sprendiniai skelbiami savivaldybės interneto tinklalapyje.

V. VIETOVĖS LYGMENS TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTŲ VIEŠUMAS

26. Savivaldybės teritorijos dalies detaliųjų planų viešumas užtikrinamas atliekant šių Nuostatų 7 punkte (išskyrus 7.2 punktą) nurodytas procedūras.

27. Planavimo organizatorius:

27.1. vietos spaudoje, savivaldybės interneto tinklalapyje ir seniūnijose, kuriose numatytas planavimas, skelbimų

lentoje skelbia informaciją apie pradedamą rengti detalųjį planą, planavimo tikslus, rengimo terminus, pasiūlymų teikimo tvarką, viešos ekspozicijos ir viešo susirinkimo vietą ir laiką, taip pat nurodo planavimo organizatoriaus ir projekto rengėjo adresus ir telefonus, elektroninio pašto ir interneto tinklalapio adresus;

27.2. raštu informuoja besiribojančioje su planuojamu žemės sklypu (sklypais) teritorijoje esančių nekilnojamųjų daiktų savininkus, pateikdamas šių Nuostatų 27.1 punkte nurodytą informaciją (tuo atveju, kai gretimame sklype yra daugiabutis namas – daugiabučio namo savininkų bendriją ar daugiabučio namo patalpų savininkų jungtinės veiklos sutarties dalyvių įgaliotą atstovą, ar butų ir kitų patalpų savininkų bendrosios nuosavybės administratorių).

28. Jeigu šių Nuostatų 27.2 punkte nurodytų nekilnojamojo daikto savininkų negalima surasti Nekilnojamojo turto registre nurodytais adresais arba tokių savininkų susidaro daugiau negu dešimt, planavimo organizatorius gali šių Nuostatų 27.1 punkte nurodytą informaciją paskelbti šalies dienraštyje ar vietos spaudoje.

29. Planavimo organizatorius supažindina visuomenę su plano koncepcija, parengtu detaliuoju planu, jo sprendinių poveikio vertinimo, planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ir strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitomis (jeigu planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas ir strateginis pasekmių aplinkai vertinimas buvo atlikti nustatyta tvarka).

30. Skiriamas ne trumpesnis kaip 20 darbo dienų laikotarpis susipažinti su teritorijų planavimo dokumentu; tuo metu surengiama vieša ekspozicija, trunkanti ne mažiau kaip 10 darbo dienų. Rekomenduojama viešą ekspoziciją rengti seniūnijose, kuriose yra planuojama teritorija, ar savivaldybės patalpose.

31. Pasibaigus laikotarpiui, skirtam susipažinti su teritorijų planavimo dokumentu, parengti detaliojo plano sprendiniai pristatomi viešam susirinkimui šių Nuostatų 33-39 punktuose nustatyta tvarka.

32. Apie detaliojo plano patvirtinimą planavimo organizatorius skelbia vietos spaudoje ir savivaldybės interneto tinklalapyje.

VI. VIEŠAS SUSIRINKIMAS

33. Planavimo organizatorius viešą susirinkimą rengia praėjus šių Nuostatų 23.4 ir 30 punktuose nustatytam susipažinimo su teritorijų planavimo dokumento projektu laikotarpiui. Viešas susirinkimas yra skirtas sprendinių pataisoms, padarytoms pagal iki susirinkimo registruotus visuomenės pasiūlymus, taip pat galimoms pataisoms pagal viešo susirinkimo metu gautus pasiūlymus aptarti ir paaiškinti.

Viešam susirinkimui pateikiami parengti rajono ar vietovės lygmenų savivaldybės teritorijos (ar jos dalies) bendrojo, specialiojo ar detaliojo teritorijų planavimo dokumentai ir kita sprendinius iliustruojanti medžiaga.

Baigiamasis susirinkimas – konferencija organizuojamas nacionalinio ir regiono lygmenų teritorijų planavimo dokumentams pristatyti ir konsultavimosi rezultatams aptarti pasibaigus šių Nuostatų 17.4 punkte nustatytam susipažinimo su teritorijų planavimo dokumentu laikotarpiui.

34. Planavimo organizatorius rengia viešą susirinkimą šių Nuostatų 17.1, 23.1 ir 27.1 punktuose nurodytame skelbime nurodytu laiku. Susirinkimo vieta ir laikas gali būti patikslinti ta pačia tvarka, kaip buvo apie jį skelbta (pranešta), bet ne vėliau kaip 10 darbo dienų iki viešo susirinkimo pradžios.

35. Viešo susirinkimo dalyvius ar jų įgaliotus atstovus, taip pat susirinkimo metu teikiamus jų pasiūlymus registruoja planavimo organizatoriaus paskirtas asmuo, sudarydamas dalyvių sąrašą (pagal šių Nuostatų 2 priede pateiktą formą). Šį sąrašą pasirašo planavimo organizatorius.

36. Jeigu per valandą po nustatytos susirinkimo pradžios niekas neatvyksta, konstatuojama, kad viešo susirinkimo procedūra atlikta. Tai įforminama protokolu, kurį pasirašo planavimo organizatorius. Laikoma, kad visuomenė pritaria teritorijų planavimo dokumento sprendiniams. Planavimo organizatorius gali surengti viešą susirinkimą pakartotinai šių Nuostatų nustatyta tvarka.

37. Viešam susirinkimui pirmininkauja planavimo organizatorius. Jis pristato teritorijų planavimo dokumentą, informuoja apie sprendinių poveikio vertinimą, strateginį pasekmių aplinkai vertinimą ir jo įtaką sprendiniams, planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą (jeigu strateginis pasekmių aplinkai vertinimas ir planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas buvo atlikti nustatyta tvarka), aptaria pataisas ir paaiškina, kodėl kai kurie pasiūlymai nepriimti.

38. Viešo susirinkimo protokolą pasirašo planavimo organizatorius. Prie protokolo pridedamas dalyvių sąrašas.

39. Po viešo susirinkimo pasiūlymai dėl teritorijų planavimo dokumento nebepriimami.

VII. SUPAPRASTINTA TVARKA

40. Supaprastinta visuomenės dalyvavimo teritorijų planavimo procese tvarka – kai sutrumpinama viešumą užtikrinančių procedūrų trukmė ir taikomos ne visos šių Nuostatų 7 punkte nurodytos procedūros (neskelbiama vietos spaudoje, nerengiama vieša ekspozicija ir viešas susirinkimas).

41. Supaprastinta visuomenės dalyvavimo teritorijų planavimo procese tvarka taikoma Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 22 straipsnio 8 dalyje nurodytiems detaliesiems planams, žemėvaldų planams (projektams) ir

specialiesiems planams, kurie pagal Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 16 straipsnio 3 dalį rengiami atitinkamose specialiųjų planų rengimo taisyklėse nustatyta supaprastinta tvarka. Supaprastinta tvarka detalieji ir specialieji planai svarstomi su žemės ir kito nekilnojamojo turto savininkais, kurių žemės sklypai ribojasi su planuojama teritorija, ir laikomasi šių reikalavimų:

41.1. Planavimo organizatorius apie supaprastinta tvarka rengiamą specialųjį ar detalųjį planą laiškais informuoja besiribojančioje su planuojamu žemės sklypu (sklypais) teritorijoje esančių nekilnojamųjų daiktų savininkus, nurodydamas galimybes susipažinti su parengtu teritorijų planavimo dokumentu, arba su šiuo dokumentu supažindina juos asmeniškai, taip pat gali informuoti šių Nuostatų 28 punkte nustatyta tvarka.

41.2. Susipažinti su specialiuoju ar detalioju planu skiriamas ne trumpesnis kaip 10 darbo dienų laikotarpis. Rekomenduojama su planu supažindinti seniūnijos ar savivaldybės patalpose, o rengiant privačių miško valdų vidinės miškotvarkos projektus – regionų aplinkos apsaugos departamentų rajonų agentūrose.

41.3. Susipažinimo laikotarpiu planavimo organizatorius privalo registruoti pasiūlymus dėl plano sprendinių, juos išnagrinėti ir raštu atsakyti pasiūlymus pateikusiems asmenims per savaitę po susipažinimo laikotarpio pabaigos.

42. Planavimo organizatorius parengtą specialųjį ar detalųjį planą ir dokumentus, įrodančius, kad besiribojančioje su planuojamu žemės sklypu (sklypais) teritorijoje esančių nekilnojamųjų daiktų savininkai buvo supažindinti su plano sprendiniais (brėžinys su susipažinusių asmenų, nurodytų šių Nuostatų 41.1 punkte, parašais, išsiųstų laiškų kopijos), teikia derinančioms institucijoms ir teritorijų planavimo priežiūros institucijai išvadoms dėl projekto tvirtinimo tikslingumo pareikšti. Apie detaliojo ar specialiojo plano patvirtinimą planavimo organizatorius skelbia savivaldybės interneto tinklalapyje.

VIII. TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTŲ SPRENDINIŲ APSKUNDIMAS

43. Asmenys gautą atsakymą, kad į jų pateiktus pasiūlymus neatsižvelgta parengtame teritorijų planavimo dokumente, gali apskusti valstybinę teritorijų planavimo priežiūrą vykdančiai institucijai per mėnesį nuo jiems išsiųsto laiško (atsakymo į pateiktą pasiūlymą) siuntimo dienos.

44. Skundai dėl nacionalinio ir regiono lygmenų bendrojo ir specialiojo teritorijų planavimo dokumentų sprendinių pateikiami Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai prie Aplinkos ministerijos.

45. Skundai dėl rajono lygmens bendrųjų, specialiųjų planų ir vietovės lygmens detaliųjų planų pateikiami apskrities, kurioje yra planuojama teritorija, viršinininko administracijos teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros departamentui (skyriui).

46. Skundai dėl nacionalinio ar regiono lygmens žemėtvarkos schemų, planų ir žemėvaldų planų pateikiami Nacionalinei žemės tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos, dėl rajono lygmens žemėtvarkos schemų, planų (projektų) ir žemėvaldų specialiųjų planų (projektų) – apskrities viršinininko administracijai.

47. Skundai dėl miškų tvarkymo schemų ir vidinės miškotvarkos planų (projektų) pateikiami Valstybinei aplinkos apsaugos inspekcijai.

48. Valstybinę teritorijų planavimo priežiūrą atliekanti institucija per 20 darbo dienų skundą pateikusiam asmeniui duoda motyvuotą atsakymą, kuris Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka gali būti apskūstas teismui.

49. Teritorijų planavimo dokumentai teikiami tikrinti valstybinę teritorijų planavimo priežiūrą vykdančiai institucijai praėjus nustatytam sprendinių apskundimo terminui.

Visuomenės dalyvavimo teritorijų
planavimo procese nuostatų
1 priedas

(planavimo organizatorius)

PASIŪLYMAS

(pasiūlymo antraštė)

____ Nr. _____

(data)

(vieta)

Projekto pavadinimas _____

Planuojamos teritorijos vietovė (adresas) _____

Pasiūlymą teikiančio asmens ir jo atstovo (jeigu toks yra)
vardas, pavardė, atstovo adresas _____

Pasiūlymą teikiančio asmens gyvenamoji vieta
arba, jeigu teikia juridinis asmuo, – jo buveinė _____

Pasiūlymas; aplinkybės, kuriomis pagrindžiamas pasiūlymas, įrodymai, patvirtinantys išdėstytas aplinkybes: _____

Priedai (dokumentai: įrodantys, kad pasiūlymą teikiantis asmuo veikia teritorijoje, kuriai rengiamas projektas; patvirtinantys atstovo įgaliojimus; patvirtinantys nekilnojamojo turto, esančio planuojamoje teritorijoje, nuosavybės teisę savininkams, negyvenantiems (neturintiems buveinės) planuojamoje teritorijoje; kiti dokumentai): _____

(Pasiūlymą teikiančio asmens ar jo
atstovo pareigos)

(Parašas)

(Vardo raidė ir pavardė)

(teritorijų planavimo dokumento projekto pavadinimas)

(vieta, data, valanda)

VIEŠO SUSIRINKIMO DALYVIAI

Eil. Nr.	Vardas ir pavardė	Adresas, telefono numeris/atstovaujamos institucijos adresas, telefono numeris	Parašas	Pasiūlymo registracijos Nr.

Planavimo organizatorius (ar jo atstovas)

(Parašas)

(Vardas ir pavardė)

9.5.

**Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsaky-
mu Nr. D1-255 patvirtintas *Planų ar programų ir planuojamos ūkinės
veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura
2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašas* (Žin., 2006,
Nr. 61-2214)**

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTRAS

**ĮSAKYMAS
DĖL PLANŲ AR PROGRAMŲ IR PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS
ĮGYVENDINIMO POVEIKIO ĮSTEIGTOMS AR POTENCIALIOMS
„NATURA 2000“ TERITORIJOMS REIŠKŠMINGUMO NUSTATYMO TVARKOS
APRAŠO PATVIRTINIMO**

2006 m. gegužės 22 d. Nr. D1-255

Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (Žin., 1996, Nr. 82-1965; 2005, Nr. 84-3105) 7 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimo Nr. 967 „Dėl Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 130-4650) 5.3 punktu,

1. T v i r t i n u Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašą (pridedama).

2. N u s t a t a u, kad šio įsakymo 1 punktu patvirtintas tvarkos aprašas įsigalioja nuo 2006 m. liepos 1 d.

3. P a v e d u Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos iki šių metų birželio 19 d. parengti ir patvirtinti „Natura 2000“ teritorijų paskirstymą valstybinių ir biosferos rezervatų bei valstybinių parkų direktijoms.

4. P r i p a ž i s t u netekusiu galios Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. gruodžio 1 d. įsakymą Nr. D1-609 „Dėl Planų ar programų įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 179-6651).

APLINKOS MINISTRAS

ARŪNAS KUNDROTAS

**PLANŲ AR PROGRAMŲ IR PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS ĮGYVENDINIMO POVEIKIO
IŠTEIGTOMS AR POTENCIALIOMS „NATURA 2000“ TERITORIJOMS REIKŠMINGUMO
NUSTATYMO TVARKOS APRAŠAS**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio išteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) yra skirtas:
 - 1.1. planų ar programų rengimo organizatoriams (toliau – Organizatoriai) ir jų pasitelktiems konsultantams;
 - 1.2. planuojamos ūkinės veiklos organizatoriams (užsakovams), poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjams, statytojams (užsakovams);
 - 1.3. institucijoms, atsakingoms už saugomų teritorijų apsaugos ir tvarkymo organizavimą: Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos (toliau – VSTT); valstybinių ir biosferos rezervatų, valstybinių parkų direkcijoms (toliau – Direkcija);
 - 1.4. vietos savivaldos institucijoms;
 - 1.5. atsakingoms institucijoms (Aplinkos ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra, Aplinkos ministerijos regionų aplinkos apsaugos departamentai, toliau – Atsakingos institucijos), teikiančioms išvadas dėl planų, programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo, atliekančioms atranką ir priimančioms išvadą dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo, ir priimančioms sprendimus, ar planuojama ūkinė veikla leistina poveikio aplinkai vertinimo požiūriu, bei teikiančioms išvadas dėl planuojamos ūkinės veiklos techninių projektų.
2. Šis Tvarkos aprašas taikomas nustatant, kokį poveikį išteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms gali daryti:
 - 2.1. planų ar programų, susijusių su išteigtomis ar potencialiomis „Natura 2000“ teritorijomis ar artima tokių teritorijų aplinka, įgyvendinimas;
 - 2.2. planuojamos ūkinės veiklos, susijusios su išteigtomis ar potencialiomis „Natura 2000“ teritorijomis ar artima tokių teritorijų aplinka, įgyvendinimas.
3. Nustatant, ar plano, programos ar planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimas bus susijęs su artima „Natura 2000“ teritorijos aplinka, kiekvienu konkrečiu atveju turi būti atsižvelgta į plano, programos ar planuojamos ūkinės veiklos mastą (dydį), pobūdį ir vietos ypatumus.

II. NUORODOS

4. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas (Žin., 1992, Nr. 5-75; 2005, Nr. 47-1558).
5. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas (Žin., 1993, Nr. 63-1188; 2001, Nr. 108-3902).
6. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas (Žin., 1995, Nr. 107-2391; 2004, Nr. 21-617).
7. Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas (Žin., 1996, Nr. 82-1965; 2005, Nr. 84-3105).
8. Lietuvos Respublikos statybos įstatymas (Žin., 1996, Nr.32-788; 2001, Nr. 101-3597).
9. Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-08-18 nutarimu Nr. 967 (Žin., 2004, Nr. 130-4650).
10. Planų ir programų atrankos dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004-08-27 įsakymu Nr. D1-456 (Žin., 2004, Nr. 136-4971).
11. Planuojamos ūkinės veiklos atrankos metodiniai nurodymai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005-12-30 įsakymu Nr. D1-665 (Žin., 2006, Nr. 4-129).
12. Poveikio aplinkai vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005-12-23 įsakymu Nr. D1-636 (Žin., 2006, Nr. 6-225).
13. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003-12-24 įsakymas Nr. 701 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.05.05:2004 „Statinio projekto aplinkos apsaugos dalis“ patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 50-1675).
14. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002-04-30 įsakymas Nr. 215 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.05.07:2002 „Statinio projektavimo sąlygų sąvadas“ (Žin., 2002, Nr. 54-2153).

III. SĄVOKOS

15. Šiame Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

Europos ekologinis tinklas „Natura 2000“ (toliau – įsteigtos „Natura 2000“ teritorijos) – Europos Bendrijos svarbos saugomų teritorijų bendras tinklas, susidedantis iš buveinių ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų, skirtas išsaugoti, palaikyti ir prirėkus atkurti natūralius buveinių tipus, gyvūnų ir augalų rūšis Europos Bendrijos teritorijoje.

Potencialios „Natura 2000“ teritorijos – vietovės, atitinkančios nustatytuosius gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus ir įrašytos į sąrašą, patvirtintą aplinkos ministro 2005 m. birželio 15 d. įsakymu Nr. D1-302 (Žin., 2005, Nr. 105-3908, Nr. 106, Nr. 107, Nr. 108), bei vietovės, kuriose, vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymo 24 straipsnio 2 dalies nuostatomis [5], steigiamos saugomos teritorijos, turint tikslą joms suteikti paukščių apsaugai svarbios teritorijos statusą.

16. Kitos šiame Tvarkos apraše vartojamos sąvokos apibrėžtos Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme [7], Lietuvos Respublikos statybos įstatyme [8] ir Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos apraše [9].

IV. NATŪRALIŲ BUVEINIŲ IR RŪŠIŲ APSAUGOS BŪKLĖS NUSTATYMAS

17. Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio reikšmingumo įsteigtoms ir potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms pagrindinis vertinimo uždavinys yra nustatyti, ar natūralių buveinių ar rūšių, randamų įsteigtose ar potencialiose „Natura 2000“ teritorijose, apsaugos būklė nepablogės ir ar nebus neigiamai paveiktas nagrinėjamų teritorijų vientisumas, įgyvendinus planą, programą ar planuojamą ūkinę veiklą.

18. Natūralios buveinės apsaugos būklė laikoma „palanki“, kai:

18.1. jos natūralus paplitimo arealas ir jos padengiami plotai tame areale yra stabilūs arba didėja;

18.2. egzistuoja ir tikėtina, kad ateityje neišnyks jos ilgalaikiam palaikymui būtina specifinė struktūra ir funkcijos;

18.3. jai tipiškų rūšių apsaugos būklė yra palanki pagal šio Tvarkos aprašo 19 punkte pateiktą apibrėžimą.

19. Rūšies apsaugos būklė laikoma „palanki“, kai:

19.1. atitinkamos rūšies populiacijos pokyčių duomenys rodo, kad ji pajėgi ilgą laiką išlikti kaip gyvybingas jos natūralios buveinės komponentas;

19.2. rūšies natūralaus paplitimo arealas nemažėja ir nėra tikėtina, kad bus sumažintas ateityje;

19.3. yra ir tikriausiai bus pakankamai didelė buveinė, kurioje jos populiacija galės išlikti ilgą laiką.

20. Natūralių buveinių specifinė struktūra ir funkcijos bei tipiškos rūšys identifikuojamos pagal Europos Sąjungos Buveinių interpretavimo vadovą (<http://www.am.lt/VI/index.php#tr/970>) bei pagal jį papildančius nacionalinius buveinių tipų aiškinamuosius vadovus.

21. Planų, programų ar planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo aspektai (veiklos elementai), galintys pabloginti natūralių buveinių ar rūšių (kurių apsaugai buvo įsteigtos „Natura 2000“ teritorijos) apsaugos būklę arba galintys neigiamai paveikti potencialių ar įsteigtų „Natura 2000“ teritorijų vientisumą, yra laikomi reikšmingais.

V. PLANŲ IR PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMO POVEIKIO ĮSTEIGTOMS AR POTENCIALIOMS „NATURA 2000“ TERITORIJOMS REIKŠMINGUMO NUSTATYMAS

22. Tais atvejais, kai privaloma atlikti plano ar programos vertinimą pagal Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo 7.1 ir 7.2 punktus [9], reikšmingumo nustatymo procedūros pagal šį Tvarkos aprašą neatliekamos. Poveikio reikšmingumas įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms nustatomas atliekant privalomą strateginį pasekmių aplinkai vertinimą.

23. Tais atvejais, kai plano ar programos neprivaloma vertinti pagal Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo 7.1 ir 7.2 punktus [9], tačiau plano ar programos įgyvendinimas bus susijęs su įsteigtomis ar potencialiomis „Natura 2000“ teritorijomis ar artima tokių teritorijų aplinka, Organizatoriai (jų pasitelkti konsultantai) užpildo šio Tvarkos aprašo 1 priedo bendrąją bei A dalis ir pateikia VSTT (raštu ir skaitmeniniame formate) tam, kad būtų nustatytas plano ar programos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumas ir nuspręsta, ar privaloma atlikti strateginį pasekmių aplinkai vertinimą.

24. Tais atvejais, kai pagal Planų ir programų atrankos dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo [10] atliekama atranka dėl strateginio pasekmių aplinkai vertinimo, Organizatorių (jų pasitelktų konsultantų) užpildyta šio Tvarkos aprašo 1 priedo bendroji ir A dalys pateikiamos VSTT kartu su strateginio pasekmių aplinkai vertinimo atrankos dokumentu.

25. VSTT, gavusi Organizatorių (jų pasitelktų konsultantų) užpildytas šio Tvarkos aprašo 1 priedo bendrąją ir A dalis, nustato plano ar programos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumą, užpildydama šio Tvarkos aprašo 1 priedo B dalį. Užpildytas dokumentas paliekamas saugoti VSTT.

26. VSTT, atsižvelgdama į plano ar programos mastą (dydį), pobūdį, plano ar programos įgyvendinimo vietas

ypatumus, gali pareikalauti iš Organizatorių (jų pasitelktų konsultantų) papildomos informacijos, reikalingos poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumui nustatyti.

27. Savo išvadą dėl plano ar programos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo, parengtą pagal šio Tvarkos aprašo 2 priedą, VSTT per 20 darbo dienų (nuo visos informacijos, nurodytos 23 ir 26 punktuose, gavimo dienos) pateikia Organizatoriams (jų pasitelktiems konsultantams).

28. VSTT išvada dėl plano ar programos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo yra privaloma Organizatoriams.

VI. PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS ĮGYVENDINIMO POVEIKIO ĮSTEIGTOMS AR POTENCIALIOMS „NATURA 2000“ TERITORIJOMS REIKŠMINGUMO NUSTATYMAS, KAI PLANUOJAMA ŪKINĖ VEIKLA YRA ĮTRAUKTA Į PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS POVEIKIO APLINKAI VERTINIMO ĮSTATYMO 1 AR 2 PRIEDUS

29. Tais atvejais, kai planuojama ūkinė veikla yra įtraukta į Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo [7] 1 priedą, tai reikšmingumo nustatymo procedūros pagal šį Tvarkos aprašą neatliekamos. Poveikio reikšmingumas įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms nustatomas atliekant privalomą poveikio aplinkai vertinimą. Tais atvejais, kai planuojamos ūkinės veiklos, įtrauktos į Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo [7] 1 priedą, įgyvendinimas bus susijęs su įsteigtomis ar potencialiomis „Natura 2000“ teritorijomis ar artima joms aplinka, Atsakinga institucija, įvertinusi atstumus iki įsteigtų ar potencialių „Natura 2000“ teritorijų, ūkinės veiklos mastą (dydį), pobūdį ir vietos ypatumus, pakviečia VSTT dalyvauti vertinimo subjekto teisėmis poveikio aplinkai vertinimo procese.

30. Tais atvejais, kai planuojama ūkinė veikla įtraukta į Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo [7] 2 priedą ir susijusi su įsteigtomis ar potencialiomis „Natura 2000“ teritorijomis ar artima joms aplinka, tai planuojamos ūkinės veiklos organizatorius (užsakovas) ar poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjas kreipiasi į VSTT dėl išvados ir pateikia jai užpildytas šio Tvarkos aprašo 3 priedo bendrąją ir A dalis (raštu ir skaitmeniniame formate) planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumui nustatyti.

31. Tais atvejais, kai užsakovas nusprendžia pradėti poveikio aplinkai vertinimą be atrankos procedūros [7], o planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimas bus susijęs su įsteigtomis ar potencialiomis „Natura 2000“ teritorijomis ar artima joms aplinka, tai reikšmingumo nustatymo procedūros pagal šį Tvarkos aprašą neatliekamos – poveikio reikšmingumas įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms nustatomas atliekant privalomą poveikio aplinkai vertinimą. Tokiu atveju atsakinga institucija privalomai pakviečia VSTT dalyvauti poveikio aplinkai vertinimo procese vertinimo subjekto teisėmis.

32. VSTT, gavusi planuojamos ūkinės veiklos organizatoriaus (užsakovo) ar poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjo užpildytas šio Tvarkos aprašo 3 priedo bendrąją ir A dalis, nustato poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumą, užpildydama šio Tvarkos aprašo 3 priedo B dalį. Užpildytas dokumentas paliekamas saugoti VSTT.

33. VSTT, atsižvelgdama į planuojamos ūkinės veiklos mastą (dydį), pobūdį ar vietos ypatumus, gali pareikalauti iš planuojamos ūkinės veiklos organizatoriaus (užsakovo) ar poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjo papildomos informacijos, reikalingos poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumui nustatyti.

34. Savo išvadą dėl planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo, parengtą pagal šio Tvarkos aprašo 4 priedą, VSTT per 20 darbo dienų (nuo visos informacijos, nurodytos 29 ir 32 punktuose, gavimo dienos) pateikia planuojamos ūkinės veiklos organizatoriui (užsakovui) ar poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjui ir Atsakingai institucijai.

35. Jeigu VSTT priima išvadą, kad planuojamos ūkinės veiklos poveikis gali būti reikšmingas įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms, tada privaloma atlikti planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą. Išvadoje VSTT nurodo, ar pageidauja dalyvauti poveikio aplinkai vertinimo procedūrose vertinimo subjekto teisėmis.

36. VSTT išvada dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo yra privaloma planuojamos ūkinės veiklos organizatoriui (užsakovui) ir Atsakingoms institucijoms.

VII. PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS ĮGYVENDINIMO POVEIKIO ĮSTEIGTOMS AR POTENCIALIOMS „NATURA 2000“ TERITORIJOMS REIKŠMINGUMO NUSTATYMAS, KAI PLANUOJAMA ŪKINĖ VEIKLA NĖRA ĮTRAUKTA Į PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS POVEIKIO APLINKAI VERTINIMO ĮSTATYMO PRIEDUS

37. Tais atvejais, kai planuojama ūkinė veikla nėra įtraukta į Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 1 ar 2 priedus [7] ir jos įgyvendinimas bus susijęs su įsteigtomis ar potencialiomis „Natura 2000“ teritorijomis ar artima joms aplinka, jos poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumas nustatomas prieš

statinio projektavimo sąlygų išdavimą [14]. Jeigu veiklos įgyvendinimas bus susijęs su įsteigtomis ar potencialiomis „Natura 2000“ teritorijomis ar artima joms aplinka, tai statytojas (užsakovas) kreipiasi į Direkciją, kurios administruojamoje teritorijoje yra įsteigtos ar potencialios „Natura 2000“ teritorijos arba kuriai tokios teritorijos priskirtos vertinimui VSTT direktoriaus įsakymu, dėl išvados ir pateikia informaciją apie planuojamą statinį ir užpildytas šio Tvarkos aprašo 3 priedo bendrąją bei A dalis (raštu ir skaitmeniniame formate).

38. Direkcija, remdamasi informacija, gauta iš statytojo (užsakovo), nustato poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumą, užpildydama šio Tvarkos aprašo 3 priedo B dalį. Užpildytas dokumentas paliekamas saugoti Direkcijoje.

39. Direkcija, atsižvelgdama į planuojamos ūkinės veiklos mastą (dydį), pobūdį ar vietos ypatumus, gali pareikalauti iš statytojo (užsakovo) papildomos informacijos, reikalingos poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumui nustatyti.

40. Savo išvadą dėl planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo, parengtą pagal šio Tvarkos aprašo 4 priedą, Direkcija per 15 darbo dienų (nuo visos informacijos, nurodytos 36 ir 38 punktuose, gavimo dienos) pateikia statytojui (užsakovui).

41. Jeigu Direkcija priima išvadą, kad planuojamos ūkinės veiklos poveikis bus reikšmingas įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms ir privaloma atlikti planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą, išvada pateikiama ir Atsakingai institucijai. Išvadoje Direkcija nurodo, ar pageidauja dalyvauti poveikio aplinkai vertinimo procedūrose vertinimo subjekto teisėmis.

42. Direkcijos išvada dėl planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo yra privaloma statytojui (užsakovui) ir Atsakingoms institucijoms.

VIII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

43. Ginčai dėl planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo išvadų nagrinėjami įstatymų nustatyta tvarka.

**Plano ar programos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“
teritorijoms reikšmingumo nustatymo forma**

Bendroji dalis:

Plano ar programos rengimo organizatorius:

Plano ar programos rengimo organizatoriaus pasitelktas konsultantas (-ai):

Plano ar programos pavadinimas ir trumpas apibūdinimas:

Įsteigtų ar potencialių „Natura 2000“ teritorijų, kurioms galimas poveikis nagrinėjamas, pavadinimai, plotai (ha) ir randa-
mi Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių tipai ir (arba) rūšys (ženklų * pažymimos prioritinės Europos Bendri-
jos svarbos natūralios buveinės ir rūšys). Taip pat informacija apie teritorijose vykdytus saugomų vertybių tyrimus ir
monitoringą bei jų duomenų analizę:

Kiti patvirtinti, rengiami ar įgyvendinami planai ar programos įsteigtose ar potencialiose „Natura 2000“ teritorijose:

Veiklos analizė			
A dalis		B dalis	
Aspektai	Pastabos	Atskirų veiklos aspektų poveikio reikšmingumas (reikšmingas/nereikš- mingas/nežinomas)	Pastabos
<p>Individualūs plano ar programos aspektai (pavie- niui ar kartu su kitais planais ar programomis) ar jų kombinacijos, kurie gali daryti poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms¹:</p> <p>o numatoma teritorijos vystymo bendroji erdvinė konceptija: _____</p> <ul style="list-style-type: none"> • numatomi teritorijos naudojimo funkciniai priori- tetai: _____ • numatomi teritorijos tvarkymo, reglamentavimo, naudojimo ir apsaugos principai/ypatumai: _____ • statybų mastas (dydis): _____ • žemės paėmimo poreikis, teritorijos dydis (ha), kur numatoma keisti pagrindinę žemės tikslinę paskir- tį, nurodant, iš kokios paskirties į kokią: _____ • atstumas nuo įsteigtų ar potencialių „Natura 2000“ teritorijų arba pagrindinių teritorijų vertybių: _____ • resursų poreikiai (dideli energijos ar gamtos ištek- lių poreikiai): _____ • emisijos (į žemę, vandenį, orą), įskaitant triukšmą: _____ • įgyvendinimo ir eksploatacijos metu susidarysian- tis didelis atliekų kiekis (nurodyti kategoriją): _____ • uždarymo (veiklos nutraukimo) metu susidarysian- tis didelis atliekų kiekis (nurodant kategoriją): _____ • numatomi didelės apimties žemės kasybos darbai: _____ • numatomi fiziniai aplinkos pokyčiai: _____ 			

<ul style="list-style-type: none"> • transportavimo poreikiai: _____ • statybos, eksploatavimo, uždarymo trukmė: _____ • kiti aspektai ar jų kombinacijos (organizatoriaus nuožiūra): _____ 			
--	--	--	--

Pastaba: 1) ¹ – Netaikoma aspektams, kai planuose ar programose sprendiniai šiais aspektais nenumatomi.

Veiklos sąlygojamų teritorijų pokyčių analizė			
A dalis		B dalis	
Teritorijų pokyčiai	Pastabos	Teritorijų pokyčių reikšmingumo įvertinimas (nereikšmingas/mažai reikšmingas/reikšmingas)	Pastabos
Tikėtini teritorijų pokyčiai, jų priežastys ir juos sukeliančios veiklos rūšys: ¹ <ul style="list-style-type: none"> • natūralių buveinių tipų ploto ir (arba) rūšių buveinių ploto sumažėjimas: _____ • didelis rūšių trikdymas: _____ • natūralių buveinių ar rūšių užimtų plotų suskaidymas: _____ • rūšių ar populiacijų tankumo sumažėjimas: _____ • invazinių rūšių išplitimas: _____ • medžiojamųjų gyvūnų ir verslinę reikšmę turinčių žuvų rūšių išteklių kitimas: _____ • gyvūnų maitinimosi, migracijos, veisimosi ar žiemojimo vietų suardymas: _____ • hidrologinio režimo pokyčiai, įskaitant vandens cheminių ir fizinių savybių kaitą, eutrofikacijos padidėjimą, daugiamečių bei metinių vandens lygio svyravimų apimtį bei periodiškumo pokyčius: _____ • žemės naudmenų struktūros ir vyraujančių žemės ūkio kultūrų pokyčiai, miško kirtimai (pagal plotą ir iškertamos medienos tūris), sausinamos žemės plotas (ha): _____ • gruntinio vandens slūgsojimo gylio pakeitimai, reljefo pakeitimai: _____ • eolinių procesų pasikeitimas, erozijos suaktyvėjimas: _____ • kiti pokyčiai (organizatoriaus nuožiūra): _____ 			

Pastabos: 1) ¹ – Netaikoma aspektams, kai planuose ar programose sprendiniai šiais aspektais nenumatomi.

2) Plano ar programos rengimo organizatorius (jo pasitelktas konsultantas) pateikia topografinį planuojamos teritorijos ar teritorijos, kurioje bus įgyvendinama programa, žemėlapi (M1:50 000).

Informaciją, reikalingą plano ar programos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumui nustatyti, pateikė (pavadinimas arba vardas, pavardė, adresas, telefonas, faksas, elektroninis paštas, data):

Plano ar programos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumą nustatė: (pareigos, vardas, pavardė, parašas, data):

Planų ar programų ir planuojamos
ūkinės veiklos įgyvendinimo
poveikio įsteigtoms ar
potencialioms „Natura 2000“
teritorijoms reikšmingumo
nustatymo tvarkos aprašo
2 priedas

**Planų ar programų įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“
teritorijoms reikšmingumo išvada**

Plano ar programos pavadinimas:

Plano ar programos rengimo organizatorius (pavadinimas ar vardas ir pavardė, adresas, telefonas, faksas, elektroninis paštas):

Plano ar programos rengimo organizatoriaus pasitelktas konsultantas (-ai): (pavadinimas ar vardas ir pavardė, adresas, telefonas, faksas, elektroninis paštas):

Įsteigtų ar potencialių „Natura 2000“ teritorijų, kurioms galimas poveikis buvo nagrinėtas, pavadinimai bei jų pagrindinės vertybės (nurodomos rūšys ir/ar buveinės, kurioms išsaugoti šios teritorijos yra paskelbtos):

Trumpas plano ar programos aprašymas (planuojama teritorija, numatoma teritorijos vystymo bendroji erdvinė koncepcija, teritorijos naudojimo funkciniai prioritetai ir pan.):

Aspektai (teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai), galintys sukelti reikšmingą poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms:

Išvada (nurodoma, ar plano ar programos įgyvendinimo poveikis gali būti reikšmingas ar ne ir ar privaloma ar neprivaloma atlikti strateginį pasekmių aplinkai vertinimą):

Pastaba. Išvada rašoma ant institucijos rašto blanko.

Planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo forma

Bendroji dalis:

Planuojamos ūkinės veiklos organizatorius (užsakovas):

Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjas:

Planuojamos ūkinės veiklos pavadinimas ir trumpas apibūdinimas (įskaitant numatomas technologijas ir pajėgumus bei priemones neigiamo poveikio aplinkai prevencijai vykdyti, poveikiui sumažinti ar kompensuoti):

Įsteigtų ar potencialių „Natura 2000“ teritorijų, kurioms galimas poveikis nagrinėjamas, pavadinimai, plotai (ha) ir randami Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių tipai ir (arba) rūšys (ženklų (*) pažymimos prioritetingos Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės ir rūšys). Taip pat informacija apie teritorijose vykdytus saugomų vertybių tyrimus ir monitoringą bei jų duomenų analizę (netaikoma statinių projektams, kurie derinami vadovaujantis Statybų įstatymo [9], [14], [15] nuostatomis):

Kiti vykstantys ar patvirtinti planuojamos ūkinės veiklos projektai įsteigtose ar potencialiose „Natura 2000“ teritorijose:

Veiklos analizė			
A dalis		B dalis	
Veiklos elementai	Pastabos	Atskirų veiklos aspektų poveikio reikšmingumas (reikšmingas/nereikšmingas/ nežinomas)	Pastabos
<p>Individualūs planuojamos ūkinės veiklos elementai (pavieniui ar kartu su kitomis planuojamomis ūkinėmis veiklomis) ar jų kombinacijos, kurie gali daryti poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dabartinis žemės naudojimo pobūdis: _____ • statybų mastas (dydis): _____ • žemės paėmimo poreikis, teritorijos dydis (ha), kur numatoma keisti pagrindinę žemės tikslinę paskirtį, nurodant, iš kokios paskirties į kokią: _____ • atstumas nuo įsteigtų ar potencialių „Natura 2000“ teritorijų arba pagrindinių teritorijų vertybių: _____ • resursų poreikiai (dideli energijos ar gamtos išteklių poreikiai): _____ • emisijos (į žemę, vandenį, orą), įskaitant triukšmą: _____ • įgyvendinimo (statybos) metu susidarysiantis didelis atliekų kiekis (nurodyti kategoriją): _____ • eksploatacijos metu susidarysiantis didelis atliekų kiekis (nurodyti kategoriją): _____ • uždarymo (veiklos nutraukimo) metu susidarysiantis didelis atliekų kiekis (nurodant kategoriją): _____ • numatomi didelės apimties žemės kasybos darbai: _____ • transportavimo poreikiai: _____ 			

<ul style="list-style-type: none"> • numatomi fiziniai aplinkos pokyčiai: _____ • statybos, eksploataavimo, uždarymo trukmė: _____ • kiti elementai ar jų kombinacijos (planuojamos ūkinės veiklos organizatoriaus (užsakovo) ar dokumentų rengėjo nuožiūra): _____ 			
--	--	--	--

Veiklos sąlygojamų teritorijų pokyčių analizė			
A dalis		B dalis	
Teritorijų pokyčiai	Pastabos	Teritorijų pokyčių reikšmingumo įvertinimas (nereikšmingas/mažai reikšmingas/reikšmingas)	Pastabos
Tikėtini teritorijų pokyčiai, jų priežastys ir juos sukeliančios veiklos rūšys: <ul style="list-style-type: none"> • natūralių buveinių tipų ploto ir (arba) rūšių buveinių ploto sumažėjimas: _____ • didelis rūšių trikdymas: _____ • natūralių buveinių ar rūšių užimtų plotų suskaidymas: _____ • rūšių ar populiacijų tankumo sumažėjimas: _____ • invazinių rūšių išplitimas: _____ • medžiojamųjų gyvūnų ir verslinę reikšmę turinčių žuvų rūšių išteklių kitimas: _____ • gyvūnų maitinimosi, migracijos, veisimosi ar žiemojimo vietų suardymas: _____ • hidrologinio režimo pokyčiai, įskaitant vandens cheminių ir fizinių savybių kaitą, eutrofikacijos padidėjimą, daugiamečių bei metinių vandens lygio svyravimų apimtį bei periodiškumo pokyčius: _____ • žemės naudmenų struktūros ir vyraujančių žemės ūkio kultūrų pokyčiai, miško kirtimai (pagal plotą ir iškertamos medienos tūrius), sausinamos žemės plotas (ha): _____ • gruntinio vandens slūgsojimo gylio pakeitimai, reljefo pakeitimai: _____ • eolinių procesų pasikeitimas, erozijos suaktyvėjimas: _____ • kiti pokyčiai (organizatoriaus nuožiūra): _____ 			

Pastaba: planuojamos ūkinės veiklos organizatorius (užsakovas) ar poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjas pateikia ir žemės sklypo planą (M 1:10 000) bei topografinį apylinkių žemėlapi (M1:50 000), kuriuose pažymimas planuojamas objektas.

Informaciją, reikalingą planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumui nustatyti, pateikė (pavadinimas arba vardas, pavardė, adresas, telefonas, faksas, elektroninis paštas, data):

Planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumą nustatė: (pareigos, vardas, pavardė, parašas, data):

Planų ar programų ir planuojamos
ūkinės veiklos įgyvendinimo
poveikio įsteigtoms ar
potencialioms „Natura 2000“
teritorijoms reikšmingumo
nustatymo tvarkos aprašo
4 priedas

**Planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms
„Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo išvada**

Planuojamos ūkinės veiklos pavadinimas:

Planuojamos ūkinės veiklos organizatorius (užsakovas) (pavadinimas ar vardas ir pavardė, adresas, telefonas, faksas, elektroninis paštas):

Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjas (pavadinimas ar vardas ir pavardė, adresas, telefonas, faksas, elektroninis paštas):

Įsteigtų ar potencialių „Natura 2000“ teritorijų, kurioms galimas poveikis buvo nagrinėtas, pavadinimai bei jų pagrindinės vertybės (nurodomos rūšys ir/ar buveinės, kurioms išsaugoti šios teritorijos yra paskelbtos):

Trumpas planuojamos ūkinės veiklos aprašymas:

Veiklos elementai, galintys sukelti reikšmingą poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms:

Išvada (nurodoma, ar planuojamos veiklos įgyvendinimo poveikis bus reikšmingas ar ne, ar privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimą ir ar VSTT (ar Direkcija) pageidauja dalyvauti tolimesnėse poveikio vertinimo procedūrose):

Pastaba. Išvada rašoma ant institucijos rašto blanko.

9.6.

2004 m. vasario 19 d. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 1 ir 2 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei įstatymo papildymo 27 straipsniu ir priedu įstatymas Nr. IX-2032 (Žin., 2004, Nr. 36-1179)

LIETUVOS RESPUBLIKOS

**APLINKOS APSAUGOS ĮSTATYMO 1 IR 2 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO BEI ĮSTATYMO
PAPILDYMO 27 STRAIPSNIU IR PRIEDU**

ĮSTATYMAS

2004 m. vasario 19 d. Nr. IX-2032

Vilnius

(Žin., 1992, Nr. 5-75; 1996, Nr. 57-1335; 2000, Nr. 39-1093; 2002, Nr. 2-49)

1 straipsnis. 1 straipsnio 2 ir 10 punktų pakeitimas ir straipsnio papildymas 16, 17, 18 punktais

1. Pakeisti 1 straipsnio 2 punktą ir jį išdėstyti taip:

„2) **aplinkos apsauga** – aplinkos saugojimas nuo fizinio, cheminio, biologinio ir kitokio neigiamo poveikio ar pasekmių, atsirandančių įgyvendinant planus ir programas, vykdamas ūkinę veiklą ar naudojant gamtos išteklius;“.

2. 1 straipsnio 10 punkte vietoj žodžio „įvertinimo“ įrašyti žodį „vertinimo“ ir šį punktą išdėstyti taip:

„10) **poveikio aplinkai vertinimas** – planuojamos ūkinės veiklos galimo poveikio aplinkai nustatymo, apibūdinimo ir vertinimo procesas;“.

3. Papildyti 1 straipsnį 16 punktu:

„16) **pasekmės ar poveikis aplinkai** – tokios pasekmės ar poveikis (fizinis, cheminis ir kt.) aplinkai, dėl kurių įvyksta ar gali įvykti reikšmingi ekosistemos ar jos elementų natūralių funkcijų pokyčiai;“.

4. Papildyti 1 straipsnį 17 punktu:

„17) **strateginis pasekmių aplinkai vertinimas** – tam tikrų planų ir programų įgyvendinimo galimų pasekmių aplinkai nustatymo, apibūdinimo ir vertinimo procesas, kurio metu rengiami strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentai, teikiamos konsultacijos, atsižvelgiama į vertinimo bei konsultacijų rezultatus prieš priimant ir (arba) tvirtinant planą ar programą, teikiama informacija, susijusi su sprendimu dėl plano ar programos priėmimo ir (arba) tvirtinimo;“.

5. Papildyti 1 straipsnį 18 punktu:

„18) **planai ir programos** – nacionalinio, regioninio ar vietinio lygmens planavimo dokumentai (veikslių planai ir programos, plėtros planai (programavimo dokumentai), ūkio šakų vystymo planai ir programos, strategijos, koncepcijos, teritorijų planavimo dokumentai ir kt., įskaitant planus bei programas, prie kurių finansavimo prisideda Europos Bendrija), kurie rengiami, tvirtinami ir (arba) priimami pagal galiojančius teisės aktus ar pagal kompetenciją įgyvendinant viešąjį administravimą ir kurių įgyvendinimo pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai, įskaitant tokių planų ir programų visiškų ar dalinių pakeitimus.“

2 straipsnis. 2 straipsnio papildymas 3 dalimi

Papildyti 2 straipsnį 3 dalimi:

„Šis įstatymas skirtas užtikrinti Europos Sąjungos teisės akto, nurodyto šio įstatymo priede, įgyvendinimą.“

3 straipsnis. Įstatymo papildymas 27 straipsniu

Papildyti Įstatymą 27 straipsniu:

„27 **straipsnis. Planų ir programų rengimas, jų strateginis pasekmių aplinkai vertinimas**

Planai ir programos, kurių įgyvendinimo pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai, rengiami ir įgyvendinami remiantis šiuo ir kitais įstatymais bei teisės aktais, reglamentuojančiais strateginį pasekmių aplinkai vertinimą, teritorijų planavimą bei aplinkos stebėseną.

Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.“

4 straipsnis. Įstatymo papildymas priedu

Papildyti Įstatymą priedu:

ĮGYVENDINAMAS EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS AKTAS

2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo.“

5 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Įstatymas įsigalioja nuo 2004 m. liepos 21 d.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

ROLANDAS PAKSAS

**PLANŲ IR PROGRAMŲ
STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO VADOVAS**

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
Suomijos aplinkos institutas

Parengta pagal 2006 m. gruodžio mėn. galiojusius teisės aktus

Autoriai: Mindaugas Raulinaitis, Panu Kontio, Marja-Leena Kosola, Tarja Söderman

Redaktoriai: Vitalijus Auglys, Banga Laurutėnaitė, Rūta Revoldienė, Miglė Masaitytė, Džiugas Anuškevičius

Tiražas 1500 egz.

Leidinys išleistas Suomijos aplinkos ministerijos lėšomis

ISBN 9955-9845-1-1

Spausdino „Poezija“, Gedimino g. 30-3A, Kaunas.
Tel. (8~37) 40 74 79, el. paštas: poezija@poezija.lt, www.poezija.lt